

EIROPAS KOMISIJA

KLIMATA POLITIKAS

ĢENERĀLDIREKTORĀTS

A direktorāts — Starptautiskā un klimata stratēģija

CLIMA.A.3 — Monitorings, ziņošana, verifikācija

Norāžu dokumenti

Akreditācijas un verifikācijas regula — paskaidrojošās norādes

AVR Paskaidrojošās norādes (EGD I), 2012. gada 19. septembra redakcija

Šis dokuments ir viens no vairākiem dokumentiem un veidnēm, ko Komisijas dienesti sagatavojuši, lai palīdzētu īstenot Komisijas 2012. gada 21. jūnija Regulu (ES) Nr. 600/2012 par siltumnīcefekta gāzu emisiju ziņojumu un tonnkilometru verifikāciju un par verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK.

Norādes atspoguļo Komisijas dienestu viedokļus to publicēšanas brīdī. Tās nav juridiski saistošas.

Šajā norāžu dokumentā ņemtas vērā diskusijas Klimata pārmaiņu komitejas III darba grupas Akreditācijas un verifikācijas regulas neformālās tehniskās darba grupas sanāsmēs, kā arī no ieinteresētajām personām un dalībvalstu ekspertiem saņemtie rakstiskie komentāri.

Klimata pārmaiņu komitejas sanāsmē 2012. gada 19. septembrī dalībvalstu pārstāvji vienbalsīgi apstiprināja šo norāžu dokumentu.

Visus norāžu dokumentus un veidnes var lejupielādēt Komisijas tīmekļa vietnes dokumentu sadaļā šādā adresē:

http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/index_en.htm.

Saturs

1. Ievads.....	4
2. Lietotāja rokasgrāmata par AVR jēdzieniem un norādījumiem	7
3. Verifikācija	17
3.1. VISPĀRĒJIE VERIFIKĀCIJAS PRINCIPI UN PIENĀKUMI	17
3.1.1. Verifikācijas uzticamība	17
3.1.2. Verificētāja neatkarība	18
3.1.3. Profesionālā piesardzība	18
3.1.4. Pamatota pārliecība	18
3.1.5. Būtiskums	19
3.1.6. Verifikācijas apjoms.....	20
3.2. VERIFIKĀCIJAS PROCESS	20
3.2.1. Pirmslīguma posms	21
3.2.2. Informācija no operatora vai gaisa kuģa ekspluatanta	22
3.2.3. Stratēģiskā analīze.....	23
3.2.4. Riska analīze	26
3.2.5. Verifikācijas plāns.....	26
3.2.6. Procesa analīze (padziļināta verifikācija)	26
3.2.7. Pārbaude objektā	28
3.2.8. Nepatiesu apgalvojumu un neatbilstību novēršana	29
3.2.9. Nepatiesu apgalvojumu un neatbilstību būtiskas ietekmes novērtēšana	30
3.2.10. Verifikācijas konstatējumu sagatavošana	31
3.2.11. Neatkarīga pārskatīšana	32
3.2.12. Iekšējā verifikācijas dokumentācija.....	33
3.2.13. Verifikācijas ziņojums	33
3.3. NEATRISINĀTO JAUTĀJUMU RISINĀŠANA VERIFIKĀCIJAS ZIŅOJUMĀ	34
4. Vienkāršu un mazu iekārtu verifikācija	37
5. Prasības verificētājiem	41
6. Akreditācija	47
7. Prasības attiecībā uz VAS	57
8. Salīdzinošā pārskatīšana un DV korektīvie pasākumi	59
9. Verificētāju savstarpējā atzišana	61
10. Informācijas apmaiņa	63

I pielikums. Verifikācijas laika grafiks	70
II pielikums. Iekšējā verifikācijas dokumentācija	72
III pielikums. Norāžu dokumentu lietotāja rokasgrāmata	74
IV pielikums. Atbilstīgie tiesību akti un MZR norādes	75
V pielikums. Akronīmi	77

Ievads

Saskaņā ar ES ETS direktīvas¹ 15. pantu Eiropas Komisijai jāizstrādā regula par emisiju ziņojumu un tonnkilometru ziņojumu verifikāciju, verificētāju akreditāciju un akreditācijas uzraudzību. Akreditācijas un verifikācijas regula tika publicēta Oficiālajā Vēstnesī 2012. gada 12. jūlijā². Šī regula kopā ar Monitoringa un ziņošanas regulu³ (MZR), kas tika publicēta tajā pašā datumā, aizstāj 2007. gada Monitoringa un ziņošanas norādījumus⁴. MZR un AVR attieksies uz siltumnīcefekta gāzu emisiju un tonnkilometru datu monitoringu, ziņošanu un verifikāciju, sākot no 2013. gada 1. janvāra.

Šīs paskaidrojošās norādes ir viens no vairākiem norāžu dokumentiem, ko Komisijas dienesti ir sagatavojuši, lai palīdzētu izskaidrot ES ETS Akreditācijas un verifikācijas regulas (AVR) prasības. Norāžu dokumentu kopums veicina prasību saskaņotu interpretāciju dalībvalstīs, un to veido:

- paskaidrojošās norādes par AVR (*EGD I*) pantiem, tostarp lietotāja rokasgrāmata, kurā sniegts pārskats par norāžu dokumentiem un to saistību ar attiecīgajiem tiesību aktiem;
- pamatnorādes (PN II) par īpašiem verifikācijas un akreditācijas jautājumiem;
- īpašas norādes (ĪN III) par gaisa kuģu ekspluatantu ziņojumu verifikāciju;
- verifikācijas ziņojuma veidne un veidnes informācijas apmaiņas prasībām;
- aizpildītu veidņu un pārbaudes punktu sarakstu paraugi vai īpaši piemēri paskaidrojošajās norādēs vai pamatnorādēs;
- bieži uzdotie jautājumi.

Šajās paskaidrojošajās norādēs (*EGD I*) ir sniegts katra panta skaidrojums, lai palīdzētu šo norāžu lietotājiem, piemēram, verificētājiem, kompetentajām iestādēm, akreditācijas struktūrām, valsts iestādēm un citiem attiecīgajiem dalībniekiem, izprast šīs regulas prasības. Šajās norādēs ir īpaši norādīti savstarpēji saistītie regulas panti. Šajās norādēs ir atspoguļoti Komisijas dienestu viedokļi publicēšanas brīdī. Tās nav juridiski saistošas.

Šā dokumenta tekstā un pielikumā ir sniegti piemēri jēdzienu un prasību izpratnes un paskaidrošanas nolūkā. Dokumentā lietotās hipersaites ļauj lasītājiem to vienkāršāk izmantot un ātrāk atrast konkrēto piemēru vai sīkāku paskaidrojumu pielikumos. Dažiem jautājumiem ir sniegtas atsauces uz īpašām pamatnorādēm, kurās šis jautājums ir padziļināti aplūkots.

Attiecībā uz gaisa kuģu ekspluatantu verifikāciju ir izstrādāts atsevišķs norāžu dokuments. Ja nav norādīts citādi, 3.2. sadaļa attiecas uz operatoru un gaisa kuģu ekspluatantu

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva Nr. 2003/87/EK (2003. gada 13. oktobris), ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu Nr. 96/61/EK. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003L0087:20090625:LV:PDF>

² Komisijas Regula Nr. 600/2012 (2012. gada 21. jūnijs) par siltumnīcefekta gāzu ziņojumu un tonnkilometru verifikāciju un par verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK; OV ES, 2012. gada 12. jūlijs, L181/1.

³ Komisijas Regula (ES) Nr. 601/2012 (2012. gada 21. jūnijs) par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, OV ES, 2012. gada 12. jūlijs, L181/30.

⁴ Komisijas Lēmums Nr. 2007/589/EK (2007. gada 18. jūlijs), ar ko nosaka pamatnostādnes siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringam un ziņošanai par tām saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, OV ES, 2007. gada 31. augusts, L229/1.

verificēšanu. Tomēr skaidrības labad dažādie verificācijas procesa posmi un ar aviāciju saistītie jautājumi un piemēri, kas saistīti ar šiem posmiem, ir aplūkoti īpašajās norādēs par verificēšanu aviācijas jomā. Verificētājiem, kas darbojas aviācijas nozarē, ir ieteicams izlasīt aviācijas norādēs verificācijas procesam veltītās sadaļas. Šā dokumenta 4. nodaļa attiecas tikai uz iekārtu operatoru verificāciju, bet 3. nodaļas 3.1. un 3.3. sadaļa un citas nodaļas attiecas uz operatoriem un gaisa kuģu ekspluatantiem.

Jāņem vērā arī turpmāk norādītais.

▪ Termins operatora ziņojums norāžu 1. un 2. sadaļā un 3. nodaļas 3.1. un 3.3. sadaļā, kā arī no 5. līdz 10. nodaļai nozīmē operatora emisiju ziņojumus un gaisa kuģa ekspluatanta emisiju ziņojumus vai tonnkilometru ziņojumus.▪ Termins operators norāžu 1. un 2. nodaļā, 3. nodaļas 3.1. un 3.3. sadaļā, kā arī no 5. līdz 10. nodaļai nozīmē, ka šis termins attiecas arī uz gaisa kuģu ekspluatantiem, ja vien piezīmēs nav īpaši norādīts citādi.	

Paskaidrojošo norāžu lietošana

Šīs norādes veidotas šādi:

Regulas mērķi un galvenie jēdzieni ir skaidroti **2. nodaļā**. Tajā ir arī īsi izklāstīti dažādu ES ETS iesaistīto dalībnieku pienākumi un atbildība un aplūkota savstarpējā saistība starp AVR un citiem tiesību aktiem, saskaņotajiem standartiem un norāžu dokumentu kopumu. Tā ietver arī lietotāja rokasgrāmatu attiecībā uz visiem norāžu dokumentiem, veidnēm un paraugiem, kas izstrādāti, lai nodrošinātu vienotu regulas skaidrojumu;

Prasības attiecībā uz verificāciju un tās galvenajiem principiem ir skaidrotas **3. nodaļā**. Šajā nodaļā ir sīkāk paskaidroti dažādie verificācijas procesa elementi, pārvaldāmie riski un dažādie pasākumi, kas jāievēro verificācijas procesā. Šajā nodaļā ir arī norādīts, kādas darbības jāveic, ja verificācijas procesā ir radušies jautājumi, kurus nevar atrisināt, pirms tiek izdots verificācijas ziņojums;

Situācijas, kurās attiecībā uz mazām un vienkāršām iekārtām var izmantot ne tik plašas verificācijas pieeju, un tas, kas jāietver vienkāršākā verificācijā, tiek skaidrots **4. nodaļā**;

Prasības attiecībā uz verificētājiem ir skaidrotas **5. nodaļā**. Tajā paskaidroti galvenie kompetences procesa jēdzieni, kompetences prasības, taisnīguma un neatkarības prasības un prasības attiecībā uz dokumentāciju un procedūrām, kas jāievieš verificētājiem;

Akreditācijas principi un pasākumi, kas jāveic akreditācijas iestādei, akreditējot un pēc tam uzraugot akreditēto verificētāju, ir skaidroti **6. nodaļā**. Tajā sniegta arī vispārīga informācija par administratīvo pasākumu veidiem, ko akreditācijas struktūra var piemērot verificētājam AVR prasību un procedūru pārkāpuma gadījumā;

Prasības attiecībā uz akreditācijas struktūrām ir īsi paskaidrotas **7. nodaļā**;

Salīdzinošās pārskatīšanas jēdziens, mehānisms, lai novērtētu akreditācijas struktūras atbilstību AVR prasībām, ir īsi izklāstīts **8. nodaļā**;

Norādes par tādu verificētāju savstarpēju atzīšanu, kuri veic verifikāciju citās dalībvalstīs, nevis tajās, kurās verificētāji ir reģistrēti, ir sniegtas **9. nodaļā**;

Prasības attiecībā uz informācijas apmaiņu, kas noteiktas AVR VI nodaļā, ir skaidrotas **10. nodaļā**.

Paskaidrojošo norāžu un pamatnorāžu dokumentos ir iekļauti šādi noteikti simboli, lai izceltu jaunus jēdzienus vai konkrētas situācijas:

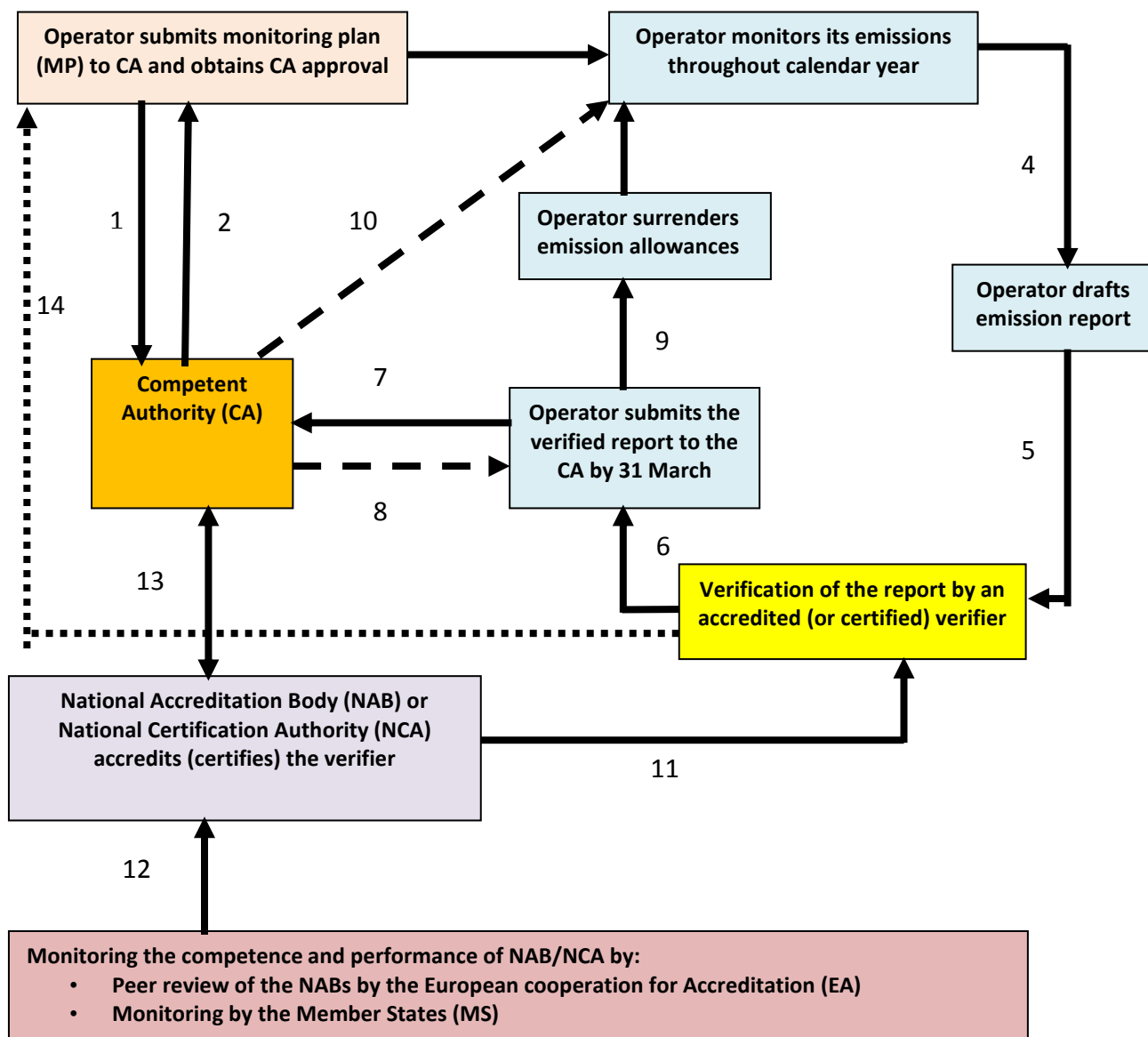
	Šis simbols nozīmē, ka lasītājam jāpievērš īpaša uzmanība dokumentā minētajai prasībai vai jautājumam.
	Šis simbols nozīmē, ka prasība vai jautājums attiecas tikai uz gaisa kuģu ekspluatantiem.
	Šis simbols nozīmē, ka tam blakus esošais teksts attiecas tikai uz vienpersoniskiem verificētājiem. Vienpersonisks verificētājs ir uzņēmums, ko veido viena persona (vienas personas uzņēmums).
	Šis simbols nozīmē, ka tam blakus esošais teksts attiecas tikai uz iekārtu operatoriem.

2. Lietotāja rokasgrāmata par AVR jēdzieniem un norādījumiem

MZR un AVR dalībvalstīs rada tiešas juridiskas sekas. Tas nozīmē, ka minētās regulas nav jātransponē un jāsteno valsts tiesību aktos, jo to noteikumi ir tieši piemērojami operatoriem vai gaisa kuģu ekspluatantiem, verificētājiem, akreditācijas iestādēm un citiem MZ regulā un AV regulā minētajiem dalībniekiem. Jaunajās regulās ir precīzāk definēti visu šo dalībnieku pienākumi un atbildība, tādējādi nostiprinot katru īpašo elementu atbilstības novērtēšanas ķēdē.

2.1. ES ETS dalībnieku pienākumi un atbildība

Atbilstības novērtēšanas ķēdi un katra ES ETS iesaistītā dalībnieka pienākumus un atbildību var apkopot šajā attēlā.

1. attēls. ES ETS atbilstības novērtēšanas ķēde un iesaistīto dalībnieku pienākumi

Attēla tulkojums:

Operator submits monitoring plan (MP) to CA and obtains CA approval — Operators iesniedz monitoringa plānu (MP) KI un saņem KI apstiprinājumu;

Competent Authority (CA) — Kompetentā iestāde (KI);

National Accreditation Body (NAB) or National Certification Authority (NCA) accredits (certifies) the verifier — Valsts akreditācijas struktūra (VAS) vai valsts sertifikācijas iestāde (VSI) piešķir akreditāciju (sertificē) verificētāju;

Monitoring the competence and performance of NAB/NCA by:

Peer review of the NABs by the European cooperation for Accreditation (EA)

Monitoring by the Member states (MS) —

VAS/VSI kompetences un snieguma monitorings:

Eiropas sadarbība akreditācijai (EA) VAS salīdzinošais vērtējums

dalībvalstu (DV) veiktais monitorings;

Operator monitors its emissions throughout calendar year — Operators veic savu emisiju monitoringu kalendārā gada laikā;

Operator surrenders emission allowances — Operators nodod emisijas kvotas;

Operator drafts emission report — Operators sagatavo emisiju ziņojumu;

Verification of the report by an accredited (or certified) verifier — Akreditētais (vai sertificētais) verificētājs verificē ziņojumu;

Operator submits the verified report to the CA by 31 March — Operators iesniedz verificēto ziņojumu KI līdz 31. martam.

Atbilstības novērtēšanas ķēdes sākumā operators iesniedz monitoringa plāna projektu apstiprināšanai kompetentajā iestādē (KI). Attiecībā uz iekārtām šis monitoringa plāns (MP) ir daļa no atļaujas, kas iekārtu operatoriem ir vajadzīga saskaņā ar ES ETS direktīvu. Bez minētās atļaujas operators nedrīkst emitēt SEG emisijas no darbībām, kas ietvertas ES ETS **(1. bulta)**.⁵ Ja MP atbilst MZR prasībām un KI ir pārliecināta, ka operators spēs veikt monitoringu saskaņā ar MP, KI apstiprina MP **(2. bulta)**. Visu kalendāro gadu operatoram jāveic emisiju monitorings saskaņā ar apstiprināto MP un MZR **(3. bulta)**. Kalendārā gada beigās operatoram ir jā sagatavo emisiju ziņojums, kas atbilst MZR X pielikuma prasībām **(4. bulta)**. Attiecībā uz šo ziņojumu ir jāveic verifikācija **(5. bulta)**.

Verifikācija ietver MP īstenošanas veida un tādu datu avotu neatkarīgu novērtējumu, ko izmanto, lai apkopotu un salīdzinātu datus operatora ziņojumā. Verifikācija ir būtisks instruments, lai pārliecinātu KI un citus attiecīgos dalībniekus, ka kompetentajai iestādei iesniegtais ziņojums ir uzticams, paties un godīgs pārskats par emisiju vai tonnkilometru datiem.

Saskaņā ar ES ETS direktīvas 15. pantu un V pielikumu, un AVR verifikāciju veic **verificētājs**. Verificētājs ir:

- juridiska vienība jeb juridiska persona, ko akreditējusi valsts akreditācijas struktūra (VAS) Verificētājs varētu būt, piemēram, uzņēmums ar daudzām personām un/vai struktūrvienībām vai uzņēmums, kas ir vienas personas privātā īpašumā⁶;
- fiziska persona, ko sertificējusi Valsts sertifikācijas iestāde (VSI) saskaņā ar AVR prasībām, ja dalībvalsts ir nolēmusi ieviest sertifikācijas sistēmu. Fiziska persona šajā gadījumā nav juridiska struktūra vai juridiskas struktūras daļa.

Akreditācija ietver VAS veiktu neatkarīgu novērtējumu attiecībā uz to, vai verificētājs ir kompetents veikt verifikāciju, vai verificētājs var veikt verifikāciju saskaņā ar AVR un vai verificētājs atbilst AVR III nodaļas prasībām **(11. bulta)**. Akreditācijas process tiek pabeigts, pieņemot lēmumu, vai verificētāju var akreditēt un tādējādi atļaut tam verificēt operatora ziņojumus. Pēc akreditācijas piešķiršanas verificētāju pastāvīgi uzrauga VAS, katru gadu veicot uzraudzības pasākumus un atkārtotu novērtēšanu pirms akreditācijas sertifikāta derīguma termiņa beigām.

Sertifikācijā VAS līdzīgi veic verificētāja neatkarīgu novērtēšanu, un tā atļauta tikai attiecībā uz fiziskām personām, kas plāno veikt verifikācijas darbības **(11. bulta)**.⁷ Sertifikāciju nevar piešķirt juridiskām vienībām jeb juridiskām personām. Verificētāju akreditācijai un

⁵ Uz gaisa kuģu ekspluatantiem attiecas tāda pati atbilstības noteikšanas ķēde. Tomēr tajā ir daži īpaši aspekti.

Gaisa kuģu ekspluatantiem, piemēram, nav vajadzīga atļauja. Tāpēc atbilstības noteikšanas ķēde ETS aviācijas jomā ir skaidrota norādēs par gaisa kuģu ekspluatantu ziņojumu verifikāciju (ND III).

⁶ Tās dalībvalsts tiesību aktos, kurā juridiskajai personai jeb juridiskajai vienībai ir reģistrēts birojs vai pastāvīga uzņēmuma pārstāvniecība, ir sniegta juridiskas personas jeb juridiskas vienības definīcija.

⁷ Saskaņā ar AVR 54. panta 2. punktu dalībvalstis var nolemt ļaut sertificēt fiziskas personas, kas plāno darboties kā verificētāji ES ETS. Dalībvalstu prerogatīva ir lemt par šādas sertifikācijas sistēmas ieviešanu vai neieviešanu savā valstī.

uzraudzībai piemērojamās AVR prasības attiecas arī uz fizisku personu verificētāju sertifikāciju un uzraudzību, ko veic VAS.

Verificētājs veic dažādus pasākumus, kas paredzēti AV regulā, lai pārbaudītu MP īstenošanu un operatora ziņojumā iekļautos datus. Tiklīdz verificētājs ir pabeidzis verifikāciju, tas sniedz verifikācijas ziņojumu operatoram, norādot, vai verificētais operatora ziņojums ir apmierinošs vai nav apmierinošs (**6. bulta**). Operators katru gadu līdz 31. martam vai ne vēlāk kā 31. martā iesniedz kompetentajai iestādei emisiju ziņojumu un atbilstīgu verifikācijas ziņojumu (**7. bulta**).⁸

Salīdzinājumā ar Monitoringa un ziņošanas lēmumu (2007. gada MZN), kas piemērojams otrajā tirdzniecības periodā, ir pastiprināta KI kā tādas dalībnieces nozīme, kura ir atbildīga par ES ETS atbilstības novērtēšanas ķēdes labu funkcionēšanu (**8. bulta**). KI ir jārikojas, ja operatora ziņojums nav verificēts kā apmierinošs (piemēram, veicot emisiju datu konservatīvu novērtējumu un piespiedu pasākumus). Prasība, ka KI ir jāveic konservatīvs emisiju novērtējums, ir piemērojama arī tad, ja verificēts emisiju ziņojums nav pieejams vai KI veiktās emisiju ziņojuma izlases pārbaudēs atklājas, ka emisiju ziņojumu nav verificējis pienācīgi akreditēts vai sertificēts verificētājs vai ka verifikācija nav veikta saskaņā ar AVR. Tas, kā un cik ilgi tiks veiktas minētās emisiju ziņojumu izlases pārbaudes, ir lielā mērā atkarīgs no dalībvalstīm.⁹

Katru gadu līdz 30. aprīlim operators nodod vismaz tādu emisiju kvotu skaitu, kurš ir līdzvērtīgs reģistrā ietvertajam paziņoto verificēto emisiju daudzumam (**9. bulta**). Emisiju kvotu nodošana nenozīmē, ka līdz ar šo posmu izbeidzas dažādo dalībnieku pienākumi un atbildība. KI var veikt operatora pārbaudes, lai nodrošinātu, ka operators ievēro MZR (**10. bulta**). Turklāt MZ regulā ir ietvertas skaidras prasības operatoriem pastāvīgi uzlabot monitoringa metodiku un risināt verificētāja konstatētās nenovērstās problēmas (**14. bulta**). Minētās nenovērstās problēmas jāizklāsta uzlabojumu ziņojumā, ko operators iesniedz apstiprināšanai KI. Ziņojumā jāietver plāni šo nenovērsto problēmu risināšanai.

Turklāt AV regulā ir formulētas jaunas prasības par informācijas apmaiņu, lai aicinātu un ļautu KI un VAS vai VSI savstarpēji apmainīties ar informāciju un informēt vienu otru par savām darbībām (**13. bulta**). Piemēram, KI jāinformē VAS, ja verificētajā emisiju ziņojumā tā konstatē būtiskas kļūdas, kuras verificētājs nepamatoti nav norādījis. Savukārt, ja VAS aptur verificētāja darbību, par to ir jāinformē KI. Šīs jaunās prasības par informācijas apmaiņu dažādo atbilstības novērtēšanas ķēdes dalībnieku starpā palīdzēs katram no šiem dalībniekiem efektīvāk veikt savus pienākumus.

Lai nodrošinātu, ka VAS veic savas darbības saskaņā ar AVR un uztur kvalitātes prasības akreditācijai, tādējādi saglabājot arī augstas kvalitātes verifikāciju, AV regulā noteikts, ka tiek uzraudzīta VAS vai VSI kompetence un sniegums (**12. bulta**). Šo uzraudzību veic tā dalībvalsts, kura izraudzījusi attiecīgo VAS vai VSI. Turklāt Eiropas sadarbība akreditācijai (EA)¹⁰ rīko sistemātiskas un neatkarīgas salīdzinošās pārskatīšanas, lai uzraudzītu VAS

⁸ KI var pieprasīt, lai operators vai gaisa kuģa ekspluatants iesniedz verificētu emisiju ziņojumu agrāk par 31. martu, bet ne agrāk kā līdz 28. februārim.

⁹ Dažas DV, izraugoties noteiktu pārbaudāmo emisiju ziņojumu procentuālo daļu, izmanto uz risku pamatotu pieeju. Citas DV pārbauda visus ziņojumus vai izmanto citu metodi, lai pārbaudītu noteiktu emisiju ziņojumu daļu.

¹⁰ Eiropas sadarbība akreditācijai (EA) ir reģionāla struktūra, kas ir Starptautiskā Akreditācijas foruma dalībniece. Saskaņā ar AVR 54. panta 4. punktu VAS jābūt EA locekļiem.

kompetenci un sniegumu. Šajā salīdzinošās pārskatīšanas procesā EA, VAS un citu dalībnieku eksperti novērtē, vai VAS, kurai tiek veikta salīdzinošā pārskatīšana, atbilst AVR prasībām.

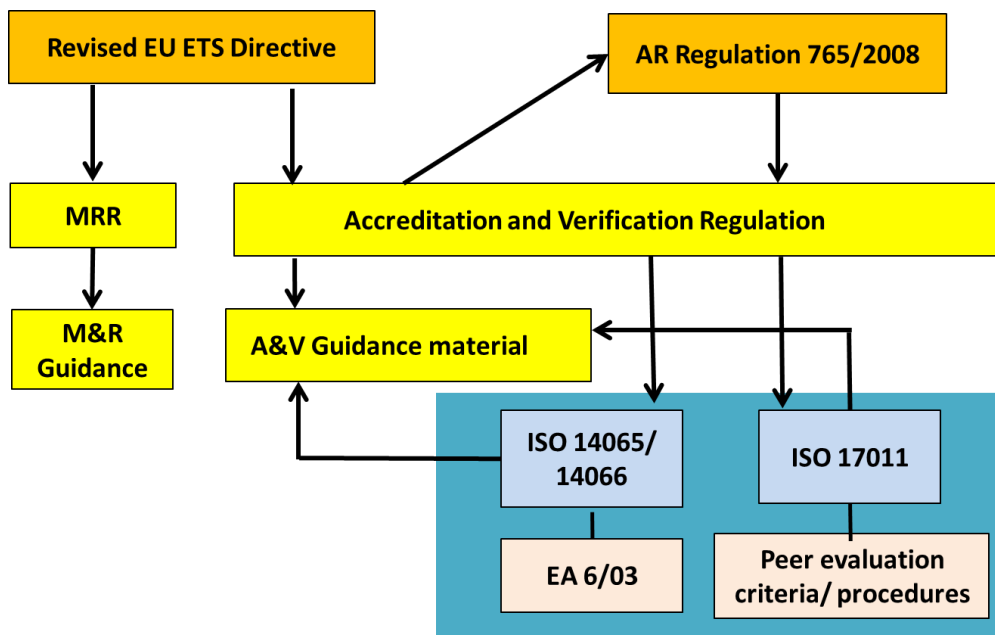
Visi iepriekš minētie atbilstības novērtēšanas ķēdes elementi ir reglamentēti MZ regulā un AV regulā. Abas regulas ir savstarpēji saistītas vairākos punktos. Šajās paskaidrojošajās norādēs sniegts skaidrojums par AVR prasībām un to savstarpējo saistību ar MZR konkrētos jautājumos.

2.2. Regulu, harmonizēto standartu un norāžu savstarpējā saistība

ES ETS direktīvā dots juridiskais pamats gan MZR, gan AVR. Lai nodrošinātu regulu prasību vienotu interpretēšanu un piemērošanu, Eiropas Komisijas dienesti ir sagatavojuši divus atsevišķus norāžu dokumentu kopumus — vienā norāžu dokumentu kopumā skaidrotas MZR prasības, bet otrā — AVR prasības. Informācija par norāžu dokumentiem, kuros skaidrota MZR, ir sniegta IV pielikumā. AVR norādījumi ir izklāstīti 2.3. sadaļā.

AVR ir cieši saistīta ar galveno pamatregulu, kurā reglamentēta atbilstības novērtēšanas darbību akreditācija. Abu regulu starpā ir izveidota sinerģija, nosakot AV regulā, ka Akreditācijas regulas Nr. 765/2008 vispārīgās prasības tiek piemērotas gadījumā, ja šādas prasības nav ietvertas AVR. Turklāt AV regulā daži vispārīgie Akreditācijas regulas Nr. 765/2008 noteikumi ir pielāgoti ES ETS (piemēram, kompetences prasības attiecībā uz VAS personālu).

Šajā attēlā parādīta dažādu regulu, standartu un norāžu savstarpējā saistība.

2. attēls. Tiesiskais regulējums ES ETS verifikācijai un akreditācijai

Attēla tulkojums:

Revised EU ETS Directive — Pārskatītā ES ETS direktīva;

AR Regulation 765/2008 — Akreditācijas regula Nr. 765/2008;

MRR — MZR;

Accreditation and Verification Regulation — Akreditācijas un verifikācijas regula;

M&R Guidance — MZ norādes;

A&V Guidance material — AV norādes;

Peer evaluation criteria/procedures — Salīdzinošās pārskatīšanas kritēriji/procedūras.

AV regulā noteikta harmonizēta standarta piemērošana verificētāju akreditācijā un to kompetences novērtēšanā, proti, EN ISO 14065 — standarts, uz kuru neattiecas SEG programma. VAS vai VSI jāizmanto gan minētais standarts, gan ar ES ETS saistītās AVR prasības attiecībā uz verifikāciju, kompetenci, taisnīgumu un procedūrām verificētāju kompetences un snieguma novērtēšanai. Līdzīgs harmonizēts standarts ir noteikts attiecībā uz VAS, proti, EN ISO/IEC 17011. VAS jāizpilda gan minētā standarta prasības, gan AVR noteiktās prasības attiecībā uz ES ETS. Šo prasību izpildi regulāri uzrauga gan dalībvalsts, gan tas tiek darīts salīdzinošajā pārskatīšanā. Sīkāka informācija par AVR saistību ar abiem standartiem ir sniegta:

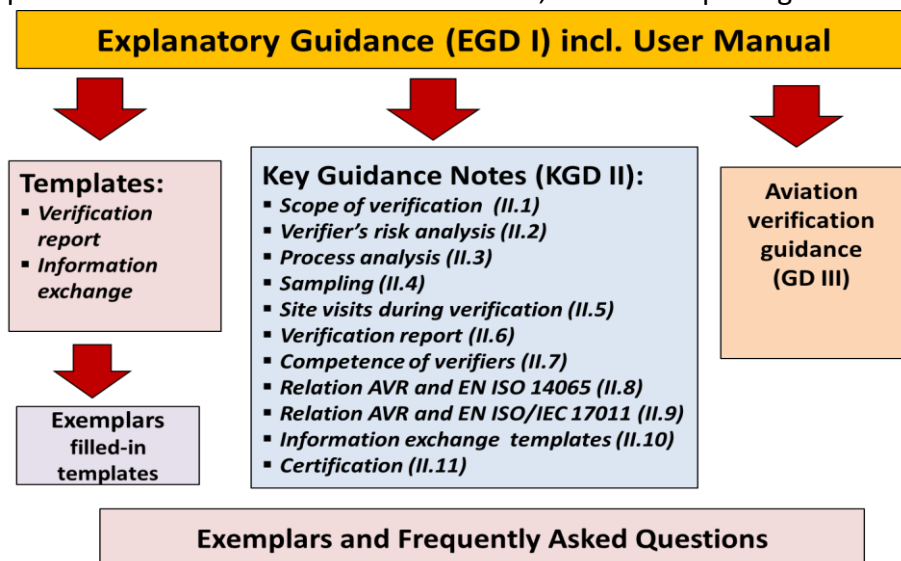
- pamatnorādēs par AVR un EN ISO 14065 savstarpējo saistību (PND II.8);
- pamatnorādēs par AVR un EN ISO/IEC 17011 savstarpējo saistību (PND II.9).

Papildus Komisijas dienestu sagatavotajam norāžu dokumentu kopumam liela nozīme ir norāžu dokumentiem, ko sagatavojusi Eiropas sadarbība akreditācijai. Ņemot vērā, ka valsts akreditācijas struktūrām, kas piedalās ES ETS akreditācijā, jābūt EA locekļēm, tām jāievēro EA ieviestās norādes un procedūras. Īpaši svarīgi ir divi dokumenti:

- EA 6/03 (EA Dokuments verificētāju atzīšanai saskaņā ar ES ETS direktīvu). Šis norāžu dokuments jau tiek piemērots otrajā tirdzniecības periodā dalībvalstī, kas izmanto EA akreditācijas procedūras. Attiecībā uz trešo tirdzniecības periodu šis dokuments tiks atjaunināts, lai tas atbilstu jaunajai AVR un EN ISO 14065 un papildinātu Komisijas izstrādāto norāžu dokumentu kopumu, skaidrojot AVR. EA 6/03 mērķis ir palīdzēt VAS novērtēt verificētāja atbilstību EN ISO 14065 un AVR prasībām. Tādējādi EA 6/03 un Komisijas izstrādātais norāžu dokumentu kopums viens otru papildina;
- EA izstrādātie salīdzinošās pārskatīšanas kritēriji un procedūras (sk. 8. nodaļu).

2.3. Norāžu dokumentu lietotāja rokasgrāmata

Komisijas dienestu izstrādāto norāžu dokumentu kopumu veido vairāki dokumenti. Paskaidrojošās norādes ir visaptverošs norāžu dokuments, kurā sniegts katra AVR panta skaidrojums. Pamatnorādes ir izstrādātas, lai risinātu konkrētus ar verifikāciju un akreditāciju saistītus jautājumus, kuriem ir vajadzīgs sīkāk izstrādāts vai precīzāks skaidrojums. Šajā attēlā apkopoti dažādi izstrādātie norāžu dokumenti, veidnes un paraugi un to savstarpējā saistība.

3. attēls. Norāžu dokumentu kopums, kas palīdz vienoti skaidrot AVR

Attēla tulkojums:

Explanatory Guidance (EGD I) incl. User Manual — Paskaidrojošās norādes (EGD I), iekļaujot lietotāja rokasgrāmatu;

Templates — Veidnes; Verification report — Verifikācijas ziņojums; Information exchange — Informācijas apmaiņa;

Key Guidance Notes (KGD II) — Pamatnorādes (PND II); Scope of verification (II.1) — Verifikācijas joma (II.1); Verifier's risk analysis (II.2) — Verificētāja riska analīze (II.2); Process analysis (II.3) — Procesa analīze (II.3); Sampling (II.4) — Paraugu ņemšana (II.4); Site visits during verification (II.5) — Verifikācijas laikā veiktās pārbaudes objektā (II.5); Verification report (II.6) — Verifikācijas ziņojums (II.6); Competence of verifiers (II.7) — Verificētāja kompetence (II.7); Relation AVR and EN ISO 14065 (II.8) — AVR un EN ISO 14065 savstarpējā saistība (II.8); Relation AVR and EN ISO/IEC 17011 (II.9) — AVR un EN ISO/IEC 17011 savstarpējā saistība (II.9); Information exchange templates (II.10) — Veidnes informācijas apmaiņai (II.10); Certification — Sertifikācija;

Aviation verification guidance (GD III) — Verifikācijas norādes aviācijas jomā (ND III);

Exemplars filled-in templates — Aizpildīto veidņu paraugi;

Exemplars and Frequently Asked Questions — Paraugi un bieži uzdotie jautājumi

<p>Piezīme. Norādēs par verifikāciju aviācijas jomā (ND III) aplūkoti ar aviāciju saistītie jautājumi attiecībā uz gaisa kuģu ekspluatantu ziņojumu verifikāciju un to verificētāju akreditāciju, kas veic šādu verifikāciju. Šajās norādēs paskaidrots, kuras paskaidrojošo norāžu dokumenta pamatnorādes un sadaļas attiecas uz ES ETS aviācijas jomā.</p>	
---	---

4. attēlā parādīts, kur meklēt norādījumus vai instrumentus par kādu konkrētu jautājumu norāžu dokumentu kopumā. Šajā attēlā sniegts pārskats par AV regulas II līdz VI nodaļu un norāžu dokumentiem, kas attiecas uz minētajām nodaļām, kā arī par dažādiem jautājumiem, kuri aplūkoti konkrētās pamatnorādēs. Šā dokumenta III pielikumā ir sniegts sīki izstrādāts pārskats par katra AVR panta un norāžu savstarpējo saistību.

Operatoriem, kuri vēlas vairāk uzzināt par prasībām, kas ietekmē viņu darbību, ir ieteicams izlasīt šo norāžu 3. un 4. nodaļu, kā arī 5.1. un 5.2. sadaļu. To jautājumu piemēri, kas varētu īpaši interesēt šos operatorus, ir norādes par:

- pirmslīguma posmu, it īpaši par šim posmam atvēlēto laiku un šajā posmā sniedzamo informāciju (3.2.1. sadaļa);
- verifikācijas gaitā sniedzamo informāciju (3.2.2. sadaļa);
- dažādajiem verifikācijas procesa posmiem un attiecīgajām prasībām, tostarp verifikācijas termiņu (3.2. sadaļa un I pielikums);
- pārbaudēm objektā un objekta apmeklējumu atcelšanas nosacījumiem (3.2.7. sadaļa);
- prasībām operatoriem novērst nepatīamus apgalvojumus un neatbilstības un norādēm, kā novērtēt, vai šiem nepatījamiem apgalvojumiem un neatbilstībām ir būtiska ietekme (3.2.8. un 3.2.9. sadaļa);
- verifikācijas ziņojumu un dažādiem verifikācijas atzinumiem (3.2.13. sadaļa);
- nenovērsto problēmu risināšanu pēc verifikācijas (3.3. sadaļa);
- mazo un vienkāršo iekārtu verifikāciju (4. nodaļa);
- verificētāja kompetenci un taisnīgumu (5.1. un 5.2. sadaļa).

4. attēls.

Attēla tulkojums:

Chapter II AVR Verification	—	II nodaļa AVR verifikācija
Principles of verification	—	Verifikācijas principi
Scope of verification		Verifikācijas apjoms
Sections 3.1 EGD I		3.1. sadaļa EGD I
KGN II.1 (Scope of verification)		PND II.1 (Verifikācijas apjoms);
Verification process	—	Verifikācijas process

Section 3.2 EGD I	3.2. sadaļa <i>EGD I</i>
KGN II.2 (Verifier's Risk Analysis)	PND II.2 (Verificētāja riska analīze)
KGN II.3 (Process analysis)	PND II.3 (Procesa analīze)
KGN II.4 (Sampling)	PND II.4 (Paraugu ņemšana)
KGN II.5 (Site visits)	PND II.5 (Pārbaudes objektā)
Verification report template	Verifikācijas ziņojuma veidne
KGN II.6 (verification report)	PND II.6 (Verifikācijas ziņojums);
Resolving outstanding issues —	Nenovērsto problēmu risināšana
Section 3.3 EGD I	3.3. sadaļa <i>EGD I</i> ;
Small and simple installations —	Mazas un vienkāršas iekārtas
Chapter 4 EGD I	4. nodaļa <i>EGD I</i> ;
Chapter III AVR —	AVR III nodaļa
Verifier requirements	Prasības verificētājiem;
Competence —	Kompetence
Section 5.1 EGD I	5.1. sadaļa <i>EGD I</i>
KGN II.7 (competence)	PND II.7 (kompetence);
Verifier's procedures and —	Verificētāja procedūras un
guidance on relation AVR and	norādījumi par AVR un
EN ISO 14065	EN ISO 14065 savstarpējo saistību
Section 5.3 EGD I	5.3. sadaļa <i>EGD I</i>
KGN II.8 (EN ISO 14065)	PND II.8 (EN ISO 14065);
Impartiality —	Taisnīgums
Section 5.2 EGD I	5.2. sadaļa <i>EGD I</i>
KGN II.8 (EN ISO 14065)	PND II.8 (EN ISO 14065);
Chapter IV AVR —	AVR IV nodaļa
Accreditation	Akreditācija;
Scope of accreditation and —	Akreditācijas joma un
accreditaion process	akreditācijas process
Section 6.1-6.3 EGD I	6.1.–6.3. sadaļa <i>EGD I</i> ;
Monitoring verifier after accreditation —	Verificētāja monitorings pēc akreditācijas
Section 6.4 EGD I	6.4. sadaļa <i>EGD I</i> ;
Administrative measures on verifier —	Verificētājam piemērojamie administratīvie
Section 6.5 EGD I	pasākumi 6.5. sadaļa <i>EGD I</i> ;
Chapter V AVR —	AVR V nodaļa
AB Requirements	Prasības akreditācijas struktūrām;
Requirements AB —	Prasības AS
Chapter 7 EGD I	7. nodaļa <i>EGD I</i>
KGN II.9	PND II.9;
Relation AVR with —	AVR, EN ISO/IEC 17011 un
EN ISO/IEC 17011	AV 765/2008
and AR 765/2008	savstarpējā saistība
Section 1 and 2	PND II.9
KGD II.9	1. un 2. sadaļa;
Peer evaluation and monitoring AB —	AS salīdzinošā pārskatīšana un uzraudzība
Chapter 8 EGD I	8. nodaļa <i>EGD I</i> ;
Mutual recognition verifiers —	Verificētāju savstarpējā atzīšana
Chapter 9 EGD I	9. nodaļa <i>EGD I</i>
Section 1 and 2	1. un 2. sadaļa;
Sertification —	Sertifikācija
KGN II.11	PND II.11
Section 1 and 2	1. un 2. sadaļa;
Chapter VI AVR —	AVR VI nodaļa

Info exchange
Chapter 10 EGD I —
Information exchange templates
KGN 10 (explanation templates)

Informācijas apmaiņa;
EGD I 10. nodaļa
Veidnes informācijas apmaiņai
PND 10 (paskaidrojumu veidnes).

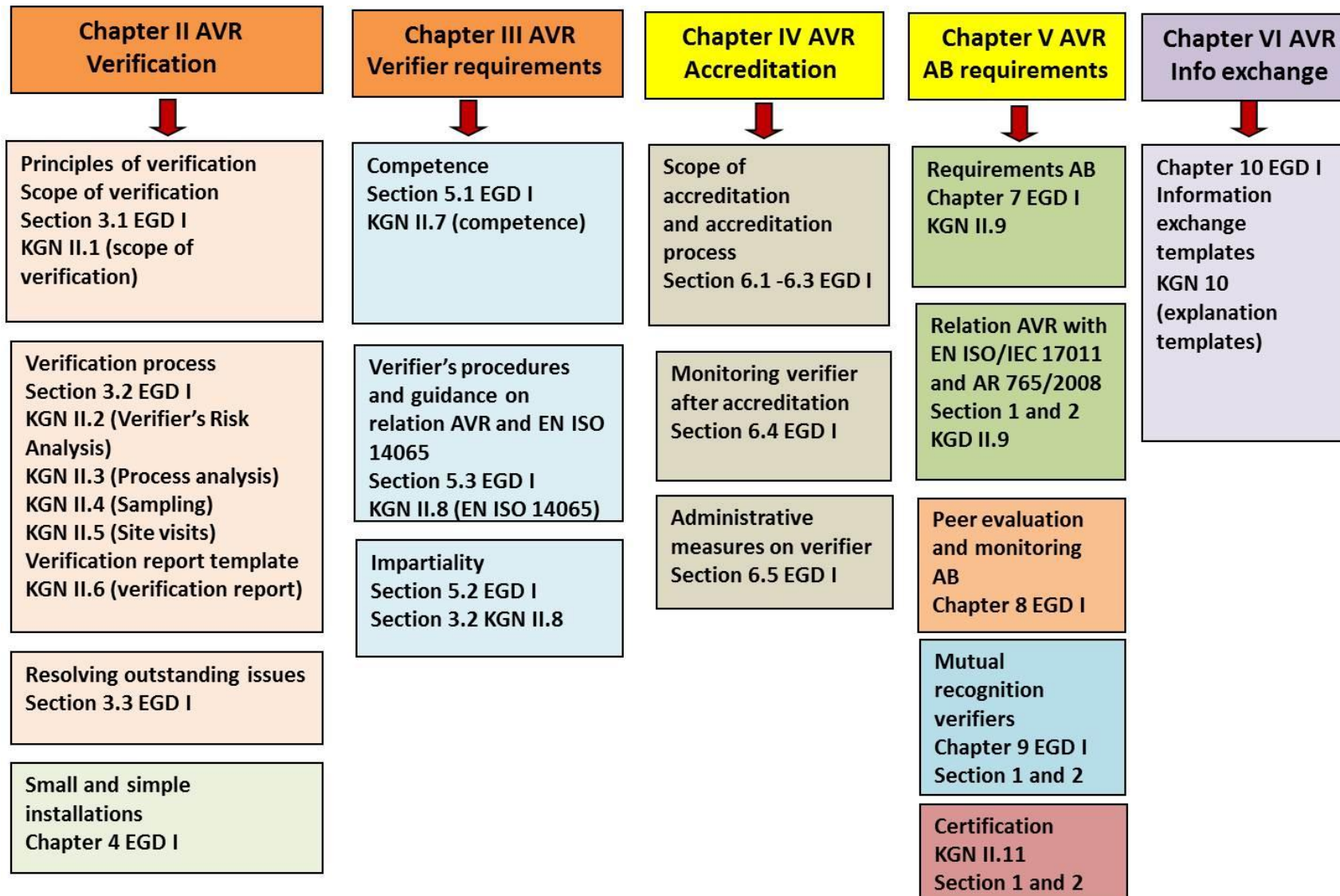

Figure 4: User manual to the guidance documents and templates

3. Verifikācija

Verifikācijas mērķis ir nodrošināt, ka emisiju vai tonnkilometru datu monitorings tiek veikts saskaņā ar MZR un ka ziņojumos tiek ietverti ticami un pareizi emisiju vai tonnkilometru dati. Šo mērķi pamato AVR 6. un 7. pantā noteiktie vispārīgie verifikācijas principi un pienākumi.

3.1. Vispārējie verifikācijas principi un pienākumi

Lai sasniegtu verifikācijas mērķi un nodrošinātu, ka verifikācija ir pietiekami stingra un kvalitatīva, verificētājam jāpārbauda, vai ir ievēroti vairāki MZR un AVR pamatprincipi, piemēram, uzticamības un patiesuma, pilnīguma, konsekvences, salīdzināmības, pareizības, metodoloģijas integritātes un pastāvīgu uzlabojumu principi.¹¹

3.1.1. Verifikācijas uzticamība

Pamatprincips ir prasība, ka verificēts operatora ziņojums **lietotājiem ir uzticams** (t. i., paties realitātes atspoguļojums) un tajā ir iesaistīti vai tajā var iesaistīt kompetentās iestādes (KI), operatorus, verificētājus, akreditācijas struktūras, plašu sabiedrību vai citus dalībniekus.

AVR
6. pants

Šā principa nozīmīgumu var izskaidrot, izmantojot tā saistību ar verificētāja atzinumu, ka emisijas vai tonnkilometri ir norādīti pareizi un nesatur būtiskus nepatiesus apgalvojumus. Lai operatora ziņojums būtu paties un tādējādi uzticams, tas nedrīkst ietvert būtiskus nepatiesus apgalvojumus. Būtiskos jautājumus nosaka, izmantojot citu principu novērtēšanas rezultātus — vai ziņojums vai tā papildinošie dati ir pilnīgi, konsekventi, precīzi, pamatoti uz integritāti un laika gaitā salīdzināmi, kā arī, vai ir kādi būtiski jautājumi saistībā ar kādu no šiem principiem vai visiem principiem.

Šo visu principu vai kāda principa neievērošana var ietekmēt paziņotos datus; tas var radīt būtisku(-us) nepatiesu(-us) apgalvojumu(-us) un tādējādi arī neatbilstību AVR 6. pantā noteiktajam uzticamības pamatprincipam.

Ņemot vērā, ka šie principi ir izšķirīgi, novērtējot, vai ziņojumā ir patiesi atspoguļoti emisiju vai tonnkilometru dati, iespēja, ka pārredzamības principam būs tieša būtiska ietekme uz datiem, ir mazāka. Tomēr tas nenozīmē, ka šim principam ir mazāka nozīme nekā citiem monitoringa un ziņošanas principiem. Operatora nespēja pārredzamā veidā iegūt, reģistrēt, apkopot, analizēt un dokumentēt datus var ietekmēt operatora ziņojuma uzticamību, un šajā gadījumā verificētājam nākas paveikt ievērojami lielāku darbu, lai pietiekami dziļi un precīzi izprastu operatora monitoringa un ziņošanas sistēmas darbību un spētu veikt verifikācijas darbības, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu atbilstību citiem principiem. Tikpat svarīgs princips ir operatora monitoringa un ziņošanas sistēmas pastāvīga uzlabošana — ja verificētājs un/vai operators ir atklājis iespējas, kā nostiprināt sistēmu un padarīt to stabilāku, tas ir jādara, lai mazinātu nepatiesu apgalvojumu, neatbilstību vai MZR neievērošanas iespējas.

¹¹ Pilnīguma, konsekvences, salīdzināmības, pareizības, metodoloģijas integritātes, pārredzamības un pastāvīgu uzlabojumu principi ir noteikti MZR 5.–9. pantā. Ja verificētājs verifikācijas gaitā konstatē, ka nav izpildīts viens no minētajiem principiem, piemēram, avota plūsmas nav pilnīgas, verificētājs to norāda verifikācijas ziņojumā (sk. pamatnorādes par verifikācijas ziņojumu — PND II.6).

3.1.2. Verificētāja neatkarība

Verificētāja neatkarība un taisnīgums ir pamatprasība. Lai KI būtu pārliecināta par paziņoto datu un verificēto emisiju vai tonnkilometru pareizību, ir svarīgi, ka verificētājs ir neatkarīgs no operatora. Tas nozīmē, ka verificētājs ne vien nedrīkst būt operators, bet arī nedrīkst uzturēt tādas attiecības ar operatoru, kas ietekmē viņa taisnīgumu un neatkarību. Turklāt verificētājam jābūt neatkarīgam no KI, kas ir atbildīga par ES ETS īstenošanu un ievērošanu. Verificētāja attiecībās ar KI nedrīkst būt interešu konflikta. AVR 42. pants ietver īpašas prasības attiecībā uz verificētāja taisnīgumu un neatkarību, sīkāk izklāstot AVR 7. panta 3. punktā noteiktās pamatprasības. Plašāka informāciju par minētajām īpašajām prasībām ir sniegta šo norāžu 5.2. sadaļā un pamatnorāžu 3.2. sadaļā attiecībā uz AVR saistību ar EN ISO 14065 (PND II.8).

AVR
7. panta
3. punkts
un
42. pants

3.1.3. Profesionālā piesardzība

ES ETS direktīvas V pielikumā un AV regulā pieprasīts, ka verificētājam savas darbības jāveic godīgi un objektīvi profesionāli. Par galvenajām verificētāja īpašībām ir jāizvirza profesionālā piesardzība un pienācīgi profesionāla darbība. Tas nozīmē, ka verificētājam nav automātiski jāpieņem verificācijā iegūtie pierādījumi, bet šie pierādījumi ir rūpīgi jāizanalizē saskaņā ar vajadzīgo pārliecības līmeni. Verificētājam ir vienmēr jāapzinās, ka var pastāvēt apstākļi, kuru dēļ emisiju ziņojumā vai tonnkilometru ziņojumā ietvertā informācija var saturēt būtiskus nepatiesus apgalvojumus.

AVR
7. panta
2. punkts

3.1.4. Pamatota pārliecība

Verifikācijai ir būtiska nozīme, lai radītu pārliecību par operatora ziņojumā ietverto datu pareizību. Pārliecības līmenis par verificētāja atzinumā sniegto datu pareizību ir saistīts ar verifikācijas apjomu un detalizācijas pakāpi. Attiecīgajos apliecinājuma uzdevumos¹² var nodrošināt divus pārliecības līmeņus:

- pamatota pārliecība ir augsta, bet ne absolūta pārliecība, ka konkrētā joma visos būtiskajos aspektos atbilst vajadzīgajiem kritērijiem;
- ierobežota pārliecība ir mērena pārliecība, ka konkrētā joma attiecīgajos apstākļos ir ticama.

Katrs līmenis atšķirīgi ietekmē verifikācijas darbību veidu, grafiku, apjomu un tvērumu. Pārliecība, kas iegūta ierobežotas pārliecības līmeņa uzdevumā, ir ievērojami mazāka nekā tā, kas iegūta pamatotas pārliecības līmeņa uzdevumā. To verifikācijas darbību apjoms, kuras veiktas, lai izpildītu ierobežotas pārliecības uzdevuma prasības, nav tik sīki izstrādāts kā gadījumā, kad uzdevums tiek veikts, lai sasniegtu pamatotu pārliecību. Ierobežotas pārliecības gadījumā revīzijas darbību apjoms un tvērumi ir šaurāks, tādējādi nepatiesu apgalvojumu risks ir lielāks. Piemēram, veicot pamatotas pārliecības līmeņa uzdevumu, verificētājs pārbaudīs datu plūsmu un operatora īstenošanas kontroles darbības, lai novērtētu nepatiesu apgalvojumu risku; ierobežotas pārliecības līmenis ne vienmēr ietvers kontroles darbību testēšanu.

¹² Starptautiskais apliecinājuma uzdevumu standarts ISAE 3410, apliecinājuma uzdevumi saistībā ar siltumnīcefekta gāzu paziņojumiem, 2011. gada decembris.

Atšķirība starp abiem līmeņiem ir atspoguļota līdzīgi verificācijas atzinuma formulējumam. Ņemot vērā, ka pamatota pārliecība atzinumā ir izteikta apstiprinoši¹³, ierobežota pārliecība atzinumā būs izteikta noraidoši¹⁴.

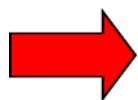
AV regulā noteikts, ka pārliecības līmenim attiecībā uz ES ETS verificāciju ir jābūt pamatotam. Tas nozīmē, ka verificētājam ir jāplāno un jāveic verificācija tā, lai verificētājs ar pamatotu pārliecību varētu apgalvot, ka emisiju ziņojumā vai tonnkilometru ziņojumā nav būtisku nepatiesu apgalvojumu. Verificētājam ir jāpaveic ļoti liels darbs, lai ar pamatotu pārliecību apgalvotu, ka emisijas ir noteiktas ar augstu ticamības pakāpi. Lai izteiktu šādu apgalvojumu, verificētājam verificācijas procesā ir jāiegūst pietiekami pierādījumi¹⁵. Minētos pierādījumus var iegūt, piemēram, šādi:

- iegūstot vajadzīgo izpratni par AVR 10. pantā ietverto informāciju;
- pastāvīgi novērtējot būtisku nepatiesu apgalvojumu riskus un attiecīgi pielāgojot verificācijas darbības un procedūras;
- nosakot tādu turpmāko verificācijas darbību veidu, termiņu un apjomu kā testēšana, paraugu ņemšana, datu verificācija un citas verificācijas procedūras;
- veicot tādas procesa analīzes darbības kā datu verificācija un analītiskās procedūras.

Pamatnorādēs par paraugu ņemšanu un kontroles darbību testēšanu (PND II.4) paskaidrots, kā pamatotas pārliecības līmenī tiks noteikts paraugu ņemšanas datu un kontroles darbību testēšanas apjoms.

3.1.5. Būtiskums

Būtiskums ir verificācijas pamatelements; tas ir svarīgs no diviem aspektiem. Šis jēdziens ir svarīgs, kad verificētājs nosaka verificācijas darbību veidu, termiņu un apjomu — šo darbību plānošanas un izstrādes pamatā ir nepatiesu apgalvojumu risku un neatbilstību novērtējums un jebkāda to iespējamā būtiskā ietekme uz paziņotajiem datiem. Būtiskums ir svarīgs arī, izdarot secinājumus, vai emisiju ziņojumu var verificēt kā apmierinošu. Par apmierinošiem var uzskatīt tikai tos ziņojumus, kuros nav būtisku nepatiesu apgalvojumu.

Ir svarīgi atzīmēt, ka būtiskums nav pielāides robeža — operatoram ir jāizlābo visi nepatiesie apgalvojumi un neatbilstības. Būtiskums ir tikai instruments, kas palādz verificētājam sprieduma un lēmuma, kā arī verificācijas atzinuma secinājumu pieņemšanā.

EGD I
3.2.8.
sadaļa

3.2.9. sadaļā ir sniegti turpmāki norādājumi par gadījumiem, kuros nepatiesi apgalvojumi būtu uzskatāmi par būtiskiem. Pamatnorādēs par paraugu ņemšanu (PND II.4) ir sniegts skaidrojums par būtiskumu nozīmi datu paraugu ņemšanā un kontroles darbību testēšanā, kā arī citu verificācijas darbību izstrādāšanā.

EGD I
3.2.9. sadaļa

¹³ SEG atzinumā nav būtisku nepatiesu apgalvojumu, un tas visos būtiskajos aspektos ir izstrādāts saskaņā ar piemērojamajiem kritērijiem.

¹⁴ Revidents nav konstatējis neko, kas liktu uzskatīt, pamatojoties uz izpildītajām procedūrām, ka SEG atzinums nav visos būtiskajos aspektos sagatavots saskaņā ar piemērojamajiem kritērijiem.

¹⁵ Pamatota pārliecība nav absolūta pārliecība. Verificācijas riska samazināšana līdz nullei nav iespējama vai rentabla, piemēram, šādu iemeslu dēļ: selektīva pārbaude, raksturīgie kontroles darbību ierobežojumi, tas, ka vairums verificētājam pieejamo pierādājumu ir samērā pārliecinoši, bet ne neapstrīdami, un tas, ka vērtējums tiek izmantots, vācot un novērtējot pierādījumus un veidojot slēdzienus, pamatojoties uz šiem pierādījumiem.

3.1.6. Verifikācijas apjoms

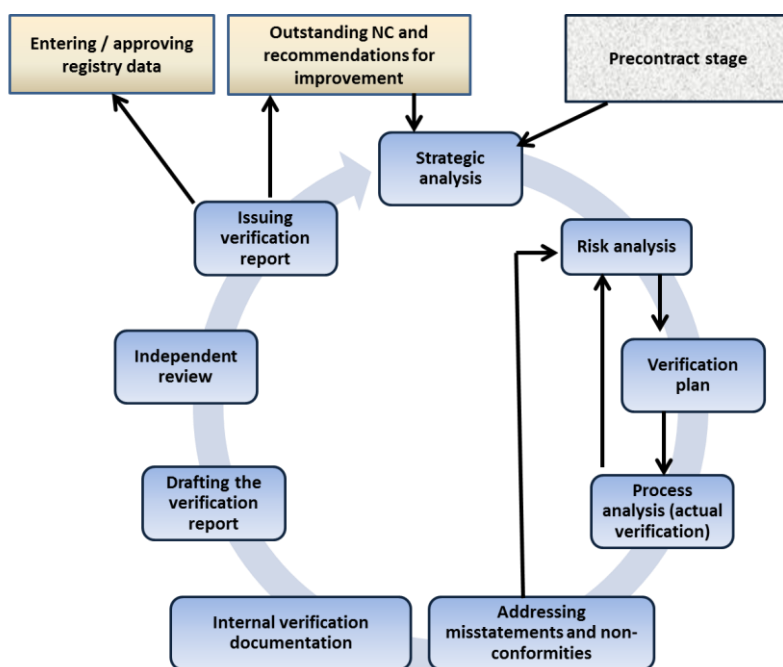
Verifikācijas apjomu nosaka uzdevumi, kas verificētājam jāpaveic, lai sasniegtu verifikācijas mērķi, proti, nodrošinātu, ka emisiju vai tonnkilometru datiem tiek veikts monitoringa saskaņā ar MZR un ka ziņojumos ir ietverti ticami un pareizi emisiju vai tonnkilometru dati. Pamatnorādēs par verifikācijas apjomu (PND II.1) ir sniegti sīki izstrādāti norādījumi par:

- aspektiem, kas verificētājam jānovērtē verifikācijā;
- to, ciktāl verificētājam ir jāpārbauda atbilstība MZR;
- verificētāja rīcību, ja MP nav apstiprināts, atjaunināts vai tajā nav atspoguļota operatora faktiskā situācija;
- verificētāja rīcību, ja tiek konstatēta neatbilstība MZR.

AVR 7. panta
4., 5 un
6. punkts

3.2. Verifikācijas process

Verifikācijas procesu veido vairāki savstarpēji saistīti un savstarpēji atkarīgi obligāti izpildāmi posmi. Tas nozīmē, ka verifikācijas procesā iegūto konstatējumu rezultātā varētu rasties vajadzība pārskatīt vienu vai vairākus verifikācijas procesa iepriekšējos posmus un tos attiecīgi koriģēt. AVR noteiktie verifikācijas procesa posmi ir īsi aplūkoti nākamajā attēlā.

5. attēls. Verifikācijas procesa posmi

Attēla tulkojums:

Entering/approving registry data — Datu ievadīšana reģistrā/apstiprināšana;

Outstanding NC and recommendations for improvement — Nenovērstās neatbilstības un ieteikumi uzlabojumiem;

Precontract stage — Pirmslīguma posms; Strategic analysis — Stratēģiskā analīze;

Risk analysis — Riska analīze; Verification plan — Verifikācijas plāns;

Process analysis (actual verification) —Procesa analīze (faktiskā verifikācija);

Addressing misstatements and nonconformities — Nepatieso apgalvojumu un neatbilstību novēršana; Internal verification documentation —Iekšējās verifikācijas dokumentācija; Drafting the verification report —

Verifikācijas ziņojuma sagatavošana; Independent review — Neatkarīgā pārskatīšana; Issuing verification report — Verifikācijas ziņojuma izdošana.

Operatoram katru gadu līdz 31. martam¹⁶ vai ne vēlāk kā 31. martā ir jāiesniedz kompetentajai iestādei verificēts ziņojums kopā ar attiecīgo verifikācijas ziņojumu. Minētā termiņa ievērošanas nolūkā ir svarīgi, ka operatori laikus sāk ziņošanas procesu un verificētājs laikus sāk verifikāciju, lai izvairītos no izmaiņu veikšanas pēdējā brīdī un verifikācijas ziņojuma sagatavošanas februāra beigās vai martā, kad būtiskas prasības operatoriem, verificētājiem un KI varētu kavēt operatora galīgā ziņojuma un verifikācijas ziņojuma sagatavošanu.

MZR
67. pants
AVR
27. panta
2. punkts

Turklāt ir ieteicams verifikācijas procesu sākt gadā, par kuru tiek gatavots ziņojums, nevis tad, kad šis gads jau beidzies, jo tas atvieglo atbilstības pārbaudi, laicīgu jautājumu izskatīšanu un verifikācijas gaitā konstatēto iespējamo datu trūkumu, nepatiesu apgalvojumu vai neatbilstību novēršanu. Tomēr procesa sākšanai ir vajadzīgi pietiekami dati, un laikus ir jāapsver turpmākās izmaiņas operatora sistēmās, lai verificēto ziņojumu varētu iesniegt līdz 31. martam¹⁷. Līdz verifikācijas beigām ir jābūt verificētiem datiem par visu ziņošanas gadu. Verifikācijā iesaistīto posmu un darbību shēma, ņemot vērā ierosināto laika grafiku, ir sniegta I pielikumā.

3.2.1. Pirmslīguma posms

Pirmslīguma posms ir svarīgākais sākuma posms pirms verifikācijas procesa. Verificētājam pirms iesaistīšanās verifikācijas darbā ir jānovērtē, vai viņš var veikt verifikāciju konkrētajam operatoram. Tas ietver šādas verificētāja darbības.

AVR noteikums	Skaidrojums
8. panta 1. punkta a) apakšpunkts	Novērtē riskus, kas saistīti ar verifikācijas veikšanu. Verificētājam jo īpaši jāizskata: <ul style="list-style-type: none"> operatora MP un operatora ziņojums, lai noskaidrotu, ar kādiem riskiem ir saistīts verifikācijas darbs, iespējamie riski attiecībā uz verificētāja taisnīgumu un neatkarību, riski saistībā ar verifikācijas darbam vajadzīgo laiku. Šis novērtējums ir pilnībā jāreģistrē iekšējā verifikācijas dokumentācijā, un tajā jāatspoguļo, kā verificētājs ir risinājis šos uzņēmējdarbības riskus līgumā ar operatoru, kā arī tas, kā šie riski tika mazināti, piemēram, vajadzības gadījumā atvēlot vairāk laika konkrētajam verifikācijas darbam, izstrādājot skaidrus un pārredzamus līguma noteikumus.
8. panta 1. punkta b) apakšpunkts	Izskata operatora sniegto informāciju. AVR noteikts, ka operators sniedz verificētājam attiecīgo informāciju, kas ļauj verificētājam veikt pirmslīguma posma darbības. Attiecīgā informācija ietver, piemēram, operatora ziņojumu par iepriekšējo gadu, kā arī operatora MP un atļauju.
8. panta 1. punkta c) apakšpunkts	Novērtē, vai operatora ziņojuma verifikācija ietilpst verificētāja akreditācijas jomā. Verificētājs var izdot verifikācijas ziņojumu operatoram tikai tad, ja verificētājs ir akreditēts attiecīgā operatora nozarē (sk. 6.1. sadaļu).
8. panta 1. punkta	Novērtē, vai verificētājam ir vajadzīgā kompetence, personāls un resursi

AVR
8. panta
2. punkts

¹⁶ KI var pieprasīt operatoram vai gaisa kuģa ekspluatantam iesniegt verificētu emisiju ziņojumu agrāk par 31. martu, bet ne agrāk kā līdz 28. februārim (MZR 67. pants).

¹⁷ Sk. iepriekšējo zemsvītras piezīmi.

AVR noteikums	Skaidrojums
d) un e) apakšpunkts	<p>verifikācijas komandas izveidei šim konkrētajam verifikācijas darbam un verifikācijas darbību sekmīgai izpildei noteiktajā laikā. Šis novērtējums ir lielā mērā atkarīgs no operatora un tā darbību veida. Piemēram, pārstrādātāja ziņojuma verificēšanā verifikācijas komandā ir jāiesaista ETS auditori, kuriem ir kompetence un zināšanas attiecīgajā nozarē. Tādēļ verificētāja organizācijā ir jābūt pietiekamam personālam vai līgumdarbiniekiem, lai aptvertu kompetences prasības dažādajās jomās, kurās verificētājs ir akreditēts.</p> <p>Verificētājs katram konkrētam verifikācijas darbam izraudzīsies verifikācijas komandu un pārbaudīs, vai komandas sastāvs atbilst visām regulā noteiktajām kompetences prasībām. Šāda novērtējuma rezultātā varētu rasties vajadzība papildināt komandu ar tehniskiem ekspertiem vai ES ETS auditoriem, kā arī ar rezerves personālu. Plašāka informācija par prasībām attiecībā uz kompetenci un verifikācijas komandu ir sniegta 5.1. sadaļā un pamatnorādēs par kompetenci (PND II.7).</p>
8. panta 1. punkta d) un f) apakšpunkts	Nosaka laiku, kas vajadzīgs pienācīgai verifikācijas veikšanai. Verificētājam jānodrošina, ka verifikācijas darba apjoms un līgumā noteiktais vajadzīgais laiks ir atbilstīgs konstatētajiem riskiem. Līgumā noteikto nepietiekamo laiku nedrīkst izmantot, lai samazinātu darba apjomu, kas vajadzīgs, lai apmierinoši pabeigtu verifikāciju atbilstīgi tās riskiem.

Vajadzīgais laiks

AVR 9. panta 1. punktā minēti aspekti, kas jāņem vērā, nosakot vajadzīgo laiku. Ņemot vērā operatora iekārtas vai gaisa kuģa ekspluatācijas veidu un apmēru, verificētājs pievērsīs uzmanību AVR 9. pantā minēto aspektu īpatnībām un raksturlielumiem. Novērtējot MP, verificētājs ņems vērā, piemēram, monitoringa metodikas specifiku, lai izprastu operatora uzskaites procesus. Vajadzīgais laiks nav nemainīgs — ja padziļinātas verificēšanas laikā verificētājs konstatē, ka vajadzīgo verifikācijas darbību pienācīgai izpildei ir vajadzīgs papildu laiks, ir attiecīgi jākorrigē līgumā paredzētais laiks. Līgumā jāietver noteikumi attiecībā uz šo korekciju.

AVR
9. panta
1. punkts

AVR
9. panta
2. punkts

3.2.2. Informācija no operatora vai gaisa kuģa ekspluatanta

Operators uzrāda verificētājam informāciju, kas ir pietiekama, lai verificētājs varētu plānot un veikt verifikāciju. AV regulā noteikts, kāda informācija ir jāiesniedz, pirms verificētājs sāk stratēģisko analīzi, un citā verifikācijas veikšanas laikā. Jāņem vērā turpmāk minētais:

AVR
10. panta
1. punkts

AVR noteikums	Skaidrojums
10. panta 1. punkta b) apakšpunkts	Tas piemērojams attiecībā uz visām apstiprinātā MP versijām, kas attiecas uz ziņošanas periodu un datu novērtēšanu šajā periodā.
10. panta 1. punkta e) apakšpunkts	Tas ietver visas procedūras, kas attiecībā uz šo operatoru ir minētas apstiprinātajā MP. Jāņem vērā, ka apstiprinātais plāns ietver tikai šo procedūru pārskatu. Dokumenti par faktiskajām procedūrām ir jāiegūst no operatora.
10. panta 1. punkta i) apakšpunkts	Tas ietver iepriekšējā gada uzlabojumu ziņojumu, kas operatoram bija jāiesniedz līdz iepriekšējā gada 30. jūnijam, ja iepriekšējā gada verifikācijas ziņojumā bija nenovērstas neatbilstības un uzlabojuma ieteikumi (MZR 69. panta 4. punkts).

AVR noteikums	Skaidrojums
10. panta 1. punkta l) apakšpunkts	Tas attiecas ne tikai uz informāciju par iekšējiem datu avotiem, piemēram, degvielas rēķiniem un kalibrēšanas sertifikātiem, bet arī uz ārējiem datu avotiem un datubāzēm, piemēram, degvielas piegādātāja iesniegtajiem datiem par degvielu, Eirokontroles datiem, laboratorijas ziņojumiem un analīžu rezultātiem, kā arī skaitītāju kalibrēšanu.
10. panta 1. punkta o) apakšpunkts	Piemērs saistībā ar šo apakšpunktu varētu būt pierādījums, ko operators ir iesniedzis KI, apliecinot, ka ir ievērota darbības datu un aprēķina koeficientu atbilstība nenoteiktības robežvērtībām.

Ņemot vērā, ka stratēģiskā analīze parasti tiks pabeigta ziņošanas periodā (septembrī/oktobrī), galīgais emisiju ziņojums vēl nebūs pieejams. Tomēr verifikāciju nevar pabeigt un verifikācijas ziņojumu nevar izsniegt, kamēr verificētājs nav saņēmis un saskaņojis galīgo apstiprināto un iekšējā līmenī validēto ziņojumu, par kuru ir sagatavots verificētāja atzinums.

AVR
10. panta
2. punkts

3.2.3. Stratēģiskā analīze

Verifikācijas sākumā verificētājs veic visu attiecīgo operatora darbību stratēģisko analīzi. Šāda analīze ļauj verificētājam izprast operatora darbības un novērtēt veicamo verifikācijas darbību paredzamo veidu, apjomu un sarežģītību. Tā arī nodrošina informāciju nākamajam verifikācijas posmam, proti, riska analīzei. Stratēģiskās analīzes mērķis ir gūt izpratni par operatora uzņēmējdarbību un uzskaites darbībām — jāņem vērā vismaz AVR 11. panta 3. punktā norādītie aspekti. Tabulā sniegtie piemēri norāda uz iespējamajiem faktoriem, kas varētu būt svarīgi, apsverot minētos aspektus.

AVR
11. punkts

AVR
11. panta
3. punkts

AVR 11. panta 3. punkta aspekts	Piemērs jautājumiem, kas varētu būt svarīgi stratēģiskajā analīzē
<i>Iekārtas kategorija (a) apakšpunkts</i> Verificētājam iekārtas kategorija ir galvenais rādītājs attiecībā uz operatora apmēru un to, kāds verifikācijas darbību apjoms un veids varētu būt vajadzīgs. Verificētājs attiecīgi pārbauda, vai iekārta ir maza iekārta ar zemu emisiju līmeni, A, B vai C kategorijas iekārta.	Piemēram, ja iekārta emitē mazāk nekā 25 kilotonnas CO _{2(e)} gadā, varētu piemērot vienkāršotu monitoringa metodi; tādējādi ir vajadzīga cita veida verifikācija nekā sarežģītas iekārtas gadījumā un/vai sarežģītas monitoringa metodikas vai uzskaites procesa gadījumā. Jāņem vērā, ka ne visas iekārtas, kas emitē mazāk par 25 kilotonnām CO _{2(e)} gadā, ir vienkāršas iekārtas.

AVR 11. panta 3. punkta aspekts	Piemērs jautājumiem, kas varētu būt svarīgi stratēģiskajā analizē
<p><i>Monitoringa plāns (c) apakšpunkts</i> Izpratne par MP sniedz norādes par iekārtas un uzskaites procesa sarežģītības pakāpi un tādējādi arī par verifikācijas pabeigšanai vajadzīgo verifikācijas darbību apmēru un veidu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ iekārtas vispārējā struktūra un vietas, kur tiek uzglabāta dokumentācija un kur tiek veiktas monitoringa un ziņošanas darbības ▪ iekārtas robežas, tostarp emisiju avoti un avotu plūsmas ▪ procedūru veidi, kas aprakstīti apstiprinātajā MP, kurā analizēta to stabilitāte uzskaites procesu un risku kontroles kontekstā
<p><i>Izmantotās monitoringa metodikas un monitoringa aprīkojuma specifikā (d) apakšpunkts</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vai operators piemēro uz aprēķiniem pamatotu metodiku vai uz mērījumiem pamatotu metodiku ▪ vai operators piemēro samazinājuma metodiku saskaņā ar MZR 22. pantu ▪ vai darbības datus noteic tiešos (automātiskos vai manuālos) nolasījumos no mērīšanas sistēmām, vai darbības datu pamatā ir degvielas rēķinu dati, vai šie dati ir noteikti, izmantojot operatora kontrolē esošas mērīšanas sistēmas ▪ vai piemēro standarta emisijas koeficientus vai koeficientus nosaka, veicot laboratorijas vai tiešsaistes analīzes ▪ vai ir pārvietots CO₂ ▪ vai darbības datu noteikšanai tiek izmantoti mērinstrumenti un vai uz šiem mērinstrumentiem attiecas valsts tiesību akti reglamentētās metroloģiskās kontroles jomā
<p><i>Datu plūsma, tās kontroles sistēma un kontroles vide (e) apakšpunkts</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ datu iegūšanas veids no primārajiem avotiem līdz emisiju ziņojumam (piemēram, iekļaujot manipulēšanu, apkopošanu, salīdzināšanu u. c.) ▪ kā izveidota datu pārvaldības sistēma un kā tā darbojas ▪ veids, kā no datu pārvaldības sistēmas iegūst emisiju ziņojumu ▪ mērinstrumentu kalibrēšanas biežums un veids un to piemērotība paredzētajam mērķim, ņemot vērā oriģinālo konstrukciju un iekārtu ▪ kvalitātes kontroles veids, ko izmanto, lai mazinātu riskus saistībā ar datiem, piemēram, divkārtas pārbaudes, ko veic cita persona, ticamības pārbaudes, ko veic operators, vai automatizētu pārbaūžu izmantošana ▪ vai daļa no monitoringa darbībām iekārtā ir uzticēta ārpalpojumu sniedzējiem, un vai pastāvošais kontroles darbību veids nodrošina ārpalpojumā nodoto darbību kvalitāti ▪ datu reģistrēšanas un pārsūtīšanas uz IT sistēmām kontroles veids un kvalitāte un „melnās kastes” datubāzu, arhīvu un avota datu kontrole citās IT sistēmās

Lai izprastu AVR 11. panta 3. punktā minētos aspektus, verificētājam ir jāapkopo un jāizskata 10. panta 1. punktā minētā informācija un jāņem vērā piemērojamais būtiskuma līmenis.

**AVR
11. panta
2. punkts**

Ja verificētājs iepriekšējā(-os) gadā(-os) ir veicis verifikāciju tam pašam iekārtas operatoram vai gaisa kuģa ekspluatantam, verificētājam ir jāizskata informācija, kas iegūta šajā(-s) iepriekšējā(-s) verifikācijā(-s). Verificētājam īpaša uzmanība jāpievērš būtiskām atšķirībām salīdzinājumā ar iepriekšējām verifikācijām. Lai gan stratēģiskajai analīzei vajadzēs mazāk laika situācijā, kad, pateicoties iepriekšējām verifikācijām, verificētājam iekārta jau ir zināma, tas neliedz verificētājam veikt šādu analīzi attiecībā uz pašreizējo verifikācijas darbu.

Stratēģiskās analīzes ietvaros verificētājs pārbauda:

- vai MP ir apstiprināts;
- vai MP ir veiktas izmaiņas un vai šīs izmaiņas ir apstiprinājusi KI (ja izmaiņas MP ir būtiskas saskaņā ar MZR 15. pantu);

- ja šīs izmaiņas nav būtiskas vai tās ir pagaidu izmaiņas, vai par tām ir paziņots KI.

MZR Norāžu dokumenta Nr. 1 (ND 1) 5.6.1. sadaļā un MZR Norāžu dokumenta Nr. 2 (ND 2) 6.5.1. sadaļā ir paskaidrots, kas ir būtiskas izmaiņas MP. Šo pārbauciņu laikā verificētājs novērtē, vai MP ir atjaunināts un pabeigts. Ja MP (daļēji) nav apstiprināts vai KI nav apstiprinājusi būtiskas izmaiņas MP, verificētājs lūdz operatoru vērsties KI, lai labotu situāciju. Būtībā verificētājs nedrīkstētu turpināt verifikācijas darbu, kamēr nav saņemts minētais apstiprinājums. Tāds piemērs ir gadījums, kad ir ieviests jauns būtisks avots vai pastāv atšķirības starp metodiku, kas pamatota uz aprēķinu, un metodiku, kas pamatota uz mērījumiem.

Tomēr dažos gadījumos verificētājs var turpināt verifikācijas darbības, ja operators ir pilnīgi informēts, ka dažas darbības būs jāatkārto, pamatojoties uz KI galīgo atbildi, un ka šī atbilde verifikācijas darba gaitā var ietekmēt verificētāja atzinumu. AV regulā noteikts, ka pēc apstiprinājuma saņemšanas no KI verificētājs turpina, atkarīgo vai pielāgo verifikācijas darbības. Pamatnorādēs par verifikācijas apjomu (PND II.1) ir sniegti norādījumi par procedūrām, kas jāievēro gadījumā, ja apstiprinājums no KI nav saņemts.

Dažas izmaiņas monitoringa plānā var ietekmēt to, kā monitoringa tika veikts iepriekš — piemēram, jaunu degvielu ieviešana, neplānotas vai nepietiekami paziņotas izmaiņas iekārtā. Šādos gadījumos izmaiņas MP jau ir praktiski izdarītas, bet MP vēl nav atjaunināts, vai, būtisku MP izmaiņu gadījumā, to vēl nav apstiprinājusi KI. Verificētājam ir jāņem vērā jaunā situācija un attiecīgie monitoringa dati, sākot no brīža, kad praktiski tika ieviestas izmaiņas MP vai iekārtā, piemēram, kad pirmo reizi tika ieviestas jaunās degvielas. Verificētājs, verificējot datus, protams, ņems vērā saraksti un KI turpmākos lēmumus. Apstiprinājums no KI ir vajadzīgs, ja MP ir veiktas būtiskas izmaiņas. Dažos gadījumos dati vai daļa datu nav konstatējami, izmantojot jauno kompetentās iestādes apstiprināto vai kompetentajai iestādei paziņoto metodiku, jo, piemēram, dati, kas izriet no jaunās degvielas, netika izmērīti un tos nevar izsekot. Uz šādām situācijām attiecas AVR 18. pants. Verificētājs pārbauda, vai metode, kas izmantota, lai noteiktu trūkstošos datus, sniedz pietiekamu pārliecību par to, ka netiek aprēķinātas pārāk mazas emisijas un ka šī pieeja nerada būtiskus nepatīamus apgalvojumus.

**AVR
11. panta
4. punkts**

**AVR
7. panta
6. punkts**

3.2.4. Riska analīze

Verificētājs novērtē nepatiesu apgalvojumu un neatbilstību riskus un to būtisko ietekmi uz paziņotajiem datiem. Riska analīzes rezultātā tiek noteikts, kā un ciktāl ir jāizveido, jāplāno un jāīsteno verificācijas darbības. Riska analīzē galvenā uzmanība tiek pievērsta divu risku veidu, proti, raksturīgo risku un kontroles risku, noteikšanai, novērtēšanai un kvantitatīvai izteikšanai. Šie riski līdz ar nekonstatēšanas risku veido kopējo verificācijas risku, t.i. risku, ka verificētājs izsniegs neatbilstošu verificācijas atzinumu. Plašāka informācija ir sniegta pamatnorādēs par riska analīzi (PND II.2).

AVR
12. pants

Riska analīze ir iteratīvs process, un tajā jāveic izmaiņas, ja padziļinātā verificācija procesa analīzē apliecina, ka riski ir lielāki vai mazāki par sākotnēji paredzētajiem. Šajā gadījumā jāatjaunina arī verificācijas plāns.

3.2.5. Verifikācijas plāns

Riska analīzē nosaka, kā verificētājs izstrādā verificācijas plānu, ko veido trīs elementi:

AVR
13. pants

- verificācijas programma¹⁸, kur aprakstīts verificācijas darbību raksturs un apjoms, kā arī laiks un veids, kādā šīs darbības veicamas. Tas ietver arī visu darbību plānošanu;
- testēšanas plāns, kurā noteikta kontroles darbība, kā arī kontroles darbību procedūru testēšanas apjomu un metodes;
- datu paraugu ņemšanas plāns, kurā noteikts datu paraugu ņemšanas apjoms un metodes saistībā ar datu punktiem, kas pamato kopējās emisijas.

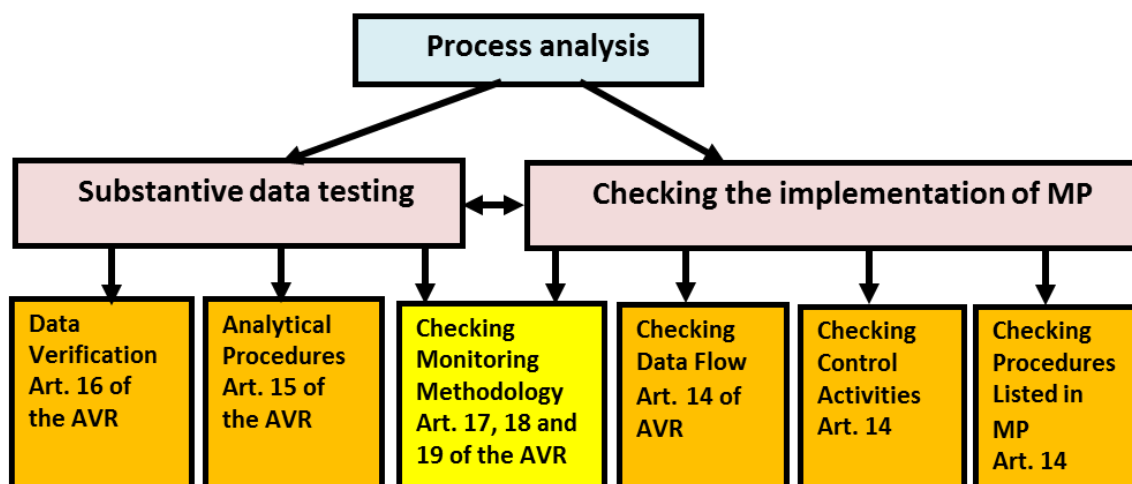
Riska analīzes ietekme uz verificācijas plāna izstrādāšanu ir izklāstīta pamatnorādēs par riska analīzi (PND II.2).

3.2.6. Procesa analīze (padziļināta verificācija)

Šā verificācijas posma mērķis apkopot un reģistrēt sīki izstrādātus pierādījumus, pamatojoties uz kuriem, verificētājs var sagatavot savu verificācijas ziņojumu. Procesa analīzes laikā verificētājam jāīsteno verificācijas plāns un jāveic AVR 14. pantā uzskaitītās darbības.

AVR
14. pants

¹⁸ Verifikācijas programma nav tikai objekta apmeklējumu plāns; tajā jāietver pietiekami sīki izstrādāta informācija par plānotajām pārbaudēm un darbībām, lai informētu komandas locekļus par veicamajām darbībām.

6. attēls. Procesa analīzes darbību shēma

Attēla tulkojums:

Process analysis — Procesa analīze; Substantive data testing — Substantīva datu pārbaude; Checking the implementation of MP — MP īstenošanas pārbaude;

Data Verification — Datu verifikācija

Art. 16 of the AVR — AVR 16. pants;

Analytical Procedures — Analītiskās procedūras

Art. 15 of the AVR — AVR 15. pants;

Checking Monitoring Methodology — Monitoringa metodes pārbaude

Art. 17, 18 and 19 of the AVR — AVR 17., 18. un 19. pants;

Checking Data Flow — Datu plūsmas pārbaude

Art. 14 of AVR — AVR 14. pants

Checking Control Activities — Kontroles darbību pārbaude

Art. 14 — 14. pants;

Checking Procedures Listed in MP — MP minēto procedūru pārbaude;

Art. 14 — 14. pants.

Procesa analīzes daļu veido substantīva datu pārbaude. Tā ir sīki izstrādāta datu pārbaude, kas ietver:

- datu verifikāciju, piemērojot vairākas testēšanas metodes, piemēram, datu izsekošanu līdz primārajam datu avotam, datu salīdzināšanu ar iekšējiem un ārējiem datu avotiem, kopējo emisiju aprēķina daļu pārrēķinu veikšanu, lai pārbaudītu noteiktas apakškopas un elementus (piemēram, ka ir pareizi aprēķināti koeficienti no avota datiem);
- analītiskas procedūras, kas ir analīze, kurā tiek novērtētas svārstības un tendences datus, ieskaitot to sakarību analīzi, kas ir pretrunā citai attiecīgajai informācijai vai atšķiras no prognozētajiem lielumiem. Tas varētu ietvert, piemēram, vienu un to pašu avotu emisiju salīdzināšana vairāku gadu laikā, analizējot paredzamos ražošanas un emisijas datus¹⁹, izpēti attiecībā uz to, vai paziņotie rādītāji ir apstiprināmi, izmantojot citas analītiskās metodes, piemēram, salīdzinot emisijas datus ar ražošanas un citiem darbības datiem;
- monitoringa metodikas pareiza pielietojuma pārbaudi, piemēram, izmantojot elektronisko tabulu metodes, pārrēķinot paziņotos datus vai iekļaujot monitoringa metodikā ievades datus, lai pārbaudītu tās pareizu piemērošanu (atkārtota datu apkopošana).

AVR
16. pants

AVR
15. pants

AVR
17. pants

¹⁹ Ja pastāv sakarība starp minētajām datu kopām. Ne visās iekārtās ir skaidri saprotama saikne starp enerģijas patēriņu, emisiju radīšanu un ražošanu.

MP īstenošanas pārbaude ietver:

- operatora datu plūsmas pārbaudi, izsekojot paziņotos datus līdz to primārajam avotam;
- pārbaudi, vai kontroles darbības ir atbilstoši dokumentētas, īstenotas, uzturētas un spēj mazināt raksturīgos riskus;
- pārbaudi, vai MP izklāstītās procedūras spēj mazināt raksturīgos riskus un kontroles riskus un vai procedūras ir īstenotas, pietiekami dokumentētas un pienācīgi uzturētas;
- pārbaudi, vai monitoringa metodika ir pareizi piemērota, novērtējot, vai visi MP elementi ir pareizi piemēroti un vai MP ir atjaunināts. Tas ietver arī tādas apliecinātās dokumentācijas pārbaudi kā informācija, kas izmantota nenoteiktības novērtējuma, paraugu ņemšanas plāna u.c. aprēķiniem.

AVR
14. pants

Iepriekšējā attēlā redzams, ka substantīva datu pārbaude un MP īstenošanas pārbaude ir savstarpēji saistītas (piemēram, monitoringa metodikas pārbaude ir abu darbību sastāvdaļa). Vairāk norāžu par dažādajām iesaistītajām pārbaudēm, to ietekme un skaidrojumi piemēru veidā ir sniegti pamatnorādēs par procesa analīzi (PND 3).

Attiecībā uz dažādajām pārbaudēm datu verificācijas ietvaros un analītiskajām procedūrām, kā arī MP izklāstīto kontroles darbību un procedūru pārbaudēm, var piemērot paraugu ņemšanas metodi, kas ir piemērota iekārtai. Paraugu ņemšanas tehnikas vai metodes izmantošana ir jāpamato,

AVR
20. pants

pamatojoties uz riska analīzi. Pamatnorādēs par paraugu ņemšanu ir skaidrots:

- kādi ir paraugu ņemšanas principi;
- kā nepatiesa apgalvojuma, kļūdas vai neatbilstības konstatēšana var ietekmēt paraugu ņemšanu (piemēram, pielāgošana parauga lielumam vai datu kopas daļai, no kuras tiks ņemti paraugi);
- kādi faktori ir svarīgi paraugu ņemšanas metodes un parauga lieluma noteikšanā (AVR 13. panta 2. un 3. punkta skaidrojums);
- dažādu paraugu ņemšanas metožu piemēri.

Monitoringa metodikas pārbaudes ietvaros verificētājs pārbauda to metožu lietderību, kas izmantotas, lai uzskaitītu/aizpildītu trūkstošos datus, kā arī nenoteiktības līmeņa aprēķināšanai izmantotās informācijas derīgumu saskaņā ar apstiprināto MP. Plašāka informācija ir sniegta pamatnorādžu par procesa analīzi (PND II.3) 4.1. un 4.2. sadaļā.

AVR 18. un
19. pants

3.2.7. Pārbaude objektā

Verifikācijas procesa gaitā verificētājs piemērotā laikā vienreiz vai vairākkārt veic pārbaudes operatora objektā. Pārbaudes objektā ir svarīgas, lai noteiktu, piemēram, pareizu mērīšanas iekārtu darbību un atrašanās vietu, kontroles darbību atbilstību un novērtētu avota plūsmu un emisijas avotu pilnīgumu. Saskaņā ar īpašiem nosacījumiem un izņēmuma gadījumos pārbaudi objektā var neveikt. Attiecībā uz iekārtām, kas emitē vairāk par 25 kilotonnām CO₂(e) gadā, šādai pārbaudes neveikšanai ir vajadzīgs KI apstiprinājums. Pamatnorādēs par pārbaudēm objektā (PND II.5) ir sniegta plašāka informācija, tostarp par nosacījumiem objekta pārbaudi neveikšanai. Informācija par pārbaudēm objektā attiecībā uz gaisa kuģu ekspluatantiem un nosacījumiem, ka var pamatot objekta apmeklējumu atcelšanu attiecībā uz gaisa kuģu ekspluatantiem, ir sniegta ES ETS norādēs par verificāciju aviācijas jomā (ND III).

AVR
21. pants

AVR
31. pants

3.2.8. Nepatiesu apgalvojumu un neatbilstību novēršana

Ja verificētājs ir konstatējis nepatiesus apgalvojumus un neatbilstības, verificētājs laikus informē operatoru.

AVR
22. panta
1. punkts

Nepatiesu apgalvojumu un neatbilstību jēdzieni un piemēri	AVR noteikums
<p>Nepatiess apgalvojums ir nepilnīgi, sagrozīti vai kļūdaini operatora paziņotie dati. Tas neietver saskaņā ar MZR pieļaujamās nenoteiktības (piemēram, ar līmeņiem saistīto nenoteiktību).</p> <p>Nenoteiktība ir nepatiess apgalvojums, ja</p> <ul style="list-style-type: none">▪ mērīšanas aprīkojums neatbilst vajadzīgajam nenoteiktības līmenim saskaņā ar apstiprināto MP vai MZR,▪ mērinstrumenti nav pareizi uzstādīti vai nedarbojas pareizi,▪ mērinstrumenti un mērīšanas sistēmas nav (pienācīgi) uzturētas vai kalibrētas. <p>Šajos gadījumos verificētājs uzskata nenoteiktību par nepatiesa apgalvojuma daļu, ja tas ietekmē datus — piemēram, ja kopējā nenoteiktība ir ārpus vajadzīgā līmeņa diapazona, papildu nenoteiktība tiks uzskatīta par kļūdu²⁰.</p>	3. panta 27. punkts
<p>Neatbilstība ir:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ attiecībā uz iekārtām — darbība vai bezdarbība, kas pretrunā SEG atļaujai un KI apstiprinātā MP prasībām;▪ attiecībā uz gaisa kuģu ekspluatantiem — darbība vai bezdarbība, kas ir pretrunā KI apstiprinātā MP prasībām. <p>Neatbilstību piemēri: Skaitītāji nav kalibrēti saskaņā ar MP prasībām; iekārtas avota plūsmas nav iekļautas MP; līmenis nav piemērots atbilstīgi MP noteiktajam; veiktas izmaiņas MP.</p> <p>Ja neatbilstības dēļ dati ir kļūdaini, sagrozīti vai nepilnīgi, to uzskata par nepatiesu apgalvojumu.</p>	3. panta 12. punkta a) un b) apakšpunkts

Operatoram ir **jāizlabo visi konstatētie** nepatiesie apgalvojumi un neatbilstības.

Ja operators ir izlabojis nepatiesos apgalvojumus un neatbilstības, verificētājam tas jāietver iekšējā verifikācijas dokumentācijā un jānorāda, ka šis jautājums ir atrisināts.

Ja operators nav izlabojis nepatiesos apgalvojumus un/vai neatbilstības pirms verifikācijas ziņojuma izdošanas, verificētājam jānovērtē nepatieso apgalvojumu un/vai neatbilstību ietekme un to būtiskā ietekme uz paziņotajiem datiem.

²⁰ Dažos gadījumos šo papildu nenoteiktību būs sarežģīti izteikt kvantitatīvi. Piemēram, ja nav veikta mērīšanas aprīkojuma kalibrēšana, novirzi var noteikt tikai tad, kad ir zināmi jaunie kalibrēšanas rezultāti. Dažos gadījumos pirms verifikācijas ziņojuma izdošanas nav iespējams veikt jaunu kalibrēšanu. Tādējādi verificētājs visticamāk nebūs pārliecināts par to, vai datus nav būtisku nepatiesu apgalvojumu un vai tas ietekmē verifikācijas atzinumu.

3.2.9. Nepatiesu apgalvojumu un neatbilstību būtiskas ietekmes novērtēšana

Nepatieso apgalvojumu un neatbilstību būtisko ietekmi novērtē gan kvantitatīvā, gan kvalitatīvā aspektā, un abi šie aspekti ir jāņem vērā. Kvantitatīvie aspekti ir atkarīgi no tā, kāda un cik liela ir ietekme uz lietotāju, piemēram, KI, vai kvantitatīvais aspekts ir noteikts, galvenokārt ņemot vērā faktorus, kas var ietekmēt lietotāju (piemēram, konkrētos apstākļus, vai tas attiecas uz neatbilstību).

AVR
22. panta
3. punkts

Būtiskuma līmenim ir liela nozīme attiecībā uz kvantitatīvo aspektu. AVR ir noteikti šādi būtiskuma līmeņi.

AVR
23. pants

Iekārtas vai gaisa kuģa ekspluatanta veids	Būtiskuma līmenis
A un B kategorijas iekārtas Gaisa kuģa ekspluatanti, kuru gada emisijas ir vienādas vai mazākas par 500 kilotonnām fosilā CO ₂	5 % no kopējā paziņotā emisiju apjoma pārskata periodā, uz kuru attiecas verifikācija
C kategorijas iekārtas Gaisa kuģu ekspluatantiem, kuru gada emisijas ir lielākas par 500 kilotonnām fosilā CO ₂	2 % no kopējā paziņotā emisiju apjoma pārskata periodā, uz kuru attiecas verifikācija
Gaisa kuģu ekspluatantu tonnkilometru ziņojumi	5 % no kopējā paziņotā tonnkilometru skaita pārskata periodā, uz kuru attiecas verifikācija

Verificētāja konstatētās kļūdas, izlaidumi un nepareiza interpretācija paziņotajos datos, salīdzinot ar faktiskajiem datiem, ir jāņem vērā, novērtējot nepatieso apgalvojumu un neatbilstību būtisko ietekmi uz paziņotajiem datiem. Tas ietver novirzes no vajadzīgā nenoteiktības līmeņa, ko nav iespējams izklāstīt MP vai MZR. Turpmāk norādīta metode, kā verificētājs var aprēķināt, vai ir pārsniegts būtiskuma līmenis.

Vienība	Paziņotā vērtība	Verificētāja vērtība	starpība	Būtiski?
1. vienība	A	B	$A - B = C$	C/Z %
2. vienība	F	G	$F - G = H$	H/Z %
Kopējās vienības	Z	X	$Z - X = Y$	Y/Z %

Ja starpība starp patieso vērtību un verificētāja vērtību ir negatīva, tas norāda, ka sākotnējā paziņotā vērtība bija **novērtēta pārāk zemu**; ja starpība ir pozitīva, tas norāda, ka sākotnējā paziņotā vērtība bija **novērtēta pārāk augstu**. Pēc tam visu vienību vērtību kopējo starpību nosaka, saskaitot atsevišķās vienības, proti, ņemot vērā pozitīvās un negatīvās vērtības. Minētās pozitīvās/negatīvās vērtības jāapkopo procentu aprēķinā, lai nodrošinātu, ka šo starpību kopsūma ir aprēķināta pareizi, un verificētājs šo summu izmanto, lai novērtētu, vai kopējās kļūdas un atšķirības ir būtiski pārvērtētas vai novērtētas pārāk zemu.

Būtiski pārāk augsts emisiju novērtējums radīs situāciju, ka operators nodos vairāk kvotu nekā vajadzīgs. Tomēr būtiski pārāk zems novērtējums ir svarīgāks, jo tas var izraisīt situāciju,

ka operators nodod mazāk kvotu nekā vajadzīgs, tādējādi radot neatbilstību un attiecīgi sodu, kas saistīts ar kvotu nodošanas noteikumiem.

Iepriekš minētie piemēri liecina, ka verificētāja konstatētās dažādās starpības vērtības katra atsevišķi vispirms tiks saskaitītas kopā, tādējādi pozitīvās vērtības kompensēs negatīvās vērtības — pēc tam kopējo starpības vērtību salīdzina ar būtiskuma robežvērtību, kas attiecas uz iekārtām un gaisa kuģu ekspluatantiem. Tādēļ, iespējams, ka absolūtā izteiksmē starpības vērtība attiecībā uz atsevišķu avota plūsmu var pārsniegt attiecīgo būtiskuma robežu, bet kopumā, piemēram, pozitīvās starpības vērtības kompensē negatīvās, balance var būt zemāka par robežvērtību. Tomēr tas neattaisno pieļāvīgumu. Verificētājs turpinās pārbaudīt katru vienību un novērtēs šīs vienības starpības vērtības būtiskumu, ņemot vērā attiecīgā emisijas avota, avota plūsmas vai iekārtas būtiskuma robežvērtību.

Kvantitatīvais aspekts un tādējādi arī būtiskuma līmenis nav vienīgais faktors, kas jāņem vērā, novērtējot, vai nepatiesam apgalvojumam vai neatbilstībai ir būtiska ietekme. Jāņem vērā arī kvalitatīvais aspekts. Galvenais jautājums kvalitatīvā aspekta novērtēšanā ir tas, vai nepatiess apgalvojums vai neatbilstība (atsevišķi vai kopā ar citām) var ietekmēt KI lēmumu. Tas būs atkarīgs no nepatieso apgalvojumu un neatbilstību apjoma un veida, kā arī no rašanās konkrētajiem apstākļiem.

AVR
22. panta
3. punkts

Jānorāda, ka nepatiesie apgalvojumi un neatbilstības var arī būtiski ietekmēt paziņotos datus pat tad, ja būtiskuma līmenis nav pārsniegts.

Faktori, kuri var būt būtiski, novērtējot, vai nepatiesam apgalvojumam vai neatbilstībai ir būtiska ietekme, var būt šādi:

- vai nepatiesos apgalvojumus vai neatbilstības var izlabot;
- vai operators atsakās labot konstatēto nepatieso apgalvojumu vai neatbilstību;
- kāda ir varbūtība, ka nepatiess apgalvojums vai neatbilstība atkārtojas;
- cik ilgi pastāv nepatiess apgalvojums vai neatbilstība;
- vai nepatiesi apgalvojumi un neatbilstības darbības rezultātā ir radušās tīši vai netīši;
- vai jautājums ir saistīts ar neatbilstību MZR?

3.2.10. Verifikācijas konstatējumu sagatavošana

Pabeidzot verifikāciju un novērtējot visus verifikācijas gaitā iegūtos pierādījumus, verificētājam ir jāveic AVR 24. pantā minētās darbības. Galvenais šā posma aspekts ir tas, ka verificētājam jānodrošina, ka ir savākti pietiekami pierādījumi verifikācijas atzinuma sagatavošanai.

AVR
24. pants

Pierādījumu pietiekamību ietekmē risks, ka operatora ziņojumā būs būtiski nepatiesi apgalvojumi — jo lielāks ir būtiska nepatiesa apgalvojuma risks, jo sīkāk ir jāizstrādā verifikācijas darbības un, iespējams, būs jāiegūst vairāk pierādījumu. Turklāt nozīme ir arī pierādījumu kvalitātei (jo kvalitatīvāks ir pierādījums, jo mazāka nozīme var būt pierādījumu daudzumam). Tomēr tas, ka tiek iegūts vairāk pierādījumu, ne vienmēr kompensē to sliktu kvalitāti²¹.

²¹ ISO 14066:2009: Siltumnīcefekta gāzes — kompetences prasības siltumnīcefekta gāzu validācijas komandām un verifikācijas komandām

Pierādījuma ticamību ietekmē tā izcelsmes avots un veids, un tas ir atkarīgs no konkrētajiem apstākļiem, kādos tas ir iegūts. Piemēram:

- ja pierādījums ir iegūts no ārējiem, neatkarīgiem un kompetentiem avotiem (piemēram, ārējo laboratoriju analīze), tas varētu būt ticamāks par uzņēmuma iekšējiem avotiem;
- pierādījums, kas iegūts no iekšējiem avotiem, ir ticamāks, ja attiecīgās kontroles darbības ir efektīvas vai ja verificācijas komanda pierādījumu ir ieguvusi tieši (piemēram, novērojot, kā operators ir veicis datu manuālo kontrolpārbaudi, nevis pārbaudot, vai operators ir veicis šādu kontroli).

Verificētājs parasti iegūst lielāku pārliecību no saskanīgiem pierādījumiem, kas iegūti no dažādiem avotiem, vai no atšķirīgiem pierādījumiem, nevis no atsevišķi izskatītajām pierādījumu vienībām. Ja pierādījums, kas iegūts no viena avota, neatbilst pierādījumam, kas iegūts no cita avota, verificētājs nosaka, kādas papildu verificācijas darbības saskaņā ar procesa analīzi ir jāveic, lai novērstu šo neatbilstību.

3.2.11. Neatkarīga pārskatīšana

Pirms verificācijas ziņojuma izsniegšanas verificētājs iesniedz iekšējo verificācijas dokumentāciju un verificācijas ziņojumu neatkarīgam pārskatītājam. Šā pārskata mērķis ir nodrošināt:

AVR
25. pants

- kvalitatīvu pārskatīšanu un tehnisku kļūdu vai izlaidumu meklēšanu;
- galīgo pārbaudi, lai pārliecinātos, ka verificācijas procesā ir piemērota pienācīga profesionālā rūpība un vērtējums, piemēram, ka darba apjoms ir atbilstīgs operatora darbībām un sniedz pamatotu pārliecību;
- galīgo pārbaudi, lai apstiprinātu, ka verificācijas komanda ir veikusi verificāciju saskaņā ar AVR un ka ir pareizi piemērotas procedūras attiecībā uz verificācijas darbībām;
- novērtējumu par to, vai iegūtais pierādījums ir pietiekams, lai pamatotu verificācijas ziņojumā sniegto atzinumu;
- korektūru, piemēram, lai labotu vienkāršas kļūdas, drukas kļūdas un izlaidumus.

Ja neatkarīgais pārskatītājs ir konstatējis kļūdas vai secinājis, ka nav iegūti pietiekami pierādījumi, galvenajam auditoram ir jāveic labojumi un jāiegūst trūkstošie pierādījumi vai faktiskais apstiprinājums. Izmaiņas, ko verificētājs neatkarīgās pārskatīšanas rezultātā veic verificācijas ziņojumā, un attiecīgos pierādījumus pārskata neatkarīgais pārskatītājs. Neatkarīgā pārskatīšana ietver visus verificācijas procesa posmus un galvenokārt ir vērsta uz šādiem aspektiem:

AVR
25. panta
4. punkts

Papildināms to jautājumu saraksts, kas jāizskata neatkarīgajā pārskatīšanā

- verificācijas komandas izraudzīšana (piemēram, pārbaude, vai verificācijas komandai ir vajadzīgā kompetence)
- kā verificētājs ir novērtējis riskus, kas saistīti ar konkrētā verificācijas darba izpildi (piemēram, verificācijai atvēlētais laiks, nosacījumi, kas tika ietverti līgumā ar operatoru)
- stratēģiskā analīze, riska analīze un verificācijas plāns, tostarp riska analīzes un plāna revīzijas darbības, kas veiktas procesa analīzes laikā, savāktie pierādījumi, kā arī izmaiņas plānotajās un izpildītajās verificācijas darbībās
- kā verificācijas komanda ir aizpildījusi iekšējo verificācijas dokumentāciju, un konsekvenci starp iekšējo verificācijas dokumentāciju un verificācijas ziņojumu
- verificētāja izvirzītie jautājumi, jo īpaši saistībā ar verificācijas atzinumu
- operatoram paziņotie nepatiesie apgalvojumi un neatbilstības, vai operators ir tos novērsis, un kā tie noslēgti un paziņoti iekšējā verificācijas dokumentācijā

- pārskats par visiem neizlabotajiem nepatiesajiem apgalvojumiem un neatbilstībām; kā verificētājs ir noteicis to būtisko ietekmi uz paziņotajiem datiem
- verificācijas ziņojumā ietvertā atzinuma pamatojums

Būtiska ir prasība, ka neatkarīgais pārskatītājs nedrīkst būt veicis verificācijas darbības, kuras viņam jāpārskata. Tas nozīmē, ka neatkarīgais pārskatītājs nedrīkst būt verificācijas komandas loceklis vai iesaistīts kādā no verificācijas darbībām attiecībā uz konkrēto iekārtas operatoru vai gaisa kuģa ekspluatantu. Informācija par kompetences prasībām neatkarīgiem pārskatītājiem ir sniegta šo norāžu 5. nodaļā un pamatnorāžu par kompetenci (PND II.7) 7. sadaļā.

AVR
25. panta
2. punkts

3.2.12. Iekšējā verificācijas dokumentācija

Verificētājam jāapkopo iekšējā verificācijas dokumentācija, lai nodrošinātu to novērtējumu un lēmumu pilnīgu izsekojamību, kas ļauj verificētājam ar pamatotu pārliecību sagatavot savu verificācijas atzinumu. Iekšējā verificācijas dokumentācijā iekļaujamo obligāto elementu saraksts ir sniegts II pielikumā.

Iekšējās verificācijas dokumentācijai jābūt pārredzamai un sagatavotai tā, lai neatkarīgais pārskatītājs un valsts akreditācijas struktūra (VAS) var novērtēt, vai verificācija ir veikta saskaņā ar AVR. Tiem jāspēj veikt pilnīgu dokumentu un datu pārbaudi un novērtēt verificācijas procesā radušos būtiskos lēmumus un jautājumus.

VAS ir atbildīga par verificētājā iekšējās verificācijas dokumentācijas novērtēšanu verificētāja novērtēšanā.

Turklāt KI var pieprasīt, lai verificētājs nodrošina piekļuvi tā iekšējai verificācijas dokumentācijai. Jāņem vērā, ka AVR 26. panta 3. punkts nav prasība attiecībā uz KI.

AVR
26. panta
3. punkts

Par iekšējās verificācijas dokumentāciju galvenokārt ir atbildīga VAS.

3.2.13. Verifikācijas ziņojums

Verificētājs izsniedz operatoram turpmākai ziņošanai KI verificācijas ziņojumu saistībā ar katru operatora ziņojumu, ko verificētājs ir verificējis. AVR 27. pantā ir ietvertas prasības attiecībā uz verificētāja ziņojuma saturu, kas ir izklāstīts pamatnorādēs par verificācijas ziņojumu (PND II.6) saistībā ar Komisijas izstrādāto veidni.

AVR
27. pants

Ir iespējami divi verificācijas atzinumu veidi (verificēts kā apmierinošs un verificēts kā neapmierinošs) ar dažādiem pamatojumiem. Šiem atzinumiem un pamatojumiem ir katram sava ietekme un īpašības.

AVR
27. panta
10. punkts

AVR noteikums	Skaidrojums
Ziņojumā nav būtiski nepatiesi apgalvojumi un tādējādi tas ir verificēts kā apmierinošs	Ziņojums joprojām var ietvert: <ul style="list-style-type: none"> ▪ nebūtiskus nepatiesus apgalvojumus ▪ neatbilstības, kurām nav būtiskas ietekmes uz paziņotajiem datiem ▪ ieteikumus uzlabojumiem Šīs nepilnības ir jānovērš (sk. 3.3. sadaļu)
Ziņojumā ir būtiski nepatiesi apgalvojumi, kas	Skatīt 3.2.9. un 3.3. sadaļu

AVR
27. panta
1. punkta
apakšpunkts

AVR
27. panta

AVR noteikums	Skaidrojums	
<p>netika izlaboti pirms verifikācijas ziņojuma izsniegšanas. Operatora ziņojums ir verificēts kā neapmierinošs.</p>		<p>1. punkta b) apakšpunkts</p>
<p>Verifikācijas apjoms ir pārāk ierobežots. Operatora ziņojums ir verificēts kā neapmierinošs.</p>	<p>Verifikācijas apjoma ierobežošanu var izraisīt šādas situācijas (AVR 28. pants):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ trūkst datu, kas neļauj verificētājam iegūt nepieciešamos pierādījumus, lai samazinātu verifikācijas risku līdz līmenim, kas vajadzīgs pamatotas pārliecības iegūšanai, piemēram, trūkst daži vai visi primārā avota dati, un dati ir pieejami tikai apkopotā veidā; ▪ KI nav apstiprinājusi monitoringa plānu, tādējādi nenodrošinot verificētājam pienācīgu atsauces dokumentu ziņojuma pārbaudei; ▪ MP nav pietiekami visaptverošs vai skaidrs, lai varētu izdarīt verifikācijas secinājumus, piemēram, monitoringā plānā nav pienācīgi izklāstītas visas monitoringa metodes daļas; ▪ operators nav sniedzis pietiekamu informāciju, lai verificētājs varētu veikt verifikāciju, piemēram, operators nav iesniedzis verificētājam: <ul style="list-style-type: none"> – jaunāko MP redakciju; – primārā avota datus, kas vajadzīgi, lai pārbaudītu paziņoto datu pareizību, piemēram, pieprasītos degvielas rēķinus vai tiešsaistes mērījumu rezultātus; – informāciju par mērīšana aprīkojumu un tā kvalitātes nodrošināšanu (ražotāja informācija, kalibrēšanas uzskaitē, informācija par tehnisko apkopi) 	<p>AVR 27. panta 1. punkta c) apakšpunkts</p>
<p>Neatbilstības atsevišķi vai kopā ar citām neatbilstībām nesniedz pietiekamu skaidrību un neļauj verificētājam secināt ar pamatotu pārliecību, ka ziņojumā nav būtisku nepatiesu apgalvojumu. Operatora ziņojums ir verificēts kā neapmierinošs.</p>	<p>Parasti, ja verifikācijas procesā ir konstatētas neatbilstības, tas ietekmē riska analīzi un plānotās verifikācijas darbības. Ja šīs neatbilstības palielina nepatiesu apgalvojumu risku un rada šaubas par datu pareizību, verifikācijas darbībām ir jābūt sīkāk izstrādātām un jāveic turpmākas testēšanas un pārbaudes, lai iegūtu lielāku pārliecību par datiem.</p> <p>Ja, piemēram, ir īstenotas nepietiekamas kontroles darbības (piemēram, nav veikta kalibrēšana, nav procedūru, kas nodrošina avota plūsmu pilnīgumu, nav pienācīgas IT saskarnes, ko izmanto datu apkopošanai), verificētājs veiks būtiskākas pārbaudes, lai novērtētu datu pareizību. Tomēr papildu pārbaudes ne vienmēr sniedz verificētājam pietiekamu pārliecību par datiem.</p> <p>Dažos gadījumos šīs neatbilstības (atsevišķi vai kopā ar citām neatbilstībām) rada pārāk lielu nenoteiktību, lai verificētājs ar pamatotu pārliecinātību apstiprinātu, ka operatora ziņojumā nav būtisku nepatiesu apgalvojumu. Tas, piemēram, varētu notikt, ja operators neveic mērīšanas aprīkojuma kalibrēšanu, neatbilstības atkārtoti netiek labotas, un nav pieejami kalibrēto mērierīču mērījumu rezultāti, tādējādi radot verificētājam šaubas par to, vai paziņotajos datos nav būtisku nepatiesu apgalvojumu.</p>	<p>AVR 27. panta 1. punkta d) apakšpunkts</p>

3.3. Neatrisināto jautājumu risināšana verifikācijas ziņojumā

Operatoram jānovērš verifikācijas ziņojumā norādītie nenovērstie nepatiesie apgalvojumi, AVR

neatbilstības un neatbilstība MZR, un jāņem vērā šajā ziņojumā ietvertie ieteikumi uzlabojumiem.

69. un
70. pants

Var būt vairāki gadījumi:

Neatrisinātais jautājums	Risinājums	
Verifikācijas ziņojumā nav būtisku nepatiesu apgalvojumu, neatbilstību, neatbilstības MZR vai ieteikumu uzlabojumiem	Rīcība nav vajadzīga	
Verifikācijas ziņojumā ir nebūtiski nepatiesi apgalvojumi	KI novērtē šos nepatiesos apgalvojumus un veic konservatīvas aplēses par operatora emisijām, ja tā uzskata, ka šādas aplēses ir atbilstīgas ²² . KI informē operatoru par to, vai un kādas korekcijas ir jāveic operatora ziņojumā. Operators dara šo informāciju zināmu verificētājam.	MZR 70. panta 2. punkts
Verifikācijas ziņojumā ir neatbilstības, kas nepadara ziņojumu neapmierinošu	<p>Operators līdz 30. jūnijam iesniedz ziņojumu, kurā apraksta, kā un kad operators ir novērsis vai plāno izlabot verificētāja konstatētās neatbilstības. KI apstiprina šo ziņojumu par uzlabojumiem.</p> <p>Verificētājs nākamās verifikācijas laikā novērtē, vai šīs neatbilstības ir izlabotas. Ja tās nav izlabotas, verificētājs apsver, vai tas palielina vai var palielināt nepatiesu apgalvojumu risku. Tas savukārt ietekmēs verifikācijas plānošanu un verifikācijas darbību sīku izstrādāšanu (piemēram, papildu testēšana). Verifikācijas procesa laikā verificētājs liek operatoram izlabot šīs neatbilstības. Ja operators joprojām nav izlabojis minētās neatbilstības, tas būs viens no faktoriem, kas jāņem vērā, novērtējot verifikācijas laikā konstatēto nepatieso apgalvojumu un neatbilstību būtiskumu. Pastāvīgi neveicot labojumus, mazāk būtiski jautājumi vēlākos verifikācijas posmos var kļūt par būtiskiem.</p> <p>Zemu emisiju iekārtu operatoriem nav jāiesniedz ziņojums par uzlabojumiem, ja verifikācijas ziņojumā ir tikai verificētāja ieteikumi uzlabojumiem. Tomēr šādu iekārtu operatoriem ir jāsniedz ziņojums, ja verifikācijas ziņojumā ir nenovērstas neatbilstības.</p>	MZR 69. panta 4. punkts
Verifikācijas ziņojumā ir neatbilstības MZ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ja neatbilstības dēļ rodas nebūtiski nepatiess apgalvojums, KI novērtē nepatieso apgalvojumu un attiecīgā gadījumā veic konservatīvas aplēses par emisiju datiem. KI reģistrē šos datus saskaņā ar Reģistra regulas 32. panta 6. punktu. ▪ Ja neatbilstības dēļ rodas būtisks nepatiess apgalvojums, KI veic konservatīvas aplēses par emisiju datiem saskaņā ar MZR 70. panta 1. punktu un reģistrā ievada izlabotus datus saskaņā ar Reģistra regulas 32. panta 6. punktu. ▪ Ja neatbilstības dēļ nerodas nepatiess apgalvojums, KI var pieprasīt, lai 	MZR 70. panta 2. punkts
		MZR 70. panta 1. punkts

²² Tas nenozīmē, ka emisiju ziņojums nav apmierinošs. Apmierinošs ziņojums var ietvert nebūtiskus nepatiesus apgalvojumus ar nosacījumu, ka tie ir norādīti verifikācijas ziņojumā (sk. pamatnorādes par verifikācijas ziņojumu (PND II.6)). Šajā gadījumā paziņojamās emisijas ir verificēto emisiju dati, bet nenovērstie, nekoriģētie, nebūtiskie nepatiesie apgalvojumi verifikācijas ziņojumā ir norādīti atsevišķi. Tomēr šādā gadījumā KI var veikt konservatīvu aplēsi saskaņā ar MZR 70. panta 2. punktu.

Neatrisinātais jautājums	Risinājums
Verifikācijas ziņojumā norādīts, ka operatora ziņojumu nevar verificēt kā apmierinošu	<p>operators veic izmaiņas MP, vai veikt piespiedu pasākumus.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ KI veic konservatīvas aplēses par emisiju datiem un reģistrē paredzētos datus reģistrā saskaņā ar Reģistra regulas 32. panta 6. punktu. ▪ Verificētājs neveic emisijas rādītāja ierakstu reģistrā un neapstiprina šo rādītāju.
Verifikācijas ziņojumā ir ieteikumi uzlabojumiem	<p>Operators, ja vien tas nav mazais emitētājs²³, līdz 30. jūnijam iesniedz ziņojumu, kurā apraksta, kā un kad operators ir veicis uzlabojumus vai plāno īstenot verificētāja ieteikumus uzlabojumiem²⁴.</p> <p>Ieteikumi uzlabojumiem var aptvert visus jautājumus. Tie ietver ne vien ierosinātos uzlabojumus attiecībā uz operatora riska novērtējumu, datu plūsmu, kontroles darbībām un procedūrām, bet varētu ietvert arī ieteikumus emisiju monitoringam un ziņošanai, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ieteikumus augstāka līmeņa sasniegšanai; ▪ ja verificētājs uzskata, ka tas ir tehniski iespējams attiecībā uz pareizākiem emisijas koeficientiem, siltumspēju, sastāva datiem, pārrēķina koeficientiem un oksidācijas koeficientiem, kas jāpiemēro iekārtai, ļaujot sasniegt augstāku līmeni; ▪ ieteikumus kalibrēšanas režīmu uzlabošanai; ▪ ieteikumus paraugu ņemšanas režīmu uzlabošanai. <p>Nākamajā verifikācijas gadā verificētājam jāpārbauda, vai operators ir īstenojis šos ieteikumus uzlabojumiem un kā tas ir paveikts. Ja šie ieteikumi nav īstenoti, verificētājs apsver, vai tas palielina vai var palielināt nepatiesu apgalvojumu un neatbilstību risku. Tas savukārt ietekmēs verifikācijas plānošanu un verifikācijas darbību sīku izstrādāšanu (piemēram, papildu testēšana).</p>

MZR
70. panta
1. punkts

MZR
69. panta
4. punkts

²³ Iekārtas ar zemu emisiju līmeni ir iekārtas, kuru verificētās vidējās gada emisijas, kas paziņotas tirdzniecības periodā, kas bija tieši pirms pašreizējā tirdzniecības perioda, bija mazākas par 25 000 tonnu CO_{2(e)} gadā. Minēto iekārtu operatori nav jāiesniedz uzlabojumu ziņojums, kurā sniegts risinājums verifikācijas ziņojumā ietvertajiem verificētāja ieteikumiem attiecībā uz uzlabojumiem.

²⁴ Tomēr, lai gan verificētājam saskaņā ar ieteikumiem ir jānorāda trūkumi kontroles darbībā un jāinformē operators par to, kādēļ tie uzskatāmi par trūkumiem, verificētājs nedara zināmu, kā operatoram jānovērš trūkumi, jo šādā gadījumā verificētājs kļūtu par konsultantu, un tas apdraudētu verificētāja neatkarību.

4. Vienkāršu un mazu iekārtu verifikācija

Verifikācijas principi un posmi, kas jāizpilda verifikācijas procesā, kā izklāstīts šo norāžu 3. nodaļā, attiecas arī uz mazu un vienkāršu iekārtu verifikāciju. Attiecībā uz minētajām iekārtām atšķirīgs var būt tikai verifikācijas darbību apjoms un detalizācijas pakāpe. Šajā nodaļā tiks skaidrots, kā veic verifikāciju mazām un vienkāršām iekārtām. Tajā nav aplūkota gaisa kuģu ekspluatantu emisiju ziņojumu vai tonnkilometru ziņojumu verifikācija. Informācija par mazo gaisa kuģu ekspluatanta emitētāju verifikāciju ir sniegta ES ETS Norādēs par verifikāciju aviācijas jomā (ND III).

4.1. Mazas un vienkāršas iekārtas

Zema emisiju līmeņa iekārtas saskaņā ar MZR 47. panta 2. punktu ir „mazas iekārtas”. MZR paredzēts, ka šīs iekārtas var izmantot vienkāršotas monitoringa metodes. Turklāt šādām mazām iekārtām var nepiemērot dažas MZR prasības.

MZR noteikums	MZR norāde (ND Nr. 1) ²⁵	
<p>Iekārtas ar zemu emisiju līmeni ir iekārtas, kuru verificētās vidējās gada emisijas²⁶, kas paziņotas tirdzniecības periodā, kas bija tieši pirms pašreizējā tirdzniecības perioda, bija mazākas nekā 25 000 tonnu CO_{2(e)} gadā²⁷.</p> <p>Ja vidējās gada emisijas nav pieejamas vai vairs nav piemērojamas iekārtas ierobežojumu vai iekārtas ekspluatācijas apstākļu dēļ, tad vidējās gada emisijas aprēķina, pamatojoties uz emisiju konservatīvu aplēsi turpmākajiem pieciem gadiem.</p>	4.4.2. sadaļa	<p>AVR 47. panta 2. punkts</p> <p>MZR 47. panta 2. punkta (a) apakš špun ks</p>
<p>Mazām iekārtām ir piemērojamas īpašas prasības:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ iespēja dalībvalstīm izmantot vienkāršotus monitoringa plānus; ▪ var izmantot vienkāršotas monitoringa metodes (piemēram, iespēju izmantot zemāku līmeni vai noteikt degvielas daudzumu, izmantojot iegādes reģistrācijas datus); ▪ operatori nav jāiesniedz apliecinājoši dokumenti par nenoteiktības novērtējumu un operatora riska novērtējumu; ▪ operatoram nav jāiesniedz uzlabojumu ziņojums par to, kā īstenot verifikācijas ziņojumā ietvertos verificētāja ieteikumus attiecībā uz uzlabojumiem. Tomēr operatoram ir jāsniedz ziņojums, ja verifikācijas ziņojumā ir nenovērstas neatbilstības; ▪ KI ir jāizstrādā vienkāršots riska novērtējums attiecībā uz vienkāršu iekārtu, ja dalībvalsts ir atļāvusi šīs iekārtas operatoram iesniegt vienkāršotu MP. 	7.1. sadaļa	<p>MZR 47. panta 3. un 8. punkts</p> <p>MZR 13. panta 2. punkts</p>

Ne visas minētās „mazās iekārtas” var atzīt par vienkāršām iekārtām. Dažās iekārtās var noteikt savu aprēķina koeficientu, tādējādi piemērojot augstāku līmeni, nevis iespēju

²⁵ MZR Norāžu dokuments Nr. 1 (ND I)

²⁶ Izņemot CO₂ no biomasas un pirms pārvietotā CO₂ atskaitīšanas.

²⁷ Attiecībā uz tirdzniecības periodu 2013.-2020. gadam tas būtu otrā tirdzniecības perioda (2008.-2012. gads) vidējais rādītājs.

izmantot zemāku līmeni, un piemērojot standartkoeficientus, jo šīs iekārtas dod iespēju piemērot precīzākas monitoringa metodes. Šajā gadījumā monitoringa metode var būt diezgan sarežģīta, ietverot, piemēram, analīzes, kas jāveic laboratorijās. Turklāt mazajās iekārtās dažkārt ir ieviestas vājākas kontroles sistēmas, kas ietver nepietiekami stingras kontroles darbības un tādējādi var radīt problēmas saistībā ar monitoringa metodes piemērošanu un kļūdām paziņotajos datos. Tas var ietekmēt verifikācijas darba apjomu.

Savukārt dažas iekārtas, kas emitē vairāk par 25 kilotonnām CO_{2(e)} gadā, var uzskatīt par vienkāršām iekārtām. Šādu iekārtu piemēri ir sniegti MZ Norāžu dokumenta Nr. 1 (GD I) 7.2.2.2. sadaļā — piemēram, A un B kategorijas iekārtas, kurās dabasgāze ir vienīgā avota plūsma, vai iekārtas, kurās izmanto tikai komerciālu standartdegvielu bez procesa emisijām. Minētās iekārtas var izmantot vienkāršas monitoringa metodes (piemēram, fiskālo mērīšanu vai degvielas daudzumu, pamatojoties uz rēķinu datiem, un standarta aprēķina koeficientus).

4.2. Riska analīzes nozīme attiecībā uz mazām un vienkāršām iekārtām

Verificētājs riska analīzē nosaka verifikācijas darbību apjomu un detalizācijas pakāpi²⁸. Ja raksturīgie un kontroles riski ir augsti, verificētājs riska analīzē norādīs, ka ir vajadzīga sīki izstrādāta datu verifikācija un plaša datu plūsmas un kontroles darbību pārbaude.

Tomēr mazās un vienkāršās iekārtas parasti izmanto samērā vienkāršu monitoringa metodi un vienkāršu datu plūsmu, kurā nav daudz izmaiņu. Šajos gadījumos raksturīgais risks var būt zems, un kontroles darbības, kas vajadzīgas raksturīgā riska mazināšanai, parasti nebūs sarežģītas, tādēļ verificētājs tās var vienkāršāk pārbaudīt.

Ja raksturīgie un kontroles riski ir zemi, verificētājs riska analīzē norādīs, ka verifikācija var būt koncentrēta un ka nav vajadzīgas plašas verifikācijas darbības. Tādējādi verifikācijas plāns, iekšējā verifikācijas dokumentācija un neatkarīgā pārskatīšana var būt vienkāršāka, kā norādīts turpmākajā tabulā.

<p>Jāņem vērā, ka dažkārt mazām iekārtām ir augsti raksturīgie un kontroles riski. Dažos gadījumos šajās iekārtās trūkst pienācīgas dokumentācijas un/vai procedūras, kas rada iespēju, ka paziņotajos datos var būt būtiski nepatiesi apgalvojumi. Šādos gadījumos verifikācijai jābūt izvērstākai.</p>	
---	---

Vienkāršotas pieejas	Skaidrojums un piemēri
<p>Ne tik plaša verifikācija, pamatojoties uz riska analīzi</p>	<p>Verificētājam joprojām jāveic procesa analīzē vajadzīgās darbības, lai ar pamatotu pārliecību norādītu, ka paziņotajos datos nav būtisku nepatiesu apgalvojumu. Procesā analīzē vajadzīgie elementi var ietvert ne tik plašu pārbaudi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>datu plūsmas pārbaude</u>: parasti mazās un vienkāršās iekārtās datu plūsma un datu pārvaldības sistēma nav sarežģīta, tādējādi verificētājam ir vieglāk izsekot paziņotos datus līdz primārajam avotam; ▪ <u>kontroles darbību pārbaude</u>: parasti kontroles darbības nav sarežģītas; daudzas vienības, ko kontrolē, izmantojot kontroles darbības, nav lielas, vai dažas kontroles darbības nav būtiskas, jo pastāv maza iespējamība, ka var rasties nepatiesi apgalvojumi. Tas nozīmē, ka kontroles darbības var vieglāk pārbaudīt;

AVR 14.–
20. pants

²⁸ Sk. pamatnorādes par verificētāja riska analīzi (PND II.2).

Vienkāršotas pieejas	Skaidrojums un piemēri
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Procedūru ieviešanas, īstenošanas un dokumentācijas pārbaude</u>: attiecībā uz vienkāršām iekārtām procedūras var būt vienkāršas, kas padara to pārbaudi par samērā vienkāršu uzdevumu²⁹; ▪ <u>analītiskās procedūras</u>: paziņoto datu ticamības pārbaude un salīdzināšana ar citiem datiem prasīs mazāku laiku, ja datu kopums nav tik plašs un ārējie datu avoti, ar kuriem salīdzina datus (piemēram, gāzes uzņēmuma sniegtos datus), ir ierobežoti; ▪ <u>datu verifikācija</u>: avota plūsmu un emisijas avotu pilnīguma pārbaude vai ticamības pārbaudes attiecībā uz datu pareizību ir vienkāršākas, ja pastāv tikai dažas avota plūsmas; ▪ <u>monitoringa metodes pārbaude</u>: ja monitoringa metode ir vienkārša (piemēram, izmantojot fiskālo mērīšanu un standartkoeficientus), tā ir vienkāršāk pārbaudāma; ▪ <u>trūkstošiem datiem pielietoto metožu verifikācija</u>: šis noteikums attiecas uz mazām un vienkāršām iekārtām; ▪ <u>nenoteiktības novērtējums</u>: dažos gadījumos operatoram nav jāveic nenoteiktības novērtējums vai jāiesniedz apliecināši dokumenti par nenoteiktības novērtējumu. Ja tiek veikti mērījumi, verificētājs parasti pārbaudīs kalibrēšanas sertifikātus vai citus pierādījumus, lai pārliecinātos, ka mērīšanas aprīkojums darbojas pienācīgi un ir izpildītas nenoteiktības prasības; ▪ <u>paraugu ņemšana</u>: ņemot vērā, ka dati un kontroles darbību skaits ir ierobežots, verificētājs var vēlēties pārbaudīt visus datus un to, vai ir pienācīgi izpildītas kontroles darbības un procedūras. Šajā gadījumā visas datu kopas pārbaude aizņems mazāk laika nekā paraugu ņemšana un būs arī precīzāka.
Vienkāršs verifikācijas plāns, pamatojoties uz riska analīzi	<p>Ņemot vērā, ka verifikācijas darbības nav tik plašas, verifikācijas plāns var būt vienkāršāks. Plānā būtu jāietver tie paši elementi, bet to nevajadzētu tik sīki izstrādāt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ verifikācijas programma, kurā aprakstīts verifikācijas darbību veids un apjoms, kā arī laiks un veids, kādā šīs darbības veicamas; ▪ testēšanas plāns, kurā noteikts kontroles darbību testēšanas apjoms un metodes; ▪ datu paraugu ņemšanas plāns, ja ir izmantota paraugu ņemšana. Lielākajā daļā gadījumu verificētājs izvēlēsies pilnīgu datu pārbaudi, jo tā nebūs tik laikietilpīga kā paraugu ņemšana. <p>Ja ir izmantots vienkāršots verifikācijas plāns, verificētājs pamato šāda plāna izmantošanu iekšējā verifikācijas dokumentācijā (AVR 33. pants).</p>
Vienkārša iekšējā verifikācijas dokumentācija, pamatojoties uz riska analīzi	<p>Ne tik plašas verifikācijas darbības nozīmē, ka šo darbību dokumentācija un savākie pierādījumi ir skaidri, un nav vajadzīga sīkāk izstrādāta dokumentācija.</p> <p>Tomēr jāņem vērā, ka iekšējā verifikācijas dokumentācijā ir sniegta pietiekama informācija, lai novērtētu verifikācijas procesu un pamatotu verifikācijas atzinumā ietvertos secinājumus.</p>
Vienkārša	Neatkarīga pārskatīšana ir jāveic attiecībā uz visu verifikācijas procesu. Ņemot

AVR 13. un 33. pants

AVR 26. pants

²⁹ Tomēr jāņem vērā, ka tad, ja procedūras pārvalda viena persona, kas, piemēram, saslimst, un šai personai nav aizstājēja, procedūru pārbaude varētu izrādīties sarežģītāka.

Vienkāršotas pieejas	Skaidrojums un piemēri	
neatkarīga pārskatīšana, pamatojoties uz riska analīzi	vērā, ka vienkāršas iekārtas verifikācijā ir jāiegulda mazāk darba, neatkarīgajam pārskatītājam būs vieglāk apstiprināt, vai verificētājs ir izpildījis AVR prasības.	AVR 25. pants
Pārbaužu neveikšana objektā	Objekta apmeklējumus var neveikt, pamatojoties uz īpašiem nosacījumiem un attiecībā uz dažiem iekārtu veidiem. Skatīt pamatnorādes par pārbaudēm objektā (PND II.5).	AVR 31. pants

4.3. Prasības mazu un vienkāršu iekārtu verifikācijai

Lai gan dažas verifikācijas darbības var būt ne tik plašas, tas neatbrīvo verificētāju no prasības izpildīt visus tos pašus verifikācijas procesa posmus. Verificētājam joprojām ir:

- jāveic stratēģiskā un riska analīze;
- jāizstrādā un jāīsteno verifikācijas plāns;
- jāveic dažādas procesa analīzes darbības;
- jānorāda nepatiesie apgalvojumi un neatbilstības un jāliek operatoram tās novērst;
- jānovērtē nepatieso apgalvojumu un neatbilstību būtiskā ietekme uz galīgajiem paziņotajiem datiem;
- jāizveido iekšējā verifikācijas dokumentācija un jāveic neatkarīga pārskatīšana;
- jāpabeidz un jāpieņem verifikācijas secinājumi;
- jāizsniedz verifikācijas ziņojums. Verificētājam ir jāaizpilda šo datu lauki verifikācijas ziņojuma veidnē un jāsniedz visa AVR 27. pantā minētā informācija;
- verificētājam verifikācijas ziņojumā jāsniedz arī ieteikumi uzlabojumiem, ja verificētājs ir konstatējis jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi. Tomēr zema emisiju līmeņa iekārtas ir atbrīvotas no prasības ziņot KI par uzlabojumiem, ja verifikācijas ziņojumā ir sniegti tikai ieteikumi uzlabojumiem, kas nav nenovērstas neatbilstības vai nepatiesi apgalvojumi. KI izlemj, vai ir vajadzīga rīcība, pamatojoties uz verificētāja sniegtajiem ieteikumiem³⁰.

MZR
47. panta
3. punkts

Verificētājiem, kas verificē mazas un vienkāršas iekārtas, ir jāizpilda tās pašas AVR III nodaļā noteiktās prasības, kādas jāpilda verificētājiem, kas verificē sarežģītas iekārtas.

³⁰ Mazo iekārtu operatoriem ir jāsniedz uzlabojumu ziņojums, ja verifikācijas ziņojumā ir nenovērstas neatbilstības. Šajā gadījumā uzlabojuma ziņojumā ietver plānus attiecībā uz to, kā novērst un izlabot šīs neatbilstības. Šo uzlabojumu ziņojumu jāapstiprina KI.

5. Prasības verificētājiem

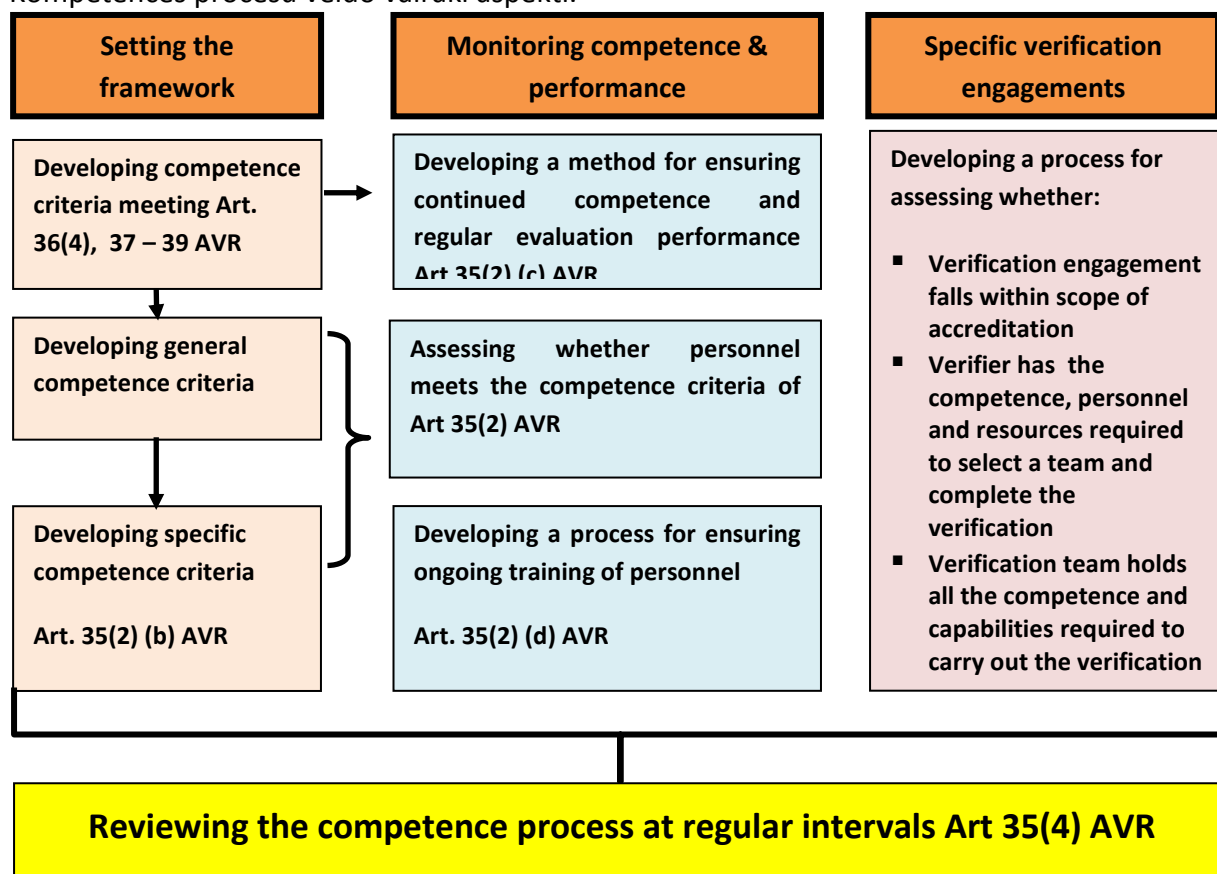
AVR III nodaļā ir noteiktas ar ES ETS saistītās prasības verificētājiem, dažos jautājumos arī sniedzot atsauces uz EN ISO 14065 prasībām. Pamatnorādēs PND II.8 ir skaidrota EN ISO 14065 saistība ar AVR.

5.1 Kompetences process

Verificētājam jāizstrādā, jādokumentē, jāīsteno un jāuztur kompetences process, lai nodrošinātu to, ka viss verificācijas personāls ir kompetents veikt viņiem uzticētos uzdevumus. Personāls ir ne tikai ES ETS auditors vai galvenais auditors, bet arī tehniskie eksperti, neatkarīgie pārskatītāji, palīgpersonāls, kas palīdz sagatavot verificāciju — būtībā visi, kas ir iesaistīti verificācijas darbībās.

AVR
35. pants

Kompetences procesu veido vairāki aspekti.

7. attēls. Kompetences procesa shēma

Attēla tulkojums:

Setting the framework — Sistēmas ieviešana;

Developing competence criteria meeting Art. 36.(4), 37-39 AVR — AVR 36. panta 4. punktam un 37.-39. pantam atbilstīgu kompetences kritēriju izstrādāšana;

Developing general competence criteria — Vispārēju kompetences kritēriju izstrādāšana;

Developing specific competence criteria — Konkrētu kompetences kritēriju izstrādāšana;

Monitoring competence & performance — Kompetences un snieguma uzraudzība;

Developing a method for ensuring continued and regular evaluation performance Art 35(2) (c) AVR — Metodes izstrādāšana, lai nodrošinātu nepārtrauktu kompetenci un

snieguma regulāru novērtējumu AVR 35. panta 2. punkta c) apakšpunkts;

Assessing whether personnel meets the competence criteria of Art 35(2) AVR — Personāla novērtēšana pēc atbilstības AVR 35. panta 2. punktā noteiktajiem kompetences kritērijiem;

Developing a process for ensuring ongoing training of personnel Art. 35(2) (d) AVR — Procesa izstrādāšana personāla nepārtrauktu mācību nodrošināšanai AVR 35. panta 2. punkta d) apakšpunkts;

Specific verification engagements — Konkrēti verifikācijas uzdevumi;

Developing a process for assessing whether:

- Verification engagement falls within scope of accreditation;
- Verifier has the competence, personnel and resources required to select a team and complete the verification;
- Verification team holds all the competence —

Procesa izstrādāšana, lai novērtētu, vai:

- verifikācijas uzdevums ietilpst akreditācijas jomā;
- verificētājam ir kompetence, personāls un resursi, kas vajadzīgi, lai izraudzītu verifikācijas komandu un pabeigtu verifikāciju;
- verifikācijas komanda atbilst visām kompetences prasībām;

Reviewing the competence process at regular intervals Art 35(4) AVR — Kompetences procesa regulāra pārskatīšana AVR 35. panta 4. punkts.

Verificētājam jāievieš sistēma, ar ko dokumentē kompetences procesa ietvaros veiktās darbības, kā arī kompetences procesā veikto novērtējumu rezultātus attiecībā uz visu personālu, kas veic verifikācijas darbības.

**AVR
35. panta
5. punkts**

Sistēmas izveide

Verificētājs izveido sistēmu attiecībā uz kompetenci, izstrādājot:

- vispārējus kompetences kritērijus visam verifikācijas darbības veicošajam personālam (piemēram, tirdzniecības kotēšanas personālam, plānotājiem, ES ETS auditoriem, galvenajiem auditoriem, neatkarīgajiem pārskatītājiem, tehniskajiem ekspertiem u.c.);
- pamatojoties uz vispārējiem kompetences kritērijiem, konkrētus kompetences kritērijus katrai verifikācijas darbības veicošā verificētāja funkcijai, jo īpaši ES ETS auditoriem, galvenajiem auditoriem, neatkarīgajam pārskatītājam un tehniskajiem ekspertiem. Izstrādājot minētos konkrētos kompetences kritērijus, verificētājs ņem vērā konkrētus tehniskus un organizatoriskus jautājumus, tostarp valstis un akreditācijas jomu, kurā verificētājs darbojas.

Šiem kompetences kritērijiem ir jāatbilst AVR 36. panta 4., 5. un 37.–39. panta prasībām. Norādes par minētajos pantos noteiktajām kompetences prasībām ir sniegtas pamatnorādēs par kompetenci (PND II.7).

Kompetences un snieguma novērtēšana un monitoring

Vispirms verificētājam ir vajadzīga metode pastāvīgas kompetences un verifikācijā iesaistītā personāla snieguma sistemātiska novērtējuma nodrošināšanai, kā arī process nepārtrauktas apmācības nodrošināšanai. Kā daļu no šīs metodes verificētājs novērtē katra verifikācijas darbības veicošā personāla kompetenci, salīdzinot ar vispārīgiem un konkrētiem kompetences kritērijiem. Lai novērtētu šo kompetenci, verificētājs izmanto metožu kombināciju (piemēram, mācības, pieredzi, pārbaudījumus, konsultācijas, novērošanu un novērtēšanu).

Jāņem vērā, ka pieredze un apmācība neliecina par personas kompetenci, bet nodrošina struktūru kompetences iegūšanai. Pārbaudījumu nokārtošana vai kvalifikācija var liecināt par zināšanām, bet ar to nepietiek, lai apliecinātu visu personāla kompetenci.

Verifikācijas darbības veicošā personāla kompetence un sniegums ir regulāri jāuzrauga. Verificētājs noteiks atbilstošos uzraudzības līdzekļus. Attiecībā uz ES ETS auditoru un ES ETS galveno auditoru novērtējumu veic pietiekami kompetents novērtētājs, kurš uzrauga šo auditoru kompetenci un sniegumu verifikācijas laikā un novērtē, vai ir izpildīti kompetences procesā izstrādātie kompetences kritēriji. Tas ietver arī došanos līdz uz iekārtas vai gaisa kuģa ekspluatanta objektu. Kompetents novērtētājs var būt persona, kas strādā pie verificētāja. Šai personai jābūt pietiekami kompetentai, lai veiktu šādu novērtējumu.

AVR
35. panta
3. punkts

AVR
35. panta
6. punkts

Ja kāds personāla loceklis nespēj apliecināt, ka pilnībā atbilst viņam vai viņai uzticētā konkrētā uzdevuma kompetences kritērijiem, verificētājs nosaka un organizē papildu mācības vai darba uzraudzības pasākumus. Persona jāuzrauga, līdz tā pietiekami pierāda verificētājam savu atbilstību kompetences kritērijiem.

AVR
35. panta
7. punkts

Kompetences novērtēšana konkrētam verifikācijas darbam

Attiecībā uz konkrētiem verifikācijas uzdevumiem verificētājam jāpārbauda personāla kompetences un pieejamie resursi. Verificētājs izraugās komandu, kas atbilst visām kompetences prasībām. Verificētājam ir jāizstrādā, jādokumentē, jāīsteno un jāuztur process minētā novērtējuma un atlases veikšanai.

5.2 Taisnīgums un neatkarība

Taisnīguma apdraudējums ir avots iespējamam riskiem, kas var apdraudēt vai ir pamatoti sagaidāms, ka tie apdraud verificētāja spēju pieņemt objektīvus lēmumus. Riski var būt šādi:

- ieņēmumu avots — risks saistīts ar operatoru, kas maksā par operatora ziņojuma verificēšanu;
- personiskā ieinteresētība — risks saistīts ar personu vai struktūru, kas rīkojas savās interesēs, piemēram, personiskā finansiālā ieinteresētība;
- pašrevīzija — risks, ka persona vai struktūra veic sava darba pārbaudi; šāds pašrevīzijas risks varētu būt tā klienta verifikācijas darbību novērtēšana, kuram verificētājs ir sniedzis konsultāciju;
- pazīšanās (vai uzticība) — risks saistīts ar personu vai struktūru, kas ir pārāk pazīstama ar operatoru vai uzticas citas personas spriedumam vai atzinumam, nevis pieprasa verifikācijas pierādījumu;
- iebiedēšana — risks, ka personai vai struktūrai ir atklāti vai slepeni draudēti, vai pieņēmums, ka šāda situācija ir radusies, ietver risku, kas jānovērš vai jāpaziņo uzraudzītājam.

AVR ietver dažus ar ES ETS saistītus konkrētus noteikumus attiecībā uz verificētāja taisnīgumu un neatkarību un tā personālu, kas veic verifikācijas darbības. Minētie noteikumi ietver ierobežojumus un aizliegumus verificētājam vai personālam.

Verificētājam jābūt neatkarīgam no operatora un struktūrām, kas pārdod emisijas kvotas.

AVR noteikums	Skaidrojums un piemēri
Verificētājs un tās pašas juridiskās	Tas nozīmē, ka verificētāja mātesuzņēmums vai tā uzņēmuma struktūra, kurai verificētājs pieder, nedrīkst būt operators vai iekārtas vai gaisa kuģu ekspluatanta īpašnieks. Arī tās pašas juridiskās vienības daļai, kurai verificētājs pieder, nedrīkst

AVR noteikums	Skaidrojums un piemēri
vienības daļa nedrīkst būt operators vai operatora īpašnieks.	būt faktiskā saistība ar verificētāju. Tās pašas juridiskās vienības daļa, kas ir verificētājs, nekādā gadījumā nedrīkst būt operators vai iekārtas vai gaisa kuģa ekspluatanta īpašnieks.
Verificētājs un tās pašas juridiskās vienības daļa nedrīkst piederēt operatoram.	Operators nedrīkst būt arī iepriekš minēto struktūru un vienību īpašnieks. Ja operatoram pieder, piemēram, 30 % verificētāja daļu, operators juridiski nebūs verificētāja īpašnieks. Tomēr tās ir saistības ar operatoru, kas nepieļaujami apdraud verificētāja taisnīgumu, un šādas saistības nav atļautas (sk. nākamo ailī).
Verificētājam nedrīkst būt tādas saistības ar operatoru, kas varētu ietekmēt verificētāja neatkarību un taisnīgumu.	Situācijas, kas rada interešu konfliktu starp verificētāju un operatoru, ir noteiktas AVR 42. panta 4. punktā. Interešu konflikts rodas vismaz šādās situācijās: <ul style="list-style-type: none"> ▪ ja verificētāja un operatora attiecību pamatā ir kopīgas īpašumtiesības, kopīga pārvaldība³¹, kopīga vadība vai personāls, kopīgi resursi, kopīgas finanses un kopīgi līgumi vai tirgvedība; ▪ ja operators saņem AVR 42. panta 3. apakšpunktā minēto konsultāciju vai tehnisko palīdzību, ko sniedz organizācija, kurai ir saistība ar verificētāju un kura apdraud verificētāja taisnīgumu. Verificētāja taisnīgums tiek uzskatīts par apdraudētu, ja organizācijas un verificētāja attiecību pamatā ir kopīgas īpašumtiesības, kopīga pārvaldība, kopīga vadība vai personāls, kopīgi resursi, kopīgas finanses, kopīgi līgumi vai tirgvedība un kopīgi pārdošanas komisijas maksājumi vai citi pamudinājumi³² jaunu klientu piesaistei.
Verificētājam jābūt neatkarīgam no struktūrām, kas pārdod emisijas kvotas.	Tas nozīmē, ka verificētājs nedrīkst būt struktūra, kas ir iesaistīta emisijas kvotu tirdzniecībā, būt šādas struktūras īpašnieks vai piederēt šādai struktūrai. Verificētājam nedrīkst būt attiecības ar struktūru, kas pārdod emisijas kvotas, jo tas apdraudētu verificētāja taisnīgumu; piemēram, verificētājs nevar sniegt konsultāciju par emisijas kvotu tirdzniecību un jautājumiem, kas skar operatoru.

**AVR
42. panta
4. punkts**

**AVR
42. panta
4. punkts**

**AVR
42. panta
1. punkts**

Verificētājs nedrīkst veikt tādas verificācijas darbības attiecībā uz operatoru, kas nepieļaujami apdraud verificētāja taisnīgumu vai rada verificētājam interešu konfliktu. Šāds interešu konflikts rodas vismaz šādās situācijās:

**AVR
42. panta
3. punkts**

- ja verificētājs vai tās pašas juridiskās vienības daļa sniedz konsultāciju pakalpojumus, lai izstrādātu daļu no monitoringa un ziņošanas procesa, kas aprakstīts apstiprinātajā MP, tostarp, lai sagatavotu monitoringa metodiku, operatora ziņojumu un monitoringa plānu. Tas attiecas uz konsultāciju par ikvienu apstiprinātā MP elementu, tostarp konsultāciju par MP minēto kontroles darbību un procedūru ieviešanu;
- ja verificētājs vai tās pašas juridiskās vienības daļa sniedz tehnisku palīdzību tās sistēmas izstrādei vai uzturēšanai, kas ieviesta, lai veiktu monitoringu un ziņotu par emisiju vai tonnkilometru datiem.

Iepriekš minēto elementu uzskaitījums nav pilnīgs. Tas nozīmē, ka arī citi riski var nepieļaujami apdraudēt taisnīgumu. Tās varētu būt, piemēram, šādas situācijas: verificācijas komandas loceklim pieder daļas uzņēmumā, ko verificē šī verificācijas komanda, vai

³¹ Piemēram, ja operatora personāls ir valdē vai ikdienā pārvalda verificētāju.

³² Piemēram, atlīdzība par jaunu klientu piesaisti.

komandas loceklis iepriekšējā gadā ir strādājis operatora uzņēmumā, vai galvenais auditors iepriekš ir strādājis konsultāciju uzņēmumā, kas ievieša monitoringa sistēmu iekārtā, kurai veic verifikāciju.

Verificētājs nedrīkst operatora ziņojuma verificēšanā iesaistīt tādu personālu vai nolīgtas personas, piemēram, tehniskos ekspertus, kas rada faktisku vai potenciālu interešu konfliktu. Saskaņā ar EN ISO 14065 verificētājs uzdod personālam un nolīgtajām personām informēt verificētāju par jebkuru situāciju, kas var apdraudēt verificētāja taisnīgumu. Verificētājs izmanto šo informāciju, lai novērtētu taisnīguma apdraudējumu un to, kādas atbilstīgas darbības verificētājam būtu jāveic (piemēram, komandas locekļu atstādināšana no konkrētā verifikācijas darba).

**AVR
42. panta
3. punkts**

Turklāt verificētājam jānodrošina, lai personāla vai organizācijas darbības (piemēram, ārējās organizācijas, kurām verificētājs ir nodevis ārpakalpojumā verifikācijas darbības, organizācijas, kurām ir saistība ar verificētāju, piemēram, kopīgas īpašumtiesības vai kopīgi resursi) neietekmētu verificētāja konfidencialitāti, objektivitāti, neatkarību un taisnīgumu.

**AVR
42. panta
3. punkts**

Tādējādi verificētājam jāievieš konkrēti aizsardzības pasākumi, kas mazina taisnīguma apdraudējumu. Tie varētu būt, piemēram, šādi:

- verifikāciju veicošā personāla rotācija;
- iekšējā revīzija un iekšējās prasības attiecībā uz to, lai konsultācijas vai citas verificētāja veiktās darbības nebūtu pretrunā AVR prasībām;
- taisnīguma nozīmes uzsvēršana personāla apmācībā, īpašas mācību programmas jaunajiem darbiniekiem;
- nodrošināt, ka jauni darbinieki ar iepriekšēju pieredzi uzraudzības un ziņošanas konsultāciju jomā netiek iesaistīti verifikācijas darbā, pirms nav pagājuši vismaz divi gadi;
- visa verifikācijas komandai izraudzītā kompetentā personāla (tostarp nolīgto personu) taisnīguma novērtēšana, izskatot šo personu iepriekšējās attiecības un kontaktus ar operatoru un nodrošinot, ka verificētāja personāls vai nolīgtais personāls tiek atstādināts, ja tas ir sniedzis jebkādas konsultācijas operatoram konkrētā laikposmā (vismaz divus gadus);
- skaidra pienākumu nodalīšana starp to uzņēmuma daļu, kas sniedz konsultāciju pakalpojumus un to daļu, kura sniedz apstiprināšanas pakalpojumus;
- skaidri noteikti procesi un politika, lai nodrošinātu to, ka netiek iesaistīts personāls, kas rada nepieļaujamu taisnīguma apdraudējumu.

Verificētājam jāievieš, jāīsteno un jādokumentē process, lai nodrošinātu nepārtrauktu turpmāk minēto personu un struktūru taisnīgumu un neatkarību:

- verificētājs;
- tās pašas juridiskās vienības daļa, kas ir verificētājs;
- organizācijas, kuras ir saistītas ar verificētāju, pamatojoties uz kopīgām īpašumtiesībām, kopīgu pārvaldību, kopīgu vadību vai personālu, kopīgiem resursiem, kopīgām finansēm, kopīgiem līgumiem vai tirgvedību un kopīgiem pārdošanas komisijas maksājumiem vai citiem pamudinājumiem jaunu klientu piesaistei;
- organizācijas, kurām ārpakalpojumā ir nodota verifikācijas darbību izpilde;
- viss verifikācijas darbībās iesaistītais personāls un nolīgtās personas.

Procesā ir jāietver mehānisms verificētāja taisnīguma un neatkarības aizsardzībai. Tā varētu būt neatkarīgas komitejas izveide, objektīvs monitorings, ko veic neatkarīga persona, vai taisnīguma aizsardzības funkcijas uzticēšana direktoriem bez izpildpilnvarām.

5.3 Citi jautājumi

AVR III nodaļā ir noteiktas papildu prasības verificētājam.

AVR noteikums	Pamatnorāde
36. pants: verificācijas komandas kompetence	Pamatnorāžu par kompetenci (PND II.7) 2. un 3. sadaļa
37. pants: ES ETS galvenā auditora un ES ETS auditora kompetence	Pamatnorāžu par kompetenci (PND II.7) 4. un 5. sadaļa
38. pants: neatkarīgais pārskatītājs	Pamatnorāžu par kompetenci (PND II.7) 7. sadaļa
39. pants: tehniskie eksperti	Pamatnorāžu par kompetenci (PND II.7) 6. sadaļa
40. panta 1. punkts: procedūras	Pamatnorāžu par ISO 14065 un AVR savstarpējo saistību (PND II.8) 3.9. sadaļa
40. panta 2. punkts: vadības sistēma	Pamatnorāžu par ISO 14065 un AVR savstarpējo saistību (PND II.8) 3.8. sadaļa
41. pants: dokumentācija/komunikācija un konfidencialitāte	Pamatnorāžu par ISO 14065 un AVR savstarpējo saistību (PND II.8) 3.5. sadaļa
42. panta 5. punkts: nolīgšana un ārpakalpojumi	Pamatnorāžu par ISO 14065 un AVR savstarpējo saistību (PND II.8) 3.4. sadaļa

6. Akreditācija

AVR IV nodaļa ietver prasības attiecībā uz verificētāju akreditāciju, ko veic VAS, un verificētāju uzraudzību, tiklīdz tie ir saņēmuši akreditāciju. Verificētājiem, kas ir juridiskas personas vai juridiskas vienības, jābūt akreditētiem līdz verificācijas ziņojuma izsniegšanai.

AVR
43. pants

6.1 Akreditācijas joma

Akreditācijas joma nosaka, kurā operatora darbību grupā verificētājs var veikt verificāciju un izsniegt verificācijas ziņojumus.

Akreditācijas joma	AVR noteikums
<i>Akreditācijas joma ir AVR I pielikumā minētās darbības, kuru akreditācija tiek lūgta vai kuras jau ir akreditētas</i>	3. panta 7. punkts
<i>Verificētājam, kas operatoram vai gaisa kuģa ekspluatantam izsniedz verificācijas ziņojumu, jābūt akreditētam attiecībā uz I pielikumā minēto darbību jomu, kurā verificētājs veic operatora vai gaisa kuģa ekspluatanta ziņojuma verificāciju</i>	43. pants

AVR I pielikumā minētās darbības galvenokārt attiecas uz ES ETS direktīvas I pielikumā minētajām darbībām. Šīs darbības ir klasificētas dažādās grupās. Katra grupa veido konkrētu akreditācijas jomu. Darbības grupu klasificēšana akreditācijas jomās pamatojas uz līdzīgu sarežģītību, nozares veidu, procesiem un sektoru tehniskajām iezīmēm. Katrai jomai ir vajadzīga atšķirīga iesaistītās verificācijas komandas tehniskā kompetence un specializētas zināšanas.

Verificētājs, kas akreditēts 4. jomai, piemēram, var verificēt to operatoru emisiju ziņojumus, kuri ražo vai pārstrādā melno metālu, ražo sekundāro alumīniju un ražo vai pārstrādā krāsainos metālus, tostarp sakausējumus. Šo rūpniecības iekārtu emisiju ziņojumu verificācijā iesaistītajai verificācijas komandai jābūt pietiekamām tehniskām zināšanām minētās rūpniecības nozares procesu jomā, lai novērtētu to iekārtu tehniskos monitoringa aspektus, kuras ražo minētos metālus un vielas.

Verificētājs var būt akreditēts vairāk nekā vienā darbības jomā.

6.2 Akreditācijas mērķi

AVR 44. pantā ir izklāstīti akreditācijas mērķi. VAS novērtē, vai verificētājs un tā personāls, kas veic verificācijas darbības,

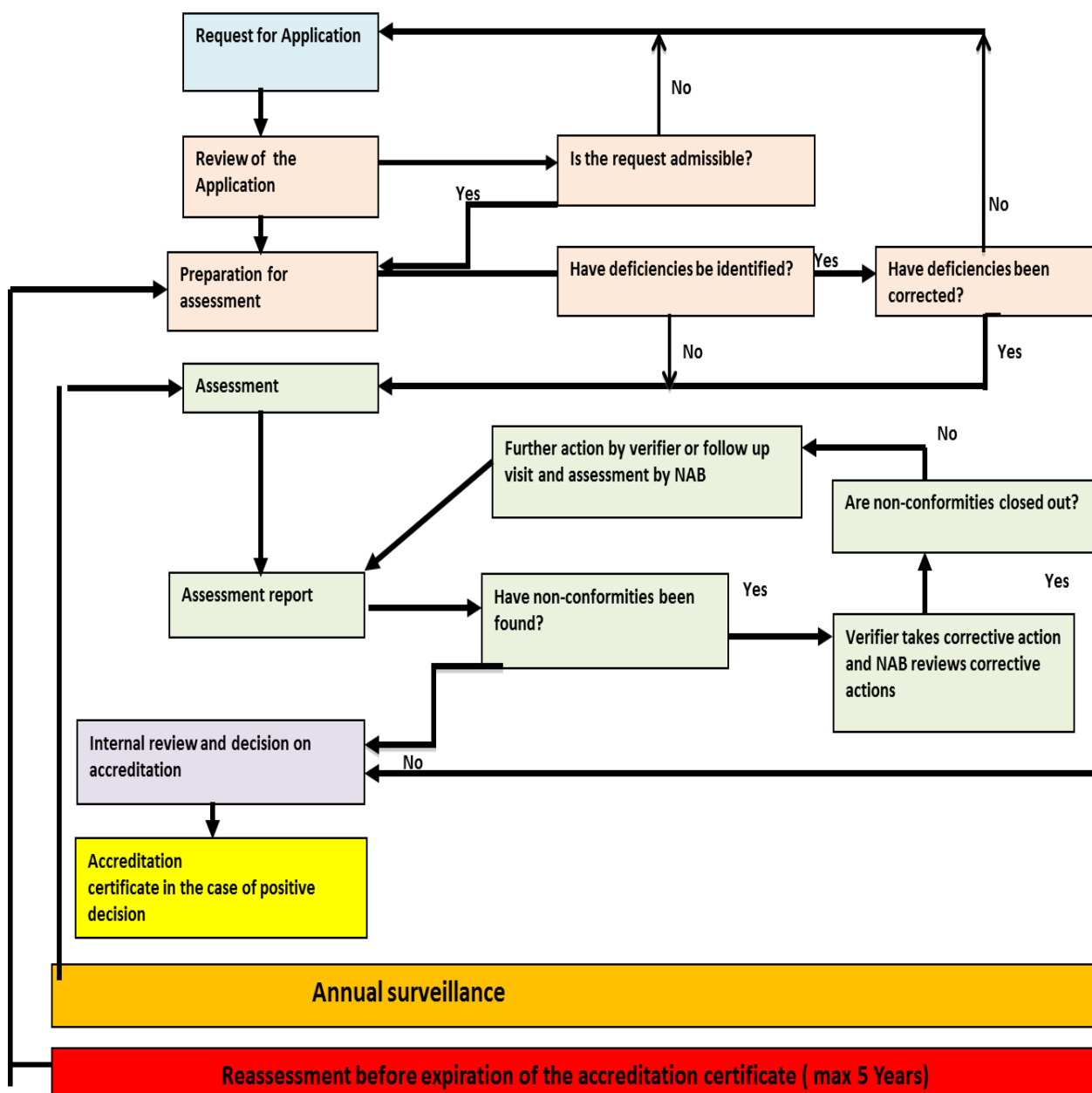
- ir kompetents veikt verificāciju;
- veic verificāciju saskaņā ar AVR;
- atbilst prasībām, kas izklāstītas AVR III nodaļā, kura aptver kompetenci, taisnīgumu, procedūras, dokumentāciju un EN ISO 14065 minētās papildu prasības.

VAS ir jāveic ne tikai šo aspektu novērtējums sākotnējā akreditācijas procesā, bet arī uzraudzības, atkārtotas novērtēšanas, ārkārtas novērtēšanas laikā, kā arī tad, ja ir vajadzīga akreditācijas jomas paplašināšana.

AVR
44. pants

6.3 Akreditācijas process

Akreditācijas procesu veido vairāki savstarpēji saistīti un savstarpēji atkarīgi posmi. Turpmākajā attēlā redzama šo posmu secība un savstarpējā saistība.

8. attēls. Akreditācijas process un akreditācijas uzraudzība

Attēla tulkojums:

Request for Application — Pieteikuma iesniegšana; Review of Application — Pieteikuma izskatīšana; Is the request admissible? — Vai pieprasījums ir pieņemams? Yes — Jā; No — Nē; Preparation for assessment — Sagatavošanās novērtēšanai; Assessment — Novērtēšana;

Have deficiencies be identified? — Vai tika konstatētas nepilnības?

Have deficiencies been corrected? — Vai nepilnības tika izlabotas?

Assessment report — Novērtējuma ziņojums

Have non-conformities been found? — Vai tika konstatētas neatbilstības?

Verifier takes corrective action and NAB reviews corrective actions — Verificētājs veic korektīvus pasākumus un VAS pārskata korektīvās darbības;

Are nonconformities closed out? — Vai neatbilstības ir novērstas?

Further action by verifier or follow up visit and assessment by NAB — Verificētāja turpmākās darbības vai apmeklējums pārbaudes nolūkā un VAS novērtēšana;

Internal review and decision on accreditation — Iekšējā pārskatīšana un lēmums par akreditācijas piešķiršanu;
Accreditation certificate in the case of positive decision — Akreditācijas sertifikāts apstiprinoša lēmuma gadījumā;

Annual surveillance — Ikgadēja uzraudzība

Reassessment before expiration of the accreditation certificate (max 5 years) — Atkārtota novērtēšana pirms akreditācijas sertifikāta derīguma termiņa beigām (maks. 5 gadi).

Pēc akreditācijas procesa beigām un pēc akreditācijas sertifikāta izsniegšanas katru gadu veic verificētāja kompetences un praktiskā snieguma uzraudzību. Pirms akreditācijas sertifikāta termiņa beigām tiks veikta verificētāja atkārtota novērtēšana. Iepriekšējā attēlā bultas norāda procesa posmu, kurā sāktas uzraudzības un atkārtotas novērtēšanas darbības.

Lai nodrošinātu, ka verificētājus akreditē līdz verificācijas ziņojuma izsniegšanai, verificētājiem jāiesniedz akreditācijas pieprasījums pietiekami savlaicīgi, lai VAS varētu pabeigt procesu paredzētajā laikā. Tas nozīmē, ka verificētājs var slēgt verificācijas līgumu ar operatoru pirms akreditācijas sertifikāta izsniegšanas ar nosacījumu, ka akreditācijas pieteikums ir iesniegts un akreditācija tiks sekmīgi pabeigta līdz verificācijas ziņojuma izsniegšanai. Jaunu verificētāju akreditācijas process parasti ilgst no sešiem līdz 12 mēnešiem, un lielā mērā ir atkarīgs no verificētāja sagatavotības šādam novērtējumam un no:

- verificētāja pieprasītās akreditācijas jomas sarežģītības, un no verificētāja procedūru un pārvaldības sistēmas kvalitātes;
- tā, ciktāl verificētājs ir ieviesis pienācīgu dokumentāciju un procedūras;
- VAS darba apjoma un pieredzes — no jauna izveidotai VAS vai VAS, kas sāk sniegt ES ETS akreditācijas pakalpojumus, varētu būt vajadzīgs papildu laiks verificētāja akreditēšanai.

Tādēļ verificētājiem ir ieteicams iesniegt akreditācijas pieprasījumu VAS ne vēlāk kā septembrī. Jāņem vērā, ka attiecībā uz trešo tirdzniecības periodu ir jānovērtē jau akreditēto verificētāju atbilstība jaunajiem AVR noteikumiem. To var attiecināt arī uz pašreizējās akreditācijas jomas paplašināšanu, jo trešais tirdzniecības periods aptver vairāk darbību un nozaru. Ja verificētājs jau ir akreditēts un ir ieviesis pienācīgu dokumentāciju un procedūras, process varētu būt vienkāršāks.

6.3.1 Akreditācijas pieprasījums

Akreditācijas pieprasījumā jāietver vismaz šāda informācija:³³

- verificētāja galvenās iezīmes, tostarp uzņēmuma nosaukums, adrese(-s), juridiskais statuss un tehniskie un cilvēkresursi;
- vispārīga informācija par verificētāju, tostarp tā darbībām, attiecīgā gadījumā par saistībām lielākā korporatīvā struktūrā un visu fizisko atrašanās vietu adresēm, kas tiks ietvertas vajadzīgajā akreditācijas jomā;
- skaidri noteiktas prasības attiecībā uz akreditācijas jomu;
- rakstiskas saistības par AVR prasību, tostarp EN ISO 14065 un citu prasību, ko VAS uzliek verificētājam, izpildi³⁴.

**AVR
45. panta
1. punkts**

³³ EN ISO/IEC 17011

³⁴ Saskaņā ar EN ISO/IEC 17011 VAS jānodrošina verificētāja atbilstība konkrētām prasībām. Tās ietver, piemēram, prasības verificētājam:

Turklāt verificētājs, piesakoties akreditācijai, sniedz VAS vismaz AVR 45. panta 2. punktā minēto informāciju. Dažas no minētajām prasībām ir skaidrotas šajā tabulā.

**AVR
45. panta
2. punkts**

AVR noteikums	Skaidrojums
45. panta 2. punkta b) apakšpunkts	Šajā punktā minētās procedūras un procesi ir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ procedūras attiecībā uz verificācijas darbībām (piemēram, verificācijas procesa posmi); ▪ EN ISO 14065 minētās procedūras un procesi, piemēram, sūdzības, pārsūdzības un korektīvās darbības. Verificētājam jānodrošina VAS pieeja visām minētajām procedūrām un atbilstīgajai informācijai (sk. pamatnorāžu par AVR un ISO 14065 savstarpējo saistību (PND II.8) 3.9. sadaļu). Verificētājam jāievieš, jādokumentē, jāīsteno un jāuztur vadības sistēma, kas izveidota tā, lai veicinātu un apliecinātu AVR un EN ISO 14065 prasību konsekvētu izpildi. Dokumentācija saistībā ar kvalitātes vadības sistēmu ietver, piemēram, vadības sistēmas rokasgrāmatu (sk. pamatnorāžu par AVR un ISO 14065 savstarpējo saistību 3.8. sadaļu (PND II.8)).
45. panta 2. punkta c) apakšpunkts	Tas attiecas uz dokumentāciju par vispārējiem un konkrētiem kompetences kritērijiem, kompetences procesa rezultātiem un citu attiecīgu dokumentāciju par verificācijas darbībās iesaistītā personāla kompetenci (piemēram, dokumentācija saistībā ar mācībām, pārbaudījumiem, sertifikātiem, CV).
45. panta 2. punkta d) apakšpunkts	Tas ietver: <ul style="list-style-type: none"> ▪ informāciju par procesu, kas izveidots un īstenots, lai pastāvīgi nodrošinātu verificētāja, tās pašas juridiskās vienības daļas, kas ir verificētājs, organizāciju, kas saistītas ar verificētāju un minētas 5.2. sadaļā, verificētāja personāla un nolīgto personu taisnīgumu un neatkarību; ▪ informāciju par īstenotajiem mehānismiem taisnīguma un neatkarības aizsardzībai; ▪ dokumentus par verificētāja un verificācijā iesaistītā personāla taisnīgumu un neatkarību.
45. panta 2. punkta g) apakšpunkts	Citi attiecīgie dokumenti varētu būt, piemēram, dokumenti par komercdarbības riska novērtējumu verificācijas procesā un ziņošanu par to; dokumenti par to, vai procedūrās un vadības sistēmā tika veiktas izmaiņas; dokumenti attiecībā uz nolīgta personāla kompetenci u. c.

VAS pārskata verificētāja pieteikumu akreditācijai un iesniegtos dokumentus. Ja informācija un dokumenti nav pilnīgi vai nav iesniegti, pieteikums tiks atzīts par nepieņemamu. VAS jebkurā gadījumā var pieprasīt, lai verificētājs iesniegtu papildu informāciju.

6.3.2 Sagatavošanās novērtējumam

Pēc pieteikuma izskatīšanas VAS sāk gatavoties novērtējumam un veic vajadzīgos pasākumus. Sagatavošanās posms cita starpā ietver:

- novērtējuma plāna sagatavošanu, aprakstot novērtēšanas laikā veicamās darbības un šo darbību plānošanu;

**AVR
46. pants**

nodrošināt iekārtojumu un sadarbību, lai VAS varētu novērtēt atbilstību AVR;
nodrošināt VAS piekļuvi attiecīgai informācijai, dokumentiem un reģistriem;
noorganizēt verificācijas novērošanu pēc VAS pieprasījuma;
pieteikties kā akreditētam verificētājam savā akreditācijas jomā tikai pēc akreditācijas piešķiršanas.

- tādas novērtēšanas komandas izraudzīšanu, kas atbilst AVR noteiktajām kompetences prasībām un var taisnīgi un nediskriminējoši veikt šo konkrēto uzdevumu;
- tādu paraugu ņemšanas procedūru ieviešanu, kurās vajadzīgā akreditācijas joma aptver dažādus konkrētus verifikācijas pakalpojumus. Minētās procedūras jāievieš tā, lai novērtēšanas komanda novērtētu reprezentatīvu paraugu skaitu, kas ļauj pienācīgi novērtēt verificētāja kompetenci un sniegumu.

Sagatavošanas posms var ietvert verificētāja telpu apmeklējumu, lai pārbaudītu dokumentu pārvaldības sistēmu un kompetences pasākumus (piemēram, mācības, kompetences kritērijus un procedūras). Ja sagatavošanas laikā tiek konstatēti būtiski trūkumi šajās sistēmās un kompetencē, tie jānovērš, pirms VAS sāk veikt novērtējumu.

Sagatavojot novērtējuma plānu un novērtējumu, VAS jāņem vērā AVR 46. panta 1. punktā minētie faktori. Novērtēšanas laikā šiem faktoriem ir nozīme arī paraugu atlasē, nodrošinot, ka tiek novērtēta reprezentatīva verifikācijas darbību, dokumentu un verificētāja personāla daļa.

Vērā ņemamie faktori	Skaidrojums
Akreditācijas jomas sarežģītība	Sarežģītākā akreditācijas jomā ir vajadzīga, piemēram, novērtēšanas komanda, kuras sastāvā ir tehniski kompetents personāls, kas izprot verifikācijas darbības, kuras verificētājam jāveic attiecībā uz iekārtu operatoru vai gaisa kuģa ekspluatantu, uz ko attiecas šī akreditācijas joma. Minēto aspektu sarežģītība varētu ietekmēt arī veicamo darbību plānošanu.
Kvalitātes vadības sistēmas sarežģītība	
Procedūru un procesu sarežģītība	
Ģeogrāfiskās teritorijas	Ja verificētājs darbojas vairākās dalībvalstīs vai veic verifikāciju gaisa kuģu ekspluatantiem, kas reģistrēti citās valstīs, tas ietekmēs novērtējuma sagatavošanu un pašu novērtējumu.

Saskaņā ar EN ISO/IEC 17011 VAS un verificētājam ir jāveic vajadzīgie praktiskie pasākumi saistībā ar novērtējumu, piemēram, sniedzot novērtēšanas komandai attiecīgos dokumentus un citu informāciju un veicinot novērošanas pārbaudes klientu objektos.

6.3.3 Novērtējums

Novērtēšanas komandai ir jāveic šādas darbības:

AVR
47. pants

Galvenās darbības	Skaidrojums
I. <u>Dokumentu pārskatīšana</u>	Novērtēšanas komanda pārskata visus pieejamos dokumentus un informāciju. Ja pārskatot dokumentu, tiek konstatētas neatbilstības, VAS var nolemt neveikt novērtējumu objektā. Šajā gadījumā jāsniedz ziņojums par neatbilstībām.
II. <u>Verificētāja telpu</u>	Novērtēšanas komanda apmeklē verificētāja telpas, lai pārbaudītu iekšējās verifikācijas dokumentācijas reprezentatīvu paraugu, kvalitātes vadības sistēmas

AVR
47. panta
1. punkta
(a) apakšpunkts

AVR
47. panta

Galvenās darbības	Skaidrojums
apmeklējums	<p>ieviešanu un procedūras un procesus, kas verificētājam ir jāievieš un jāīsteno.</p> <p>Ņemot paraugus no iekšējās verifikācijas dokumentācijas reprezentatīvās daļas, novērtējumā ņem vērā verifikācijas darbību skaitu un veidu (piemēram, verificēto operatora ziņojumu skaits).</p> <p>Novērtēšanas komanda pārbauda, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> vai verificētājs uztur atbilstīgus reģistrus; vai ir ieviestas, īstenotas, dokumentētas un uzturētas procedūras, vai ar tām var pietiekami ierobežot verificētāja riskus un vai šīs procedūras pienācīgi darbojas; vai procedūras un procesi un ar tiem saistītās darbības atbilst AVR prasībām; vai personālam ir nodrošinātas atbilstīgas mācības; kāda ir attiecīgo pasniedzēju kvalitāte un kompetence; vai vadības sistēma ir dokumentēta, ieviesta, uzturēta un īstenota; vai šī sistēma atbilst EN ISO 14065 prasībām; vai iekšējās verifikācijas dokumentācijā ir pienācīgi izsekota datu izcelsme attiecībā uz verifikācijas darbībām, ko verificētājs veicis konkrētajā verifikācijā, un vai ir saglabāti pietiekami pierādījumi.
III. <u>Novērošanas pārbaude</u>	<p>Novērošanas pārbaude ir pārbaude, kurā novērtēšanas komanda novēro, kā verificētāja personāls veic verifikācijas darbības attiecīgajā jomā. Tā ietver pievienošanas verifikācijas komandai, apmeklējot operatora objektu, kur VAS novērtēšanas komanda novērtēs, kā verifikācijas komanda veic verifikāciju, vai verifikācijas komanda ir kompetenta un vai tā atbilst AVR prasībām.</p> <p>VAS novērtēšanas komanda pārbauda, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> kā ES ETS galvenais auditors un ES ETS auditors ņem datu paraugus ; kā viņi pārbauda monitoringa metodes; kā viņi pārbauda kontroles aktivitātes un datu plūsmu; kā viņi aptaujā operatora personālu un vai viņi spēj strādāt ar operatoru.

1. punkta
b)
apakšpunkts

AVR
47. panta
1. punkta
c)
apakšpunkts

Verificētāja telpu apmeklējums (II galvenā darbība)

Verificētāja telpu apmeklējums nozīmē, ka tiek apmeklēts galvenais birojs, kurā reģistrē procedūras un dokumentus, un citas vietas, kurās veic galvenās verifikācijas darbības. Galvenās darbības ietver, piemēram:

- politikas izstrādāšanu un procesa vai procedūras izveidi;
- verifikācijas komandas izraudzīšanas procesu;
- novērtējumu, vai verificētājs spēj veikt verifikāciju konkrētajam operatoram;
- kompetences procesu, piemēram, verificētāja personāla apmācību un pastāvīgu uzraudzību;
- mehānismus verificētāja un tā personāla taisnīguma un neatkarības aizsardzībai;
- verifikācijas darbību plānošanu;
- neatkarīgu pārskatīšanas procesu.

Apsverot, vai galvenās darbības ir veiktas telpās vai objektā, VAS jāņem vērā šo darbību ietekme uz verifikācijas iznākumu³⁵. Jāapmeklē objekti, kuros veiktajām darbībām ir šāda ietekme.

Novērošanas pārbaude (III galvenā darbība)

³⁵ IAF/ILAC daudzpusējās savstarpējās atzīšanas vienošanās saistībā ar EN ISO/IEC 17011:2004.

Saskaņā ar AVR novērtēšanas komandai jānovēro:

- pieprasītās akreditācijas jomas reprezentatīva daļa;
- reprezentatīvas verifikācijas procesā iesaistītā pieteikuma iesniedzēja personāla daļas sniegums un kompetence.

Pieprasītās akreditācijas jomas reprezentatīvas daļas novērošana nozīmē, ka novērtēšanas komanda novērtē verificētāja veiktās verificēšanas darbības, kas saistītas ar pieprasītās akreditācijas jomas sarežģītību, ņemot vērā verificēto operatoru skaitu un sarežģītību. Paraugu atlasī šādām verifikācijas darbībām veic tā, lai iegūtu pietiekamus pierādījumus, kas ļauj VAS pieņemt lēmumu par akreditāciju.

Personāla reprezentatīvas daļas novērošana ne vienmēr nozīmē to, ka jānovēro katrs ES ETS galvenais auditors un katrs ES ETS auditors. Drīzāk ir jāizraugās reprezentatīvs verificētāja darbinieku skaits. Minētā reprezentatīva darbinieku skaita izraudzīšanās ir atkarīga no šādiem faktoriem:

- ES ETS auditoru kvalitāte un pieredze, un vai ir vajadzīga jaunu darbinieku piesaistīšana;
- verifikācijas darbību riski un sarežģītība (piemēram, verificēto operatoru skaits), akreditācijas jomas sarežģītība un šai jomai vajadzīgā tehniskā kompetence;
- kopējais ES ETS auditoru, ES ETS galveno auditoru un pārējā verifikācijas darbībās iesaistītā personāla kopējais skaits;
- to objektu skaits, kuros verificētais veic galvenās darbības, kas saistītas ar verifikāciju;
- kompetences procesa un mācību sistēmas atbilstība;
- procesa pastāvīgai verificētāja, tā personāla un nolīgto personu taisnīguma un neatkarības novērošanai atbilstība;
- verifikācijā iesaistītā personāla iekšējās uzraudzības efektivitāte;
- verificētāja organizatoriskā stabilitāte un riska apzināšanās.

VAS var pieprasīt, lai verificētājs veic pasākumus novērošanas pārbaudēm operatora objektā; verificētājs arī nodrošina VAS novērtēšanas komandai piekļuvi visiem attiecīgajiem dokumentiem un pilnīgu sadarbību novērtēšanas un novērošanas gaitā.

Pirms novērošanas pārbaudes VAS var pieprasīt, lai verificētājs uzrāda tādus dokumentus kā stratēģiskā un riska analīze, verifikācijas plāns, līgums ar operatoru, SEG atļauja (attiecīgā gadījumā), monitoringa plāns, emisiju ziņojums un citus attiecīgos dokumentus, kas novērtēšanas komandai varētu būt vajadzīgi, lai novērtētu verifikācijas komandas kompetenci un sniegumu.³⁶

Konstatējumu analīze un neatbilstību novēršana

Novērtēšanas komanda analizē visus trijos novērtēšanas posmos iegūtos pierādījumus un konstatējumus. Šos konstatējumus paziņo verificētājam novērtēšanas noslēguma sanāksmē un iekļauj novērtējuma ziņojumā; šajā ziņojumā tiks ietvertas arī visas konstatētās neatbilstības.

Neatbilstības	AVR noteikums
<i>Neatbilstība ir verificētāja darbība vai bezdarbība, kas ir pretrunā AVR prasībām.</i>	3. panta 12. punkts

Saskaņā ar AVR 47. panta 2., 3. un 4. punktu un EN ISO/IEC 17011 verificētājs veic korektīvus

³⁶ AVR 63. pantā un EN ISO 17011 paredzēts, ka VAS veic atbilstīgus pasākumus, lai aizsargātu akreditācijā iegūtās informācijas konfidencialitāti.

pasākumus un savā atbildē VAS paziņo, kādi korektīvi pasākumi ir veikti vai tiek plānoti VAS noteiktajā termiņā. Sekas, kas rodas, ja VAS konstatē, ka pieteikuma iesniedzēja atbilde ir nepietiekama un neefektīva, un/vai verificētāja veiktie korektīvie pasākumi nav novērsuši visas neatbilstības, ir aplūkotas 8. attēlā, kas sniegts 6.3. sadaļā.

AVR
47. panta
2., 3,
4. punkts

6.3.4 Akreditācijas lēmums

Akreditācijas lēmumu pieņem personas, kas nav novērtēšanas komandas locekles. Lai minētās personas varētu pieņemt lēmumu par to, vai piešķirt vai nepiešķirt akreditāciju, EN ISO/IEC 17011 paredzēts, ka novērtēšanas komanda sniedz tām pietiekamus pierādījumus. Minētie pierādījumi ir:

AVR
48. panta
1. punkts

- verificētāja identifikācija, kā arī verificētāja telpu apmeklējuma datums un novērošanas pārbaudes datums (tostarp visu novērtēto telpu īpaša identifikācija);
- novērtēšanas komandas sastāvā esošo personu vārdi un uzvārdi;
- ierosinātā akreditācijas joma, kas tika novērtēta, un novērtējuma ziņojums;
- atzinums par iekšējās organizācijas, kvalitātes vadības sistēmas³⁷ un verificētāja procedūru un procesu atbilstību³⁸;
- informācija par visu neatbilstību novēršanu;
- cita informācija, kas var palīdzēt VAS noteikt, vai verificētājs ir kompetents, vai verificētājs atbilst AVR prasībām un veic verifikāciju saskaņā ar AVR;
- attiecīgā gadījumā ieteikumi par akreditācijas piešķiršanu ierosinātajā jomā.

Pirms lēmuma pieņemšanas VAS jābūt pārliecinātai, ka informācija ir pietiekama, lai pieņemtu lēmumu, ka AVR prasības ir izpildītas. Pamatojoties uz visu saņemto informāciju un iegūtajiem pierādījumiem, VAS pieņems lēmumu par akreditācijas piešķiršanu.

6.3.5 Akreditācijas sertifikāts

Ja lēmums par akreditācijas piešķiršanu verificētājam ir apstiprinošs, VAS izsniegs akreditācijas sertifikātu, kurā jāietver šāda informācija:

AVR
48. panta
2. punkts

- identitātes un akreditācijas simbols un VAS zīmols;
- akreditētā verificētāja īpašs identitātes un īpašs akreditācijas numurs;
- visas telpas, kurās verificētājs ir veicis vienu vai vairākas galvenās darbības un uz kurām attiecas akreditācija;
- akreditācijas piešķiršanas datums un sertifikāta derīguma termiņš;
- īsi norādījumi par akreditācijas jomu vai atsauce uz akreditācijas jomu;
- atzinums par atbilstību AVR un atsauce uz EN ISO 14065 un citiem atbilstīgajiem standartiem vai normatīvajiem dokumentiem, tostarp verificētāja novērtēšanā izmantotie jautājumi un pārskati.

Maksimālais akreditācijas sertifikāta derīguma termiņš ir pieci gadi; līdz šā termiņa beigām ir jāveic atkārtots novērtējums un jāatjauno sertifikāts.

6.4 Verificētāja uzraudzība pēc akreditācijas

VAS jāuzrauga tās akreditētie verificētāji, lai nodrošinātu, ka verificētājs joprojām ir kompetents un atbilst AVR prasībām. Verificētāju uzraudzība ietver ikgadēju novērošanu un

³⁷ AVR 40. panta 2. punkts.

³⁸ AVR 40. panta 1. punkts.

atkārtotu novērtēšanu, un attiecīgā gadījumā ārkārtas novērtēšanu vai jomas paplašināšanas novērtēšanu.

6.4.1 Uzraudzība

VAS ir jāveic akreditēto verificētāju ikgadēja uzraudzība. Uzraudzības laikā tiks veikta iepriekš minētā novērtēšanas II un III galvenā darbība:

- verificētāja telpu apmeklējumi, lai pārbaudītu iekšējās verificācijas dokumentācijas reprezentatīvu paraugu, kvalitātes vadības sistēmas ieviešanu un procedūras un procesus, kas verificētajam ir jāievieš un jāīsteno (II galvenā darbība);
- reprezentatīvās verificācijas procesā iesaistītā pieteikuma iesniedzēja personāla daļas sniegums un kompetence (III galvenā darbība).

Citas šo apmeklējumu laikā veiktās uzraudzības darbības var būt VAS veiktā verificētāja aspektu izpēte attiecībā uz akreditāciju, prasība, lai verificētājs iesniegtu attiecīgos dokumentus (piemēram, verificācijas ziņojumus, sūdzību reģistrācijas dokumentus, vadības pārskatu reģistrācijas dokumentus). Tas ietver AVR 40. panta 2. punktā minētos atjauninājumus un izmaiņas, kā arī kompetences procesu un citas procedūras un procesus.

Piemērojamas ir arī 6.3. sadaļas 8. attēlā aplūkotās un šīs nodaļas 6.3.3. sadaļā skaidrotās procedūras. Parasti uzraudzības laikā veiktais novērtējums nebūs tik plašs kā sākotnējā akreditācijas procesā veiktais novērtējums, jo VAS jau ir pārbaudījusi procedūras, procesus un vadības sistēmu.

Tas, ciktāl ir veikts minēto aspektu novērtējums, ir atkarīgs no vairākiem faktoriem, piemēram, iepriekšējos apmeklējumos izdarītajiem konstatējumiem, neveiktajiem labojumiem, izmaiņām personālā, sistēmās un procedūrās. AVR saskaņā ar 49. panta 3. punktu ir jāizstrādā uzraudzības plāns tā, lai tiktu novērtēti akreditācijas jomas reprezentatīvie paraugi.

Tomēr laikposmā starp sākotnējo akreditāciju un pirmo pārvērtēšanu (un pēc tam starp pirmo un otro pārvērtēšanu) vismaz vienu reizi ir jānovērtē visi vadības sistēmu, procedūru, procesu, kompetenču un akreditācijas jomas aspekti.

Tāpat kā sākotnējā novērtējumā, arī uzraudzības laikā personāla izraudzīšana un novērojamas darbības ir atkarīgas no faktoriem, kas, piemēram, minēti 6.3.3. sadaļā, ņemot vērā, ka šo faktoru ietekme laika gaitā var mainīties, jo verificētājs ir pilnveidojis zināšanas un ir ieviesta verificētāja kompetenču un snieguma reģistrācija. Veicot uzraudzību, VAS ņem vērā iepriekšējos verificētāja kompetences un snieguma novērtējumus.

Ja uzraudzības iznākums būs pozitīvs, VAS apstiprinās akreditācijas turpināšanu.

AVR
49. pants

AVR
49. panta
4. punkts

Uzraudzību parasti veic VAS, kas ir akreditējusi verificētāju. Tomēr, ja verificētājs veic verificāciju citā dalībvalstī (DV), verificētāju akreditējusī VAS var prasīt tās dalībvalsts VAS, kurā veikta verificācija, īstenot uzraudzības darbības tās uzdevumā un tai uzņemoties atbildību. Minētā VAS veiks uzraudzību saskaņā ar AVR prasībām, un novērtējuma ziņojums par konstatējumiem un neatbilstībām tiks iesniegts tai VAS, kas ir akreditējusi verificētāju. Lēmumu par akreditācijas turpināšanu var pieņemt tikai minētā VAS. Informācijas apmaiņa, kas šādos gadījumos notiek starp abām VAS, ir izskaidrota 10.5. sadaļā.

AVR
49. panta
5. punkts

6.4.2 Atkārtota novērtēšana

Attiecībā uz verificētāja atkārtotu novērtēšanu VAS izpilda tos pašus posmus, ko veic sākotnējā akreditācijas procesā, lai pārbaudītu, vai akreditācija ir atjaunojama. Tādējādi atkārtotas novērtēšanas laikā ir piemērojami 8. attēlā (6.3. sadaļa) aplūkoti posmi un darbības, kas izklāstītas 6.3.2.–6.3.5. sadaļā, kas nozīmē, ka šī novērtēšana ir plašāka nekā uzraudzība. Verificētājs iesniedz tos pašus dokumentus un informāciju. Atkārtota novērtēšana ir jāveic pirms akreditācijas sertifikāta derīguma termiņa beigām.

AVR
50. pants

Atkārtotas novērtēšanas plāns ir jāizstrādā, lai varētu novērtēt akreditācijas jomas reprezentatīvu paraugu. Atkārtotā novērtēšanā ir būtiski 6.3.3. sadaļā minētie faktori, ņemot vērā, ka šo faktoru ietekme laika gaitā var mainīties, jo verificētājs ir pilnveidojis zināšanas un ir ieviesta verificētāja kompetences un snieguma reģistrācija. Tādējādi VAS ņem vērā iepriekšējos verificētāja kompetences un snieguma novērtējumus.

AVR
50. panta
2. punkts

6.4.3. Ārkārtas novērtēšana

VAS var jebkurā laikā veikt verificētāja ārkārtas novērtēšanu, lai nodrošinātu, ka verificētājs turpina ievērot AVR prasības. Šāda novērtējuma nolūks galvenokārt būs atrisināt konkrētu problēmu, kuras dēļ ir sākta ārkārtas vērtēšana.

AVR
51. pants

Piemēri iemesliem, kādēļ jāveic ārkārtas novērtēšana

- Par verificētāju iesniegto sūdzību izskatīšana
- Pārsūdzību izskatīšana attiecībā uz verificētāju
- Būtiskas izmaiņas verificētāja organizācijā vai vadības sistēmā
- Korektīvo darbību pārbaude
- Apturēšanas piemērošanai izmantoto darbību pārbaude
- Informācija, kas iegūta no plašsaziņas līdzekļiem, proti, laikrakstiem, televīzijas
- Citi iemesli

Tas nozīmē, ka ārkārtas novērtēšanā nav obligāti jāveic pilnīga novērošanas pārbaude un novērtēšana verificētāja telpās. Tas ir atkarīgs no iemesliem, kuru dēļ tika sākta ārkārtas novērtēšana, no vajadzīgajām darbībām un attiecīgās neatbilstības vai citām problēmām.

6.4.4 Akreditācijas jomas paplašināšana

Ja verificētājs vēlas veikt to operatoru verifikāciju, uz kuru darbību attiecas cita AVR I pielikumā minētā akreditācijas joma, verificētājs var iesniegt pieteikumu VAS par akreditācijas jomas paplašināšanu; būtībā tiks veikti tie paši posmi, kas aplūkoti 6.3. sadaļas 8. attēlā. Tomēr dažos gadījumos, ja to atļauj paplašināšanas būtība, tiek veikta dokumentu pārskatīšana. Dažus organizācijas, vadības sistēmas, procedūru un procesu aspektus VAS jau būs novērtējusi sākotnējā akreditācijas procesā un iepriekšējās VAS veiktajās uzraudzības darbībās.

AVR
52. pants

Tādējādi VAS pievērsīs uzmanību tiem aspektiem, kuri attiecas uz pieprasīto akreditācijas jomas paplašināšanu, piemēram, pieprasītās jomas verifikācijā iesaistītā personāla kompetenci un verifikācijas darbību faktisku veikšanu pieprasītajā akreditācijas jomā.

Faktori, kas minēti 6.3.3. sadaļā, attiecas uz akreditācijas jomas paplašināšanu, novērtēšanas komandas izraudzīšanu un paraugu ņemšanu no dokumentācijas, verificētāja personāla un paplašināšanai pieprasītās akreditācijas jomas reprezentatīvās daļas. Viens no faktoriem var būt verificētāja sniegums un kompetence verificētāja pašreizējā akreditācijas jomā. Verificētāja centieni izpildīt AVR prasības pašreizējā akreditācijas jomā varētu ietekmēt verificētāja pieteikuma akreditācijas jomas paplašināšanai novērtējumu. Īpaša uzmanība tiks

pievērsta pieprasītās akreditācijas jomas līdzībai ar jau piešķirtajām pašreizējām akreditācijas jomām. Ja sākotnējā akreditācijas joma būs līdzīga paplašinātajai, visticamāk būs jāveic ne tik plašs novērtējums, bet tas ir tieši atkarīgs no attiecīgajiem riskiem.

6.5 Administratīvi pasākumi

AVR 53.pantā ir noteikti trīs administratīvo pasākumu veidi, kurus var piemērot/kas jāpiemēro gadījumā, ja verificētājs nav izpildījis AVR prasības.

AVR
53. pants

Administratīvs pasākums	Skaidrojums
Apturēšana	Akreditācija uz laiku nav spēkā attiecībā uz visu akreditācijas jomu vai tās daļu. Tas nozīmē, ka verificētājs saglabā akreditāciju, bet nedrīkst veikt verificācijas darbības akreditācijas apturēšanas laikā. Tiklīdz apturēšana tiek atcelta, var atsākt visas verificācijas darbības. AVR 53. panta 2. punktā noteiktas prasības attiecībā uz situācijām, kurās VAS jāaptur akreditācija.
Akreditācijas sertifikāta atsaukšana	Pilnībā atsaukta akreditācija nozīmē, ka verificētājs zaudē akreditāciju un nevar veikt nekādas verificācijas darbības. AVR 53. panta 3. punktā noteiktas prasības attiecībā uz situācijām, kurās VAS jāatsauc akreditācijas sertifikāts.
Akreditācijas jomas samazināšana	Tiek atcelta daļa akreditācijas jomas; tas nozīmē, ka pārējās jomās verificētājs akreditāciju saglabā, bet zaudē akreditāciju tikai konkrētajā jomā, kas tika atcelta. AVR 53. panta 2. punktā noteiktas prasības attiecībā uz situācijām, kurās VAS jāsamazina akreditācijas joma.

Situācijās, kas nav minētas AVR 53. panta 2. un 3. punktā, VAS var veikt vienu no iepriekš minētajiem trīs pasākumiem, ja verificētājs nav izpildījis regulas prasības. Tas ir atkarīgs no pārkāpuma veida, apmēra un būtības, konkrēta pārkāpuma atkārtošanās un no tā, vai ir atklāts vairāk par vienu pārkāpumu. Turklāt verificētājs var pieprasīt, lai VAS aptur, atsauc vai samazina tā akreditāciju.

AVR
53. panta
1. punkts

Visi trīs administratīvie pasākumi stājas spēkā, tiklīdz lēmums par minēto pasākumu piemērošanu ir paziņots verificētājam. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad attiecīgais lēmums ir pārsūdzēts. Administratīvo pasākumu piemērošanu var pārtraukt tikai tad, ja ar pārsūdzības lēmumu ir atcelts lēmums par administratīvo pasākumu piemērošanu.

AVR
53. panta
5. punkts

Lai nodrošinātu administratīvo pasākumu pareizu un taisnīgu piemērošanu, VAS ir jāizstrādā, jādokumentē, jāīsteno un jāuztur procedūras administratīvo pasākumu piemērošanai. Pārsūdzības procedūru izskatīšanu reglamentēs dalībvalstis.

AVR
53. panta
4. punkts

Tas parasti tiek noteikts valsts tiesību aktos, kad tiek izstrādāta VAS organizācija un struktūra.

7. Prasības attiecībā uz VAS

AVR V pielikumā ir noteiktas prasības attiecībā uz VAS. Šīs prasības ir cieši saistītas ar Akreditācijas regulas Nr. 765/2008 prasībām. ES ETS akreditācijai ir piemērojami tie Akreditācijas regulas noteikumi par akreditāciju, kuri nav ietverti AVR. Plašāka informācija par sinerģiju abu regulu starpā ir sniegta 2.2. sadaļā un pamatnorādēs par AVR un EN ISO/IEC 17011 savstarpējo saistību (PND II.9).

7.1 Valsts akreditācijas struktūras (VAS)

Verificētāju akreditēšanu veic viena VAS, ko saskaņā ar Regulu Nr. 765/2008 ir iecēlusi dalībvalsts. Minētajai VAS jāatbilst šādiem nosacījumiem:

- ir Eiropas sadarbības akreditācijai (EA) locekle. Tas nozīmē, ka VAS ir jāparaksta EA daudzpusējais nolīgums un jāpilda tās procedūras noteikumi;
- ir pārvaldes iestāde attiecībā uz akreditācijas pakalpojumu sniegšanu, un ir dalībvalsts oficiāli atzīta, ja akreditāciju tieši neveic pārvaldes iestāde. Tas nozīmē, ka VAS organizācijai vajadzētu piemērot noteiktus valsts tiesību aktus, piemēram, tiesību aktus par informācijas pieejamību sabiedrībai, tiesību aktus par dokumentu arhivēšanu.

VAS, veicot savas darbības, ir jāpilda šādas prasības:

- AVR noteiktās prasības;
- AR Regulas Nr. 765/2008 akreditācijas prasības, ja tās nav jau ietvertas AVR;
- EN ISO/IEC 17011 noteiktās prasības.

Plašāka informācija ir sniegta pamatnorādēs par AVR un EN ISO/IEC 17011 savstarpējo saistību (PND II.9).

7.2 Pārrobežu akreditācija

Dalībvalstu VAS starpā nav atļauta konkurence, un pārrobežu darbība tām ir atļauta tikai saskaņā ar konkrētiem nosacījumiem. Tādēļ verificētajiem akreditāciju piešķir tās dalībvalsts VAS, kurā verificētāji ir reģistrēti. Attiecībā uz šo noteikumu ir trīs izņēmumi:

- ja dalībvalsts uzskata, ka nav ekonomiski izdevīgi vai ilgtspējīgi izraudzīt VAS vai sniegt akreditācijas pakalpojumus ES ETS, šī dalībvalsts izmanto citas dalībvalsts VAS. Šādos gadījumos verificētais pieprasīs akreditāciju tās dalībvalsts VAS, kuru paredzēts izmantot;
- ja dalībvalstī nav VAS vai VAS nesniedz akreditācijas pakalpojumus un attiecīgā dalībvalsts nav paredzējusi izmantot citas dalībvalsts VAS, verificētais var tieši pieprasīt akreditāciju citas dalībvalsts VAS;
- ja VAS nav sekmīgi izturējusi EA veikto salīdzinošo pārskatīšanu, VAS nevar veikt akreditācijas pakalpojumus, kamēr tā nebūs sekmīgi izturējusi salīdzinošo pārskatīšanu un novērsusi neatbilstības. Līdz tam verificētais var pieprasīt akreditāciju citas dalībvalsts VAS.

7.3 AVR un EN ISO/IEC 17011 noteiktās prasības

AVR V nodaļā paredzētas ar ES ETS saistītas prasības par galveno vērtētāju, vērtētāju un tehnisko ekspertu taisnīgumu, neatkarību un kompetenci, kā arī par novērtēšanas komandas veidošanu. Citas prasības attiecas uz procedūrām, kas VAS jāievieš un jāīsteno, noteikumiem attiecībā uz to, kā atrisināt dažādu dalībnieku iesniegtās sūdzības, un uz piekļuvi VAS rīcībā esošai informācijai un šīs informācijas konfidencialitāti. Attiecībā uz lielāko daļu no šīm prasībām ir sniegtas atsauces uz EN ISO/IEC 17011. Plašāka informācija ir sniegta pamatnorādēs par AVR un EN ISO/IEC 17011 savstarpējo saistību (PND II.9).

AVR
54. pants

AVR
55. pants
un
AR Regula
Nr.765/20
08 7. pants

8. Salīdzinošā pārskatīšana un DV korektīvie pasākumi

Salīdzinošā pārskatīšana un korektīvās darbības ir mehānismi, kas nodrošina, ka VAS turpina ievērot AVR prasības un ir kompetenta veikt verificētāja snieguma un kompetences novērtēšanu. Tas garantēs VAS akreditācijas kvalitāti un tādējādi labvēlīgi ietekmēs kvalitāti gan attiecībā uz verifikāciju, gan verificētājiem, kas darbojas ES.

8.1 Salīdzinošā pārskatīšana, ko veic Eiropas sadarbība akreditācijai (EA)

Salīdzinošā pārskatīšana ir mehānisms, ko izmanto salīdzinošās pārskatīšanas komanda, lai novērtētu, vai VAS, kurai tiek salīdzinoši vērtēta:

- veic akreditācijas darbības saskaņā ar AVR un EN ISO/IEC 17011 noteiktajām prasībām;
- atbilst AVR noteiktajām prasībām, kā arī EN ISO/IEC 17011 noteiktajām prasībām.

Salīdzinošās pārskatīšanas mērķis ir nodrošināt, lai VAS darbotos vienādi visā Eiropā un akreditācijas sertifikāti un VAS pieņemtie lēmumi būtu uzticami un ieinteresētās personas tiem varētu uzticēties visā ES ETS.

Saskaņā ar AVR VAS regulāri jāiziet salīdzinošā pārskatīšana, ko veic EA. Lai nodrošinātu pienācīgu salīdzinošās pārskatīšanas procesu, EA ievieš salīdzinošās pārskatīšanas kritērijus un efektīvu un neatkarīgu salīdzinošās pārskatīšanas procesu. Minētie kritēriji precīzēs, piemēram:

- taisnīguma un kompetences prasības salīdzinošās pārskatīšanas komandām;
- darbības, kas veicamas salīdzinošās pārskatīšanas laikā, piemēram, dokumentu pārskatīšana, VAS apmeklējums, lai aptaujātu VAS personālu un novērtētu VAS kompetenci, salīdzinošās pārskatīšanas konstatējumu izskatīšanu, ziņošanu par salīdzinošo pārskatīšanu;
- salīdzinošās pārskatīšanas ziņojuma saturu;
- nesekmīgas salīdzinošās pārskatīšanas sekas.

Salīdzinošās pārskatīšanas (sekmīgas vai nesekmīgas) rezultāti jāpaziņo Komisijai, valsts iestādēm, kas atbild par attiecīgo VAS un tādējādi var veikt korektīvas darbības pret VAS, un kompetento iestāžu kontaktpunktiem visās dalībvalstīs. Ja salīdzinošā pārskatīšana nav sekmīga, VAS nedrīkst veikt verificētāju akreditāciju. Šādos gadījumos verificētājiem jāpieprasa akreditācija citas dalībvalsts VAS.

Saistībā ar jaunā tirdzniecības perioda sākumu 2013. gadā AVR ir paredzēts viens izņēmums attiecībā uz vajadzīgo salīdzinošo pārskatīšanu. Ja VAS ir izturējusi salīdzinošo pārskatīšanu pirms AVR stāšanās spēkā, šai VAS vairs nav jāveic jauna salīdzinošā pārskatīšana, ja VAS var apliecināt EA, ka tā sniedz ES ETS akreditācijas pakalpojumus saskaņā ar AVR un izpilda tās prasības. VAS iesniedz EA pieprasījumu un vajadzīgos dokumentus, kas apliecina VAS atbilstību AVR. EA novērtē un pieņem lēmumu, vai var piemērot šo izņēmumu.

AVR
64. panta
1.,
2. punkts

AVR
64. panta
3. punkts

AVR
64. panta
4. punkts

Jāņem vērā, ka gadījumā, ja attiecībā uz salīdzinošo pārskatīšanu tiek piemērots izņēmums, to drīkst piemērot ne ilgāk kā trīs gadus, sākot no dienas, kad EA lēmums tiek paziņots VAS.

8.2 Korektīvi pasākumi attiecībā uz VAS

AVR paredzēts, ka dalībvalstis regulāri uzrauga savas VAS, lai nodrošinātu, ka tās nepārtraukti izpilda AVR prasības. Dalībvalstīm ir jāņem vērā salīdzinošās pārskatīšanas rezultāti. Ja salīdzinošā pārskatīšana ir bijusi nesekmīga vai liecina, ka ir jānovērš neatbilstības AVR, dalībvalstij ir jānodrošina korektīvu pasākumu veikšana. Neatbilstībām attiecībā uz AVR jābūt novērstām.

Iepriekš minētais attiecas arī uz gadījumiem, ja dalībvalsts citā kontekstā, kas nav saistīts ar salīdzinošo pārskatīšanu, un veicot savu uzraudzības procesu, konstatē, ka VAS neatbilst AVR prasībām. Šajā gadījumā attiecīgā dalībvalsts veic korektīvos pasākumus un nodrošina šo korektīvo pasākumu pārbaudi. Turklāt dalībvalsts informē Komisiju par šo gadījumu.

AVR
65. pants

9. Verificētāju savstarpējā atzīšana

Verificētāji var darboties ārpus savas valsts robežām un veikt verifikāciju citā dalībvalstī. Tas izriet ne vien no ES līguma 49. panta un Pakalpojumu direktīvas³⁹, kas aizliedz ierobežot pakalpojumu sniegšanas brīvību Eiropas Savienībā, bet arī no AVR. Tas nozīmē, ka dalībvalsts nevar izvirzīt ierobežojumus vai papildu prasības, kas diskriminētu ārvalstu verificētājus attiecībā pret dalībvalsts verificētājiem.

9.1 Verificētāju savstarpējā atzīšana

Ja VAS ir sekmīgi izturējusi salīdzinošo pārskatīšanu, dalībvalsts atzīst attiecīgās VAS akreditēto verificētāju akreditācijas sertifikātus un šīs VAS izsniegtās akreditācijas līdzvērtību. Šiem verificētājiem jāļauj veikt verifikācijas darbības citā dalībvalstī savas akreditācijas jomas ietvaros.

AVR
66. panta
1. punkts

Dalībvalsts nedrīkst valsts tiesību aktos noteikt papildu prasības, kas ierobežotu ārvalstu verificētāju darbību savā dalībvalstī un diskriminētu šos verificētājus attiecībā pret dalībvalsts verificētājiem, piemēram, pieprasot verificētājiem reģistrēties, liekot visiem komandas locekļiem runāt tās dalībvalsts valodā, kurā tie veic darbību, un neļaujot viņiem izmantot tulka pakalpojumus.

AV regulā ir paredzēts pārejas periods tām VAS, kas nav izgājušas pilnu salīdzinošās pārskatīšanas procesu līdz 2014. gada 31. decembrim. Šajos gadījumos dalībvalstis nedrīkst noraidīt verificētājus, kurus akreditējusi VAS, ja EA ir sākusi šīs VAS salīdzinošo pārskatīšanu un nav konstatējusi nevienu šīs VAS neatbilstību AVR. Tādējādi tas attiecas uz VAS, kas atrodas šādas salīdzinošās pārskatīšanas procesa beigu posmā.

AVR
66. panta
2. punkts

9.2 Sniegto pakalpojumu monitorings

AVR neietver prasību, ka dalībvalstij ir jāveic ārvalstu verificētāju pārbaude. Patiesībā tas nebūtu saskaņā ar AVR vai Pakalpojumu direktīvu. Tomēr, ja tās dalībvalsts KI vai VAS, kurā tiek veikta verifikācija, veic pārbaudes, apskates un izmeklēšana uz vietas saskaņā ar Pakalpojumu direktīvas 31. panta 4. punktu, AV regulā ir paredzēts, ka KI vai VAS informē to VAS, kura verificētāju ir akreditējusi.

AVR
67. pants

Jāņem vērā, ka tad, ja KI vai VAS veic pārbaudes, apskates un izmeklēšanas saskaņā ar Pakalpojumu direktīvas 31. panta 4. punktu, šīs pārbaudes, apskates un izmeklēšanas:

- nedrīkst būt diskriminējošas;
- nedrīkst būt pamatotas ar to, ka verificētājs ir reģistrēts citā dalībvalstī;
- ir samērīgas.

Pakalpojumu
direktīvas
31. panta
4. punkts

VAS, kas ir akreditējusi verificētāju, uzskata informāciju attiecībā uz pārbaudēm, apskatēm un izmeklēšanām par sūdzību. Tas nozīmē, ka VAS saprātīgā termiņā:

- pieņem lēmumu par sūdzības pamatotību;
- nodrošina, ka attiecīgajam verificētājam tiek dota iespēja iesniegt savus novērojumus, kas saistīti ar sūdzību;

AVR
67. pants

³⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū, OV ES L 376/36.

- veic atbilstīgus pasākumus, lai atrisinātu sūdzību, piemēram, pieprasa, lai verificētājs iesniedz papildu informāciju un novērš neatbilstības, attiecīgā gadījumā sākot ārkārtas vērtēšanu vai piemērojot administratīvus pasākumus, ja neatbilstības nav novērstas;
- reģistrē sūdzību un veiktos pasākumus;
- sniedz atbildi tai dalībvalsts KI vai VAS, kas ir veikusi pārbaudes, apskates vai izmeklēšanu.

**AVR
61. pants**

Ja informācija, ko sniegusi dalībvalsts KI vai VAS, kas veikusi pārbaudes, apskates vai izmeklēšanu, liecina, ka ir konstatēta verificētāja neatbilstība AVR, VAS, kura ir akreditējusi šo verificētāju, veic atbilstīgus pasākumus, lai atrisinātu sūdzību, un sniedz atbildi KI un VAS trīs mēnešu laikā pēc sūdzības saņemšanas. VAS savā atbildē informē KI vai VAS par veiktajiem pasākumiem un attiecīgā gadījumā par verificētājam piemērotajiem administratīvajiem pasākumiem.

**AVR
67. pants
un
72. panta
2. punkts**

10. Informācijas apmaiņa

Saskaņotai un labi strukturētai informācijas apmaiņai starp dažādiem ES ETS atbilstības procesos iesaistītajiem dalībniekiem ir liela nozīme verifikācijas kvalitātes palielināšanā un atbilstības novērtēšanas ķēdes pārredzamības veicināšanā. Informācijas apmaiņa jautājumos, kas saistīti ar verificētāju, ir svarīga ne vien starp VAS un KI dalībvalsts ietvaros, bet arī ārpus dalībvalsts robežām, ja verificētājs veic darbību citā dalībvalstī. AVR VI nodaļa attiecas uz abiem gadījumiem.

10.1. Sadarbība un informācijas apmaiņa vienas dalībvalsts ietvaros

Dalībvalstīm ir jāizveido efektīva informācijas apmaiņa un sadarbība starp savām VAS⁴⁰ un KI⁴¹. Efektīvas sadarbības piemēri varētu būt sanāksmes un sarakste starp VAS un KI, nodrošinot sistemātisku informācijas apmaiņu par verificētāju pieredzi un trūkumiem, kas konstatēti verificēto emisiju ziņojumu pārskatīšanā vai VAS veiktajā verificētāju novērošanā. Dažās dalībvalstīs KI arī tiek ar verificētājiem, lai skaidrotu jaunus tiesību aktu noteikumus un apspriestu problēmas, kas saistītas ar monitoringa vai ziņošanas prasību interpretēšanu.

AVR
69. panta
1. punkts

Papildus minētajai sistemātiskajai sadarbībai un informācijas apmaiņai AV regulā ir noteiktas strukturētas prasības par informācijas apmaiņu attiecīgā laikposmā, lai palīdzētu ne tikai VAS vai VSI, bet arī KI pildīt atbilstības nodrošināšanas uzdevumus un pārraudzīt verifikācijas kvalitāti. Tas attiecas uz šādām prasībām.

Nr.	AVR prasība attiecībā uz informācijas apmaiņu
1	Verificētāja paziņojums VAS vai VSI Katrs verificētājs līdz katra gada 15. novembrim sniedz informāciju VAS, kas akreditējusi attiecīgo verificētāju. ⁴² Informācija, ko norāda paziņojuma veidnē, ir indikatīva un var mainīties, piemēram, var mainīties objekta apmeklējumu datumi, un šajā gadījumā informācija ir jāatjaunina. Ja informācijā notiek izmaiņas, verificētājam par tām jāpaziņo VAS termiņā, par kuru vienojas ar šo VAS. ⁴³

AVR
76. pants

⁴⁰ Ja dalībvalsts izmanto sertifikācijas sistēmu attiecībā uz fiziskām personām, kas darbojas kā verificētāji, jāizveido arī sadarbība starp šīs dalībvalsts VSI un KI.

⁴¹ Attiecīgā gadījumā tas ir KI kontaktpunkts, kas izveidots informācijas apmaiņai saskaņā ar AVR 69. panta 2. punktu.

⁴² Vai VSI, kas ir sertificējusi verificētāju, ja dalībvalsts izmanto sertifikācijas sistēmu.

⁴³ Izmaiņas paziņotajā informācijā varētu notikt īpaši februārī un martā, piemēram, mazo emitētāju verificētājiem aviācijā vai verificētājiem, kuriem ir jauni klienti.

Nr.	AVR prasība attiecībā uz informācijas apmaiņu
2	<p><u>Darba programma</u></p> <p>VAS⁴⁴ izmanto paziņoto informāciju, lai sagatavotu darba programmu, kurā apraksta plānotās darbības saistībā ar akreditācijas darbībām (piemēram, plānotās vērtēšanas, plānotās novērošanas pārbaudes). Katru gadu līdz 31. decembrim VAS, kas ir akreditējusi verificētāju, iesniedz darba programmu tās valsts KI, kurā verificētājs plāno veikt verifikāciju. Tas nozīmē, ka darba programma jāiesniedz dažādu dalībvalstu KI, ja verificētājs darbojas šajās dalībvalstīs. Informācija, ko saņem katra minētā KI, būs tikai informācija par verificētājiem, kas veic verifikāciju attiecīgajās dalībvalstīs.</p>
3	<p><u>Informācijas apmaiņa starp KI un VAS vai VSI</u></p> <p>Ja 2. ailē minētā KI ir saņēmusi darba programmu, tā sniedz VAS visu atbilstīgo informāciju saistībā ar verificētāju novērtēšanu. Šo atgriezenisko saiti no KI uz VAS⁴⁵ var veidot, piemēram, valsts tiesību akti, dalībvalstu metodiskie norādījumi, atbildes uz bieži uzdotiem jautājumiem, prasības dalībvalstu MP veidnēm, emisijas ziņojuma veidnes vai verifikācijas ziņojuma veidnes.</p>
4	<p><u>Vadības ziņojums</u></p> <p>Katru gadu līdz 1. jūnijam VAS sniedz vadības ziņojumu par darbībām, ko tā veikusi iepriekšējos 12 mēnešos. Tas nozīmē, ka darbības, kas jāveic pēc vadības ziņojuma iesniegšanas (no jūnija līdz decembrim) tiks ietvertas nākamā gada vadības ziņojumā.⁴⁶ Vadības ziņojumu nosūta tās dalībvalsts KI, kurā verificētājs veic verifikāciju, un tās dalībvalsts KI, kurā verificētājs ir akreditēts.⁴⁷</p>
5	<p><u>Informācijas apmaiņa starp KI un VAS vai VSI</u></p> <p>Tās dalībvalsts KI, kurā verificētājs veic verifikāciju, apmainās ar informāciju ar VAS, kas ir akreditējusi šo verificētāju.⁴⁸ Šī informācija ļauj VAS veikt pasākumus attiecībā uz konkrēto verificētāju, ja KI pārbaužu laikā, operatora ziņojumu pārskatīšanā, iekšējās verifikācijas dokumentācijas novērtēšanā vai izskatot sūdzības, kas iesniegtas KI, ir konstatējusi problēmas saistībā ar attiecīgo verificētāju. Lai atbalstītu VAS uzraudzības darbības un citas akreditācijas darbības, ir svarīgi laikus apmainīties ar informāciju. Tādēļ ir ieteicams, ka KI iesniedz informāciju līdz katra gada 30. septembrim, ja vien tā nav informācija, kuru saņemot, VAS ir jārikojas nekavējoties.</p> <p>Informācija, kas nekavējoties jāpaziņo VAS, ir, piemēram, šāda: pierādījumi, ka verificētājs neatbilst AVR, KI veiktās emisiju ziņojumu pārskatīšanas vai iekšējās verifikācijas dokumentācijas vērtēšanas laikā konstatētās problēmas, kas skaidri liecina, ka</p>

AVR
70. panta
1. punkts

AVR
70. panta
2. punkts

AVR
70. panta
3. punkts

AVR
72. pants

⁴⁴ Vai VSI, ja dalībvalsts izmanto sertifikācijas sistēmu.

⁴⁵ Vai VSI, ja dalībvalsts ir izmantojusi sertifikācijas sistēmu un darba programmā minētos verificētājus ir sertificējusi VSI.

⁴⁶ Ja informācija attiecas uz verificētāju, ko akreditējusi tās dalībvalsts VAS, kurā ir reģistrēta KI, minētā KI sniegs informāciju par darbībām, kas veiktas no jūnija līdz decembrim, laicīgāk, izmantojot sistemātisku informācijas apmaiņu un sadarbību saskaņā ar AVR 69. panta prasībām.

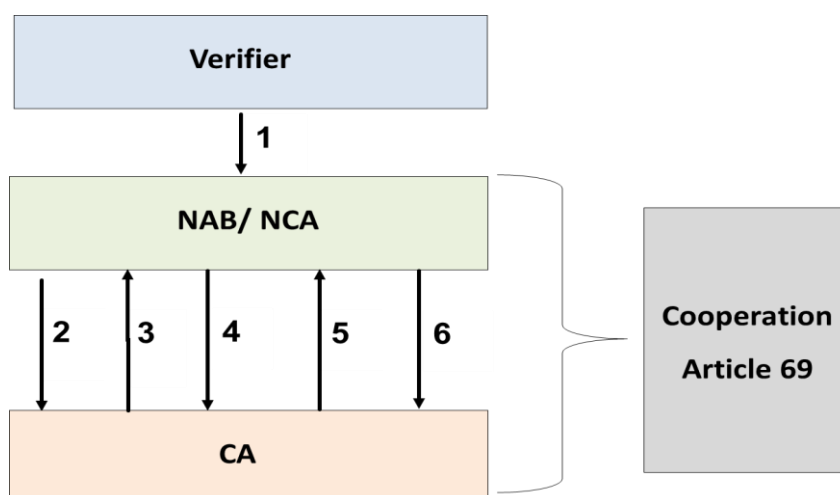
⁴⁷ Vai tās dalībvalsts KI, kurā verificētājs ir sertificēts, ja dalībvalsts ir izveidojusi sertifikācijas sistēmu un attiecīgais verificētājs ir fiziska persona, ko sertificējusi VSI.

⁴⁸ Vai attiecīgā gadījumā VSI, kas ir sertificējusi šo verificētāju.

Nr.	AVR prasība attiecībā uz informācijas apmaiņu
	verificētājam nav pietiekamu zināšanu vai pieredzes attiecībā uz operatora darbībām akreditācijas jomā, pavirša attieksme pret trūkstošiem nepatiesiem apgalvojumiem vai ka verificētājs ir iesaistīts operatora monitoringa sistēmas izveidē vai ir sagatavojis monitoringa plānu operatoram un veic verifikāciju tam pašam operatoram u. c.
6	<p>Tūlītēja informācijas apmaiņa par administratīviem pasākumiem</p> <p>VAS, kas ir akreditējusi verificētāju, nekavējoties informē tās dalībvalsts KI, kurā verificētājs veic verifikāciju, un tās dalībvalsts KI, kurā verificētājs ir akreditēts, ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ VAS ir verificētājam piemērojusi administratīvus pasākumus; ▪ akreditēšanas apturēšana ir izbeigta; ▪ lēmums par pārsūdzību ir atcēlis VAS lēmumu piemērot administratīvos pasākumus. <p>VAS sniedz attiecīgu informāciju, piemēram, par piemēroto administratīvo pasākumu veidu un par administratīvo pasākumu piemērošanas brīdi.</p>

AVR
71. pants

Ja verificētāju ir akreditējusi tās dalībvalsts VAS⁴⁹, kurā verificētājs ir reģistrēts un kurā tas veic verifikāciju, informācijas apmaiņa notiek šādi:

9. attēls. Informācijas apmaiņa vienas dalībvalsts ietvaros

Attēla tulkojums:

Verifier — Verificētājs; NAB/NCA — VAS/VSI; CA — KI;

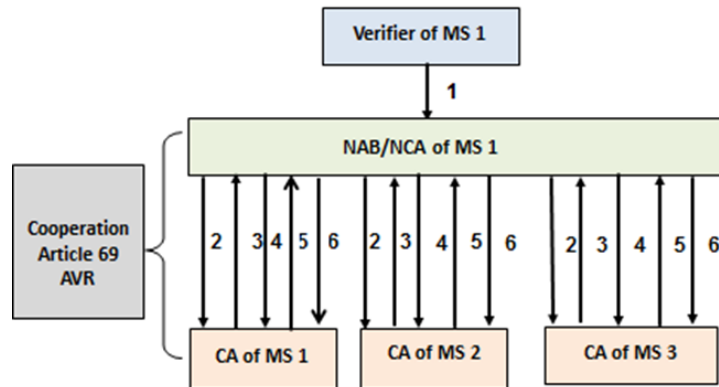
Cooperation Article 69 — Sadarbība 69. pants.

10.2. Pārrobežu informācijas apmaiņa

Saskaņā ar AVR, ja VAS akreditēts verificētājs veic verifikācijas darbības citā dalībvalstī, minētā VAS iesniedz darba programmu un vadības ziņojumu KI katrā dalībvalstī, kurā darbojas attiecīgais verificētājs. Savukārt attiecīgās dalībvalsts KI sniedz informāciju VAS, ja tā ir saņēmusi sūdzību par šo verificētāju vai emisiju ziņojumu pārskatīšanas, operatora kontroles vai iekšējās verifikācijas dokumentācijas vērtēšanas laikā ir konstatējusi problēmas saistībā ar šo verificētāju. Nākamajā attēlā aplūkots gadījums, kad

⁴⁹ Vai sertificējusi VSI.

- verificētāju ir akreditējusi VAS vai sertificējusi VSI dalībvalstī, kurā verificētājs ir reģistrēts (DV 1); un
- verificētājs veic verifikāciju savā dalībvalstī (DV 1) un citā dalībvalstī (DV 2–DV 3).

10. attēls. Pārrobežu informācijas apmaiņa

Attēla tulkojums:

Verifier of MS 1 — DV 1 verificētājs; NAB/NCA of MS 1 — DV 1 VAS/VSI;

CA of MS 1 — DV 1 KI; Cooperation Article 69 AVR — Sadarbība AVR 69. pants.

10.3. KI pilnvarošana informācijas apmaiņai

Dažās dalībvalstīs par ES ETS darbībām ir atbildīgas vairākas KI. Piemēram, atļauju piešķiršanā un MP apstiprināšanā var būt iesaistītas vairākas KI, vai dalībvalstī ir dažādas KI attiecībā uz reģistru, emisiju ziņojumu pārskatīšanu un MP apstiprināšanu. Ja dalībvalstī ir izraudzīta vairāk nekā viena KI, dalībvalsts pilnvaro vienu no šīm KI par informācijas apmaiņas kontaktpunktu. Tas nozīmē, ka darba programma, vadības ziņojums un informācija par piemērotajiem administratīvajiem pasākumiem ir jānosūta šim informācijas apmaiņas kontaktpunktam, kurš savukārt nosūta šo informāciju VAS saskaņā ar AVR 72. pantu.

**AVR
69. panta
2. punkts**

10.4. Informācija par neatbilstību AVR

KI pārbauda uz vietas verificēto emisiju ziņojumus, kas tām iesniegti līdz katra gada 31. martam. Tās var veikt operatoru pārbaudes, lai nodrošinātu, ka tie atbilst MZR prasībām, un var pieprasīt verificētājam, lai tas nodrošina piekļuvi iekšējai verifikācijas dokumentācijai.

**AVR
26. panta
3. punkts**

Ikgadējā informācijas apmaiņā ar VAS vai attiecīgā gadījumā ar VSI kompetentā iestāde sniedz informāciju, ko VAS vai VSI vajadzētu zināt saistībā ar tās pienākumiem un uzdevumiem. Ja KI sniegtā informācija ietver pierādījumus, ka verificētājs neatbilst AVR, VAS⁵⁰ tā jāizskata kā sūdzība par verificētāju. Tas nozīmē, ka VAS jāpieņem lēmums par sūdzības pamatotību, jānodrošina, ka attiecīgajam verificētājam ir iespēja iesniegt savus

⁵⁰ Vai VSI, ja dalībvalsts ir ieviesusi sertifikācijas sistēmu un tā attiecas uz verificētāju, ko sertificējusi šī VSI.

apsvērumus, jāveic atbilstīgas darbības sūdzības izskatīšanai un jāreģistrē šī sūdzība. Atbilstīgas darbības varētu būt, piemēram, ārkārtas vērtēšanas sākšana, administratīvu pasākumu piemērošana vai citu pasākumu veikšana, lai nodrošinātu, ka verificētājs novērš neatbilstības. VAS sniedz atbildi tai KI, kas veikusi informācijas apmaiņu ar VAS, trīs mēnešu laikā pēc šīs informācijas saņemšanas. Šādos gadījumos VAS informē KI par veiktajiem pasākumiem un attiecīgā gadījumā par piemērotajiem administratīvajiem pasākumiem.

**AVR
72. panta
2. punkts**

10.5 Informācijas apmaiņa par uzraudzību

Ja verificētājs veic verifikāciju citā dalībvalstī, verificētāju akreditējusī VAS var prasīt šīs dalībvalsts VAS īstenot uzraudzības darbības tās uzdevumā un, tai uzņemoties atbildību.

**AVR
49. panta
5. punkts**

Šādos gadījumos VAS, kas veikusi uzraudzību, ziņo par saviem konstatējumiem, piemēram, par novērtējuma ziņojumu, tai VAS, kura ir akreditējusi verificētāju, izņemot gadījumus, kad abas VAS vienojušās citādi.

**AVR
73. panta
1. punkts**

Verificētāju akreditējusī VAS, novērtējot verificētāja atbilstību AVR prasībām, ņem vērā minētos konstatējumus un novērtējuma ziņojumu. Ja novērtējuma ziņojumā konstatēts, ka verificētājs neievēro AVR, verificētāju akreditējusī VAS veic attiecīgus pasākumus. Attiecīgā gadījumā VAS var piemērot administratīvus pasākumus. Šādos gadījumos VAS informē to VAS, kura veikusi uzraudzību, par veikto pasākumu veidu, attiecīgā gadījumā par to, kā verificētājs atrisinājis konstatētās problēmas un par administratīvo pasākumu veidu, ja šādi pasākumi tika piemēroti.

**AVR
73. panta
2. punkts**

**AVR
73. panta
3. punkts**

AVR 73. pants nav piemērojams VSI, jo Akreditācijas regulā Nr. 765/2008 un EA noteikumos VAS ir aizliegts veikt sertificētu verificētāju uzraudzību. Ja VSI veic sertificēta verificētāja uzraudzību ārvalstīs, VSI piedalās sertificētā verificētāja verifikācijas darbībās attiecīgajā dalībvalstī, lai uzraudzītu verificētāja darbību (sk. arī pamatnorādes par sertifikāciju (PND II.11)).

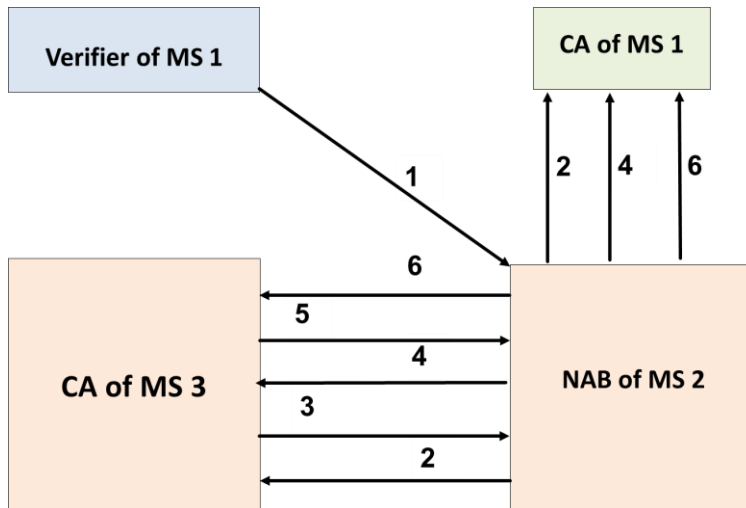
10.6 Informācijas apmaiņa, ja verificētājs ir akreditēts citā dalībvalstī

Dalībvalsts var izmantot citas dalībvalsts VAS akreditācijas pakalpojumus, ja dalībvalsts uzskata, ka nav ekonomiski izdevīgi vai ilgtspējīgi izraudzīt VAS vai sniegt akreditācijas pakalpojumus savā dalībvalstī. Šajā gadījumā piemēro AVR 74. pantu. Nākamajā attēlā aplūkota attiecīgās informācijas apmaiņas norise.

**AVR
55. pants**

Ja verificētāju, kas reģistrēts vienā dalībvalstī, ir akreditējusi otras dalībvalsts VAS un tas veic verifikāciju trešā dalībvalstī, VAS informē abas KI: trešās un pirmās dalībvalsts KI.

**AVR
74. pants**

11. attēls. Informācijas apmaiņa AVR 74. pantā minētajā gadījumā

Attēla tulkojums:

Verifier of MS 1 — DV 1 verificētājs; CA of MS 1 — DV 1 KI'

CA of MS 3 — DV 3 KI; NAB of MS 2 — DV 2 VAS.

Shēmas bultu skaidrojums

1. **bulta:** verificētāja paziņojums līdz 15. novembrim (AVR 76. pants)
2. **bulta:** VAS/VSI darba programmas iesniegšana KI līdz 31. decembrim (AVR 70. panta 1. punkts)
3. **bulta:** KI iesniedz informāciju par valsts tiesību aktiem/vadlīnijām VAS/VSI (AVR 70. panta 2. punkts)
4. **bulta:** VAS/VSI vadības ziņojuma iesniegšana KI līdz 1. jūnijam (AVR 70. panta 3. punkts)
5. **bulta:** ikgadējā informācijas apmaiņa starp KI un VAS/VSI (AVR 72. pants)
6. **bulta:** tūlītēja informācijas apmaiņa par administratīviem pasākumiem (AVR 71. pants)

10.7 Informācijas konfidencialitāte saistībā ar informācijas apmaiņu

Atsevišķa informācija informācijas apmaiņas veidnēs ir konfidenciala. Saskaņā ar EN ISO 17011 VAS nedrīkst publiskot informāciju par verificētāju, izņemot gadījumus, kad šādas informācijas publiskošana ir paredzēta Eiropas vai dalībvalsts tiesību aktos. Direktīva 2003/4 par vides informācijas pieejamību sabiedrībai attiecas uz valsts pārvaldes iestādēm, kuru rīcībā ir vides informācija; šajā izpratnē VAS, VSI un KI ir valsts pārvaldes iestādes.

Tomēr lielāko daļu informācijas, kas norādīta veidnēs, nevar uzskatīt par vides informāciju. Ja daļa no veidnē norādītās informācijas ir vides informācija, piemēram, informācija par verificētāja neatbilstībām, kas faktiski ietekmē emisijas datus, un kāds sabiedrības pārstāvis pieprasa piekļuvi ziņojumiem par informācijas apmaiņu, informāciju var neizpaust, pamatojoties uz izņēmumu, kas noteikts Direktīvas 2003/4 4. panta 2. punktā, ja attiecīgās jutīgās informācijas neizpaušana un konfidencialitātes saglabāšana ir svarīgāka par sabiedrības interesēm. Attiecībā uz izņēmumiem, kas noteikti Direktīvas 2003/4 4. panta 2. punktā, katrs dalībnieks ziņojumos par informācijas apmaiņu var norādīt, kura informācija konkrēti ir uzskatāma par konfidencialu.

Papildu informācija par AVR 63. panta interpretāciju attiecībā uz piekļuvi informācijai un VAS rīcībā esošās informācijas konfidencialitāti ir sniegta pamatnorādēs par AVR un EN ISO 17011 savstarpējo saistību (PND II.9).

10.8 Datubāze

Katra VAS⁵¹ izveido un pārvalda datubāzi un ļauj piekļūt šai datubāzei citām VAS, VSI, KI, verificētājiem, operatoriem vai gaisa kuģu ekspluatantiem. Tas ļauj minētajiem dalībniekiem noskaidrot verificētāja akreditācijas vai sertifikācijas statusu. Šajā datubāzē jāietver vismaz šāda informācija, kurai jābūt arī publiski pieejamai:

- katra VAS akreditētā vai attiecīgā gadījumā VSI sertificētā verificētāja nosaukums un adrese;
- dalībvalsts, kurā verificētājs veic verifikāciju;
- katra verificētāja akreditācijas joma;
- datums, kad akreditācija vai sertifikācija tika piešķirta, un akreditācijas vai sertifikācijas termiņa beigu datums;
- informācija par visiem administratīvajiem pasākumiem, kas tika piemēroti verificētājam. Tā, piemēram, varētu būt informācija par piemēroto administratīvo pasākumu veidu, to piemērošanas brīdi, kā arī informācija par to, kad akreditācijas apturēšana ir izbeigta vai kad lēmums par pārsūdzību ir atcēlis sākotnējo lēmumu par administratīvo pasākumu piemērošanu.

10.9 Informācijas apmaiņas veidnes

Komisijas dienesti ir izstrādājuši šādas veidnes informācijas apmaiņai:

- paziņojuma veidne verificētājiem;
- gada darba programmas veidne;
- vadības ziņojuma veidne;
- veidne informācijas apmaiņai starp KI un VAS.

Norādījumi par šo veidņu aizpildīšanu un to saturu ir sniegti pamatnorādēs par informācijas apmaiņu (PND II.10).

⁵¹ Vai VSI, ja dalībvalsts ir ieviesusi sertifikācijas sistēmu.

I pielikums. Verifikācijas laika grafiks

Nākamajā attēlā ir sniegta verifikācijas posmu un darbību shēma ierosinātajā gada laika grafikā. **Treknā slīprakstā** norādītie datumi ir obligāti jāievēro, un tie ir noteikti tiesību aktos. Pārējie datumi ir ieteicami procesa ievērošanas nolūkā un lai nodrošinātu verifikācijas pabeigšanu laikā un izmantojot pieejamos verificētāja resursus. Jāņem vērā, ka ierosinātais termiņš nav obligāts, un tas nav piemērojams visiem iekārtu operatoriem un gaisa kuģu ekspluatantiem.

Termiņš	Verifikācijas darbības un posmi
Jebkurā laikā pirms verifikācijas darba sākšanas, bet noteikti PIRMS verifikācijas ziņojuma izdošanas	Verificētājs saņem akreditāciju ikgadējas verifikācijas veikšanai vai paplašina akreditācijas jomu
Līdz jūlijam (ziņošanas periodā)	Operatori slēdz līgumus ar verificētājiem. Līgumu pārskatīšana, ierosinājumi, pilnvarošana, iekšējās revīzijas plānošana
Līdz septembrim (ziņošanas periodā)	1. posms. Stratēģiskā analīze, MP pārbaude un atbilstība MZR un principiem, uzskaites metožu un procesu pārskatīšana, jautājumu apspriešana ar operatoru un jautājumu izvirzīšana attiecībā uz neatbilstībām; riska analīze; sīki izstrādāta verifikācijas darba un dokumentēšanas plānošana.
Līdz oktobrim/novembrim (ziņošanas periodā)	2. posms. Veic padziļinātu sākotnējo verifikāciju, pamatojoties uz faktiskajiem datiem par sešu līdz deviņu mēnešu ilgu laikposmu, un iegūst prognozi visam gadam attiecībā uz kopējām emisijām, atkārtoti pārbauda MP, tā īstenošanu un atbilstību MZR un principiem, pārbauda datu plūsmu, kontroles darbības un MP procedūras. Izvirza jautājumus saistībā ar nepatiesiem apgalvojumiem un neatbilstībām.
Līdz janvāra beigām / februāra beigām	3. posms. Saskaņošana gada noslēgumā. Saskaņo visa gada prognozes (ja pieejamas) un visa gada faktiskās emisijas (pārbaudot ziņojuma pilnīgumu un pareizību), neatbilstību izmeklēšana, MP un atbilstības MZR un principiem galīgā pārbaude. Jautājumu izvirzīšana saistībā ar nepatiesiem apgalvojumiem un neatbilstībām.
Līdz februāra beigām / marta sākumam	4. posms. Aizpilda verifikācijas ziņojuma veidni. Apvieno galīgo verifikācijas ziņojumu un galīgo gada emisiju ziņojumu un nosūta operatoram iesniegšanai KI.
Līdz 31. martam**	Operators iesniedz verifikācijas ziņojumu un emisiju ziņojumu KI.
Līdz 31. martam	KI ievada reģistrā verificēto emisiju datus — vai pēc lēmuma konta turētājs vai verificētājs.
Līdz 31. martam	Verificētājs apstiprina vai noraida reģistrā ievadītos verificēto emisiju datus. Ja dati netiek apstiprināti līdz 31. martam, konts tiks bloķēts attiecībā uz turpmāku tirdzniecību.
Līdz 30. aprīlim	Operators nodod emisiju kvotas.
Līdz 30. jūnijam	Operators iesniedz uzlabojumu/neatbilstību ziņojumu KI.

** KI var pieprasīt operatoram vai gaisa kuģa ekspluatantam iesniegt verificētu emisiju ziņojumu pirms 31. marta, bet ne agrāk kā līdz 28. februārim (MZR 67. pants).

12. attēls. Verifikācijas process un paredzētais vai ierosinātais termiņš.

Tiklīdz iekārta ir noslēgusi līgumu ar verificētāju, sākas oficiālais verificācijas process. 1. posms ietver stratēģisko analīzi, pārbaudi objektā, riska analīzi un verificācijas plāna izstrādāšanu, ko veic verificētājs. 2. posms ietver pieejamo datu (sešu līdz deviņu mēnešu laikposmā) sākotnējo verificāciju, lai noteiktu iespējamās problēmas, kas jāatrisina starp operatoru un KI. Šā svarīgā posma mērķis ir mazināt vajadzīgā darba apjomu gada beigās. 3. posmā verificētājs pārbauda atlikušos gada datus un iesaka uzlabojumu iespējas, kā arī pārliecinās par operatora gada emisiju ziņojuma pilnīgumu un pareizību. Pirms verificācijas ziņojuma pabeigšanas ir jāveic arī visaptveroša neatkarīga pārskatīšana. 4. posmā verificētājs iesniedz operatoram galīgo verificācijas ziņojumu (iekļaujot verificēto gada emisiju ziņojumu).

II pielikums. Iekšējā verifikācijas dokumentācija

Verificētāja iekšējās verifikācijas dokumentācijā jāietver vismaz šādi elementi:

- riska novērtējuma rezultāti saistībā ar verifikācijas sākšanu pirmslīguma posmā un riska novērtējums;
- vajadzīgais laiks, kā arī vajadzīgā laika pārskatīšana un šādas pārskatīšanas iemesli;
- līgums ar operatoru un cita verifikācijas sagatavošanā izmantotā attiecīgā informācija;
- informācija par verifikācijas komandu, kas veikusi verifikāciju, un šīs komandas izveidi:
 - ES ETS verificētāja, ES ETS galvenā verificētāja un citu attiecīgo komandas locekļu vārdi un uzvārdi,
 - komandas kompetence attiecībā uz akreditācijas jomu, ar kuru saistītas operatora darbības,
 - katra verifikācijas komandas locekļa pienākumi un atbildība,
 - laiks, ko katrs komandas loceklis pavadījis, veicot verifikācijas darbības.
- secinājumi par neatkarības un taisnīguma pārbaudēm un pārskatītāju neatkarības apstiprināšana, lai sāktu verifikāciju;
- verifikācijas apjoms. Tam būtībā jāatbilst verifikācijas darbību jomai, kas norādīta verifikācijas plānā, ja vien verifikācijas procesā nav notikušas izmaiņas;
- to kritēriju norādīšana, kas tika izmantoti emisiju ziņojuma vai tonnkilometru ziņojuma verificēšanai, lai pamatotu verificētāja verifikācijas secinājumus;
- secinājumi par iepriekšējo revīziju pārbaudes punktiem/ieteikumiem;
- operatora informācija, ko verificētājs izmantojis datu salīdzināšanai un citu verifikācijas darbību veikšanai;
- operatora emisiju ziņojums vai tonnkilometru ziņojums;
- stratēģiskās analīzes, riska analīzes un procesa analīzes secinājumi un minēto analīžu pilnīgs izklāsts;
- verifikācijas plāns, visas šā plāna pārskatīšanas un atjauninājumi un plāna grozījumu iemesli, veicamās papildu darbības un citi ar verifikācijas plānu un procesa analīzi saistītie secinājumi;
- veiktās verifikācijas darbības un kontroles darbību, procedūru un datu pārbaudes rezultāti. Iekšējā verifikācijas dokumentācijā aprakstītajām darbībām jābūt saskaņā ar verifikācijas plānu, ja vien verifikācijas procesā nav notikušas izmaiņas;
- attiecīgie pierādījumi, kas iegūti verifikācijas gaitā;
- informācija par to, kādas darbības tika veiktas objektā un kādas ārpus objekta;
- ja pārbaude objektā tika atcelta — šādas atcelšanas iemesli, kā tika veikta datu pārbaude un verifikācija, ja nenotika pārbaude objektā, KI lēmums par objekta apmeklējuma atcelšanu un pierādījumi, ka ir izpildīti visi nosacījumi attiecībā uz objekta apmeklējuma atcelšanu;
- izmaiņas, kas notikušas verifikācijas procesa laikā;
- informācija un pierādījumi par paņemtajiem paraugiem un par izmantotajām paraugu ņemšanas metodēm;
- paraugu ņemšanas apjoma palielināšanas vai samazināšanas iemesli un visu to konstatēto problēmu novēršana, par kurām ir jāveic papildu izmeklēšana, un to galīgais rezultāts, kā arī pierādījumi, kas pamato secinājumus par emisiju ziņojumu un tonnkilometru ziņojumu;

- secinājumi par datu kvalitāti un būtiskumu attiecībā uz iekārtas operatora vai gaisa kuģa ekspluatanta emisiju ziņojumā vai tonnkilometru ziņojumā sniegto datu apstiprināšanu. Tie ietver piemēroto būtiskuma robežvērtību un pamatojumu spriedumam par kvantitatīvo un kvalitatīvo novērtējumu attiecībā uz to, vai nepatiesajiem apgalvojumiem vai neatbilstībām ir būtiska ietekme uz paziņotajiem datiem;
- verificētāja konstatētās neatbilstības un nepatiesie apgalvojumi un apraksts par to, kā tie tika novērsti. Ja minētie nepatiesie apgalvojumi un neatbilstības tika novērstas verificācijas laikā, tās norāda kā novērstas;
- verificētāja pieņemtā verificācijas atzinuma pamatojums;
- attiecīgā gadījumā visu to būtisko un raksturīgo ierobežojumu apraksts, kas saistīti ar emisiju ziņojuma un tonnkilometru ziņojuma verificāciju, izmantojot kritērijus. Skaidri jānorāda, vai pastāv kādi verificācijas jomas ierobežojumi, vai bija tādi apstākļi vai ierobežojumi, kuru dēļ verificētājs nevarēja iegūt pierādījumus, kas vajadzīgi, lai samazinātu verificācijas risku līdz pieņemamam līmenim;
- secinājumi par emisiju ziņojuma vai tonnkilometru ziņojuma verificāciju;
- neatkarīgās pārskatīšanas rezultāti un neatkarīgā pārskatītāja vārds un uzvārds.

12. attēls

Attēla tulkojums:

Annex III. — III pielikums;

Detailed user manual to guidance material — Norāžu dokumentu lietotāja rokasgrāmata

Chapter II-VI AVR — AVR II-VI nodaļa

Principles of verification and scope of verification — Verifikācijas principi un verifikācijas apjoms

Competence — Kompetence

Scope of accreditation and accreditation process — Akreditācijas joma un akreditācijas process;

NAB requirements — VAS prasības;

Verification process — Verifikācijas process;

Verification Report Template — Verifikācijas ziņojuma veidne;

Small and simple installations — Mazas un vienkāršas iekārtas;

Procedures/ records/ communication/ EN ISO 14065 — Procedūras/ reģistri/ paziņojumi/ EN ISO 14065;

Impartiality — Taisnīgums;

Presumption of conformity with requirements (art.4) Section 1 and 2 KGD II.8 — Pieņēmums par atbilstību prasībām (4. pants) PND II.8 1. un 2. sadaļa;

Monitoring verifier and administrative measures — Verificētāja uzraudzība un administratīvie pasākumi;

Peer evaluation/ mutual recognition/ certification — Salīdzinošā vērtēšana/ savstarpējā atzīšana/ sertifikācija;

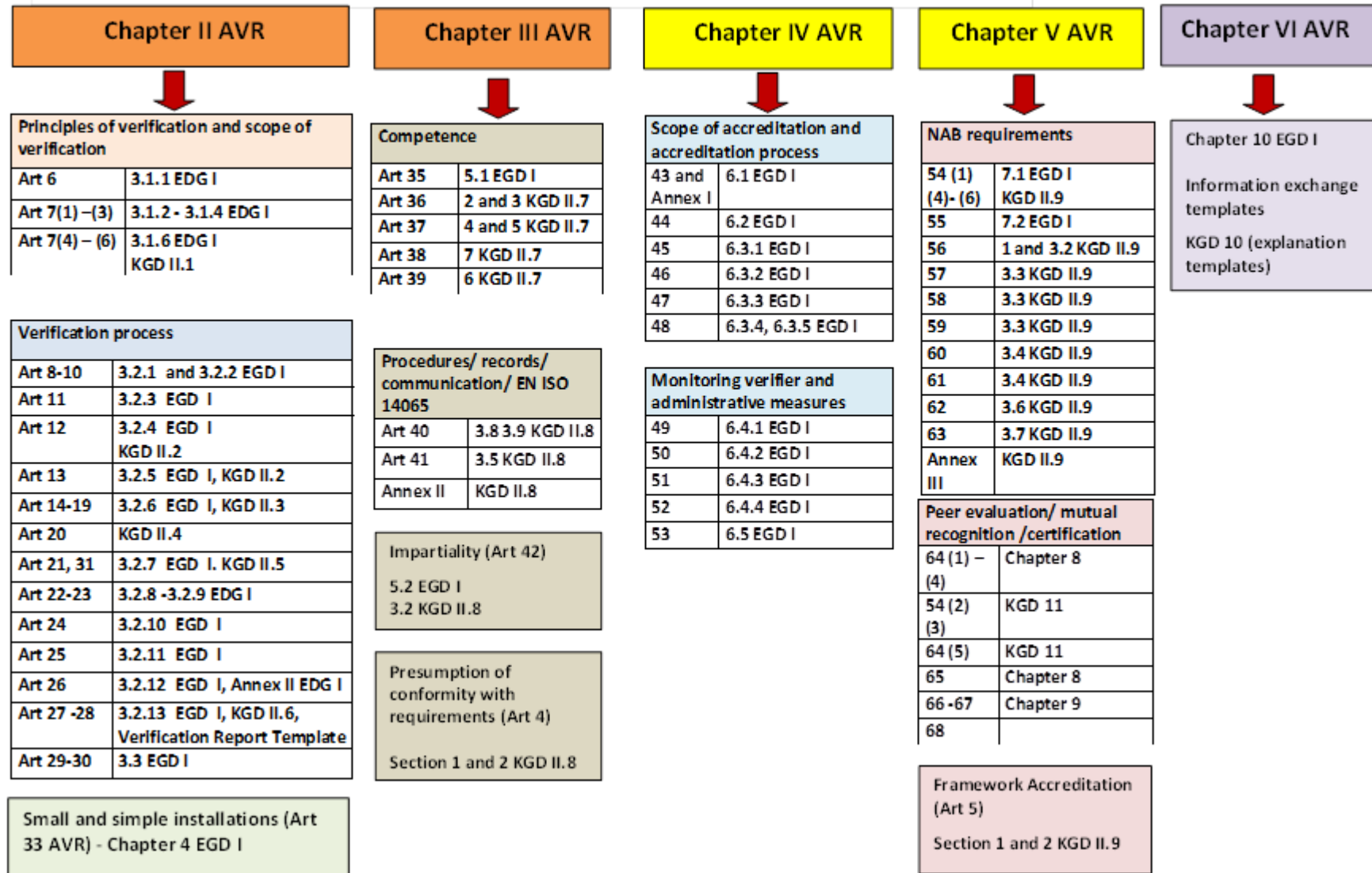
Framework Accreditation (Art. 5) Section 1 and 2 KGD II.9 — Akreditācijas struktūra (5. pants) PND II.9 1. un 2. sadaļa;

Chapter 10 EGD I Information exchange templates KGD (explanation templates) — EGD I 10. nodaļa Veidnes informācijas apmaiņai PND (paskaidrojumu veidnes);

Art. — pants; EGD — *EGD* (paskaidrojošās norādes); KGD — PND (pamatnorādes);

Chapter — nodaļa; Annex — pielikums.

III pielikums. Norāžu dokumentu lietotāja rokasgrāmata

IV pielikums. Atbilstīgie tiesību akti un MZR

norādes

Atbilstīgie tiesību akti

Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisīto gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2009/29/EK. Lejupielādēt konsolidēto versiju: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003L0087:20090625:LV:PDF>

Komisijas 2012. gada 21. jūnija Regula (ES) Nr. 601/2012 par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, OV ES, L 181/30: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:181:0030:0104:lv:PDF>

Komisijas 2012. gada 21. jūnija Regula (ES) Nr. 600/2012 par siltumnīcefekta gāzu emisiju ziņojumu un tonnkilometru verifikāciju un par verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, OV ES, L 181/1: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:181:0001:0029:lv:PDF>

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regula Nr. 765/2008, ar ko nosaka akreditācijas un tirgus uzraudzības prasības attiecībā uz produktu tirdzniecību un atceļ Regulu (EEK) Nr. 339/93, OV ES, L 218/30.

Komisijas 2007. gada 18. jūlija Lēmums Nr. 2007/589/EK, ar ko nosaka pamatnostādnes siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringam un ziņošanai par tām saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK, OV ES, 2007. gada 31. augusts, L229/1.

Norāžu dokumenti, kas izstrādāti, lai palīdzētu skaidrot MZR

Norāžu dokuments Nr. 1: „Monitoringa un ziņošanas regula — vispārēji norādījumi iekārtām”.

Norāžu dokuments Nr. 2: „Monitoringa un ziņošanas regula — vispārēji norādījumi gaisa kuģu ekspluatantiem”. Šajā dokumentā sniegts ieskats par MZR principiem un monitoringa pieejām saistībā ar aviācijas nozari. Tajā ietverti arī norādījumi par Komisijas sagatavotajām monitoringa plāna veidnēm;

Norāžu dokuments Nr. 3: „Biomases jautājumi ES ETS”: Dokumentā aplūkota ilgtspējības kritēriju piemērošana biomasai, kā arī MZR 38., 39. un 53. panta prasības. Šis dokuments attiecas gan uz iekārtu operatori, gan gaisa kuģu ekspluatantiem;

Norāžu dokuments Nr. 4: „Norādes par nenoteiktības novērtējumu”. Šajā dokumentā par iekārtām tiek sniegta informācija par izmantoto mērierīču nenoteiktības novērtēšanu, un tādējādi operatoram ir vieglāk noteikt, vai tas var ievērot konkrēta līmeņa prasības;

Norāžu dokuments Nr. 5: „Norādes par paraugu ņemšanu un analīzi” (tikai iekārtām). Šajā dokumentā aplūkoti kritēriji neakreditētu laboratoriju izmantošanai, paraugu ņemšanas plāna izstrāde un dažādi ar to saistīti jautājumi par emisiju monitoringu ES ETS;

Norāžu dokuments Nr. 6: „Datu plūsmas darbības un kontroles sistēma”. Dokumentā aplūkotas iespējas, kā var aprakstīt datu plūsmas darbības monitoringam ES ETS, aplūkots riska novērtējums kā kontroles sistēmas sastāvdaļa un sniegti kontroles darbības piemēri.

V pielikums. Akronīmi

Saīsinājums	Skaidrojums
AVR	Akreditācijas un verifikācijas regula (AV regula)
KI	Kompetentā iestāde
CCS	Oglekļa uztveršana un [ģeoloģiska] uzglabāšana
EA	Eiropas sadarbība akreditācijai
ES ETS	ES Emisijas kvotu tirdzniecības sistēma
MP	Monitoringa plāns
2007. gada MZN	Monitoringa un ziņošanas norādījumi
MZR	Monitoringa un ziņošanas regula (MZ regula)
DV	Dalībvalsts(-is)
VSI	Valsts sertifikācijas iestāde
VAS	Valsts akreditācijas struktūra
Atļauja	SEG emisiju atļauja ES ETS